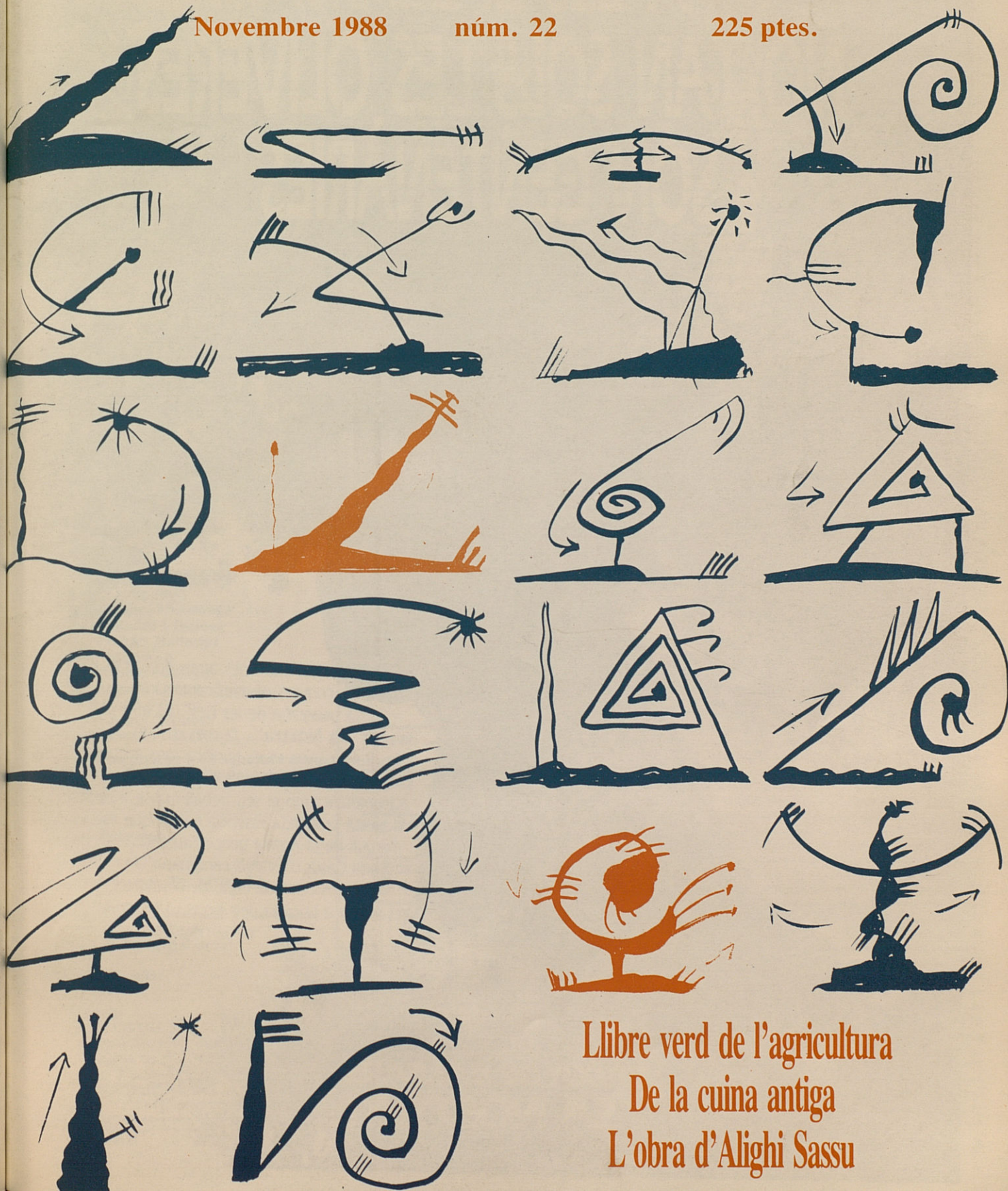

EL MIRALL

Novembre 1988

núm. 22

225 ptes.

Libre verd de l'agricultura
De la cuina antiga
L'obra d'Alighi Sassu

A LES BALEARS, NO TAN SOLS LES OLIVERES SÓN CENTENÀRIES

Amb unes arrels quasi tan sòlides com les oliveres centenàries que poblen la geografia de les illes, la Caixa de Balears, "Sa Nostra", fa més de 100 anys que és a les Balears. Les seves ramificacions arriben en pràcticament a tots els nostres pobles i viles, transmetent amb el seu treball i la seva dedicació aquesta profunda essència balear que és l'orgull de la nostra gent i l'autèntica raó de ser d'una Caixa d'Estalvis centenària. Una Caixa d'Estalvis nascuda aquí, però sobretot, feta a la mida dels homes i les dones de la nostra terra.

CAIXA DE BALEARS
"SA NOSTRA"

EL MIRALL

Revista mensual
 Novembre - 1988 núm. 22
 ANY II

Edita:
 OBRA CULTURAL BALEAR

Publica:
 Associació EL MIRALL

Informació i Correspondència:
 Apartat de Correus núm. 179
 Telèfons (971)-72.32.99 / 72.59.37
 07080 - Palma (Mallorca)
 Telefax (971) 71.93.85

Delegació a Barcelona:
 c/ Montcada, 20 (Palau Dalmaes)
 08003 - Barcelona

Delegació a València:
 c/ Moratín, 15
 46001 - València

Director:
 Climent Picornell

Cap de Redacció:
 Pere Estelrich

Secretari de Redacció:
 Josep Mª Magrinyà i Brull

Consell de Redacció:
 Francesca Bosch i Capó
 Rosa M. Calafat i Vila
 Miquel Cardell
 Joan Company i Siquier
 Miquel Company
 Ramon Díaz i Villalonga
 Antoni Ginard i Bujosa
 Joana Lladó i Ballester
 Antoni Marimon
 Mateu Morro i Marcé
 Antoni Nadal i Soler
 Pere Roselló i Bover
 Gabriel Seguí Trobat
 Gaspar Valero i Martí

**Els articles publicats en aquesta revista
 expressen únicament l'opinió dels seus
 autors.**

Coberta:
 Jaume Falconer

Fotos:
 EL DIA i arxiu EL MIRALL

Producció, administració i publicitat:
 c/ Imprenta, 1 - Pral. 2^a
 07001 - Palma (Mallorca)

Fotocomposició:
 «El Mirall»

Impressió:
 Interior: OMNI S.A.
 Gremi Ferrers, 42
 Polígon de Son Castelló - Palma
 Coberta: Xisco Arts Gràfiques
 c/ del Baix Riera 1.A - Palma
 Dipòsit Legal: P.M. 10-1987

Pàg. 4	BÚSTIA La talaia freda Joan F. Lopez Casasnovas: Qui "Provincialitza" el Parlament Balear?
Pàg. 6	CRÒNIQUES INGENÜES Joan Mayol: Mereix, el golf, una crònica, o és ciment?
Pàg. 7	ECONOMIA Miquel Alenyar: El llibre verd de l'agricultura ens ha sortit carabassa
Pàg. 11	ENTREVISTA Mateu Morro i Marcé: Entrevista amb Miquel López Crespí
Pàg. 15	COLONIAL I ULTRAMARINS Robert Mosquera: El programa 2000 Mateu Morro i Marcé: La llengua catalana a l'administració local i autonòmica
Pàg. 18	Antoni Nadal: L'ús del català dins l'administració autonòmica
Pàg. 22	J.V.: "Els nacionalistes a la URSS"
Pàg. 23	POLÍTICA Miquel López Crespí: La dependència de Madrid i Moscou: origen de la crisi permanent de l'euro-comunisme illenc
Pàg. 26	Jaume Obrador Soler: Processos socioculturals i participació
Pàg. 28	ENIGMES DE LA NOSTRA HISTÒRIA Miquel Ferrà i Martorell: Vida i miracles de fra pacífic
Pàg. 29	HIPOTECA DE CABÒRIES Rafel Crespí: Fer per desfer: Aquesta és la seva praxi
Pàg. 26	TELEVISIÓ Arnau Company/Miquel Company/Gracià Sánchez: Vicenç Villatoro: Aproximació a la televisió
Pàg. 35	CINEMA Antoni Marimon Riutort: Des de Lapònia ens arriba "El guia del desfiladero"
Pàg. 37	LITERATURA 1. La llegenda, eina pedagògica?
Pàg. 39	POESIA Jean Serra: De la traducció. Un assumpte entre poetes
Pàg. 41	LLIBRES/NOVETATS T.H.: El Estatuto de Autonomía de las Islas Baleares J.A. Lladó: Contes d'arreu del món
Pàg. 42	A.G.: Evolució Econòmica 1987. Les Balears
Pàg. 43	HISTÒRIA Mateu Morro: Comerç i capital mercantil a Mallorca, 1720-1800
Pàg. 44	DE CUINA Joan Miralles Monserrat: De la cuina antiga mallorquina. Alguns menús del segle XVIII. (II)
Pàg. 46	LLIBRES I LLIBRETERS Joana Lladó: Els 60 anys de la Llibreria Ripoll
Pàg. 47	EXCURSIONISME Benigne Palos: Valldemossa com a centre d'excursions (IV)
Pàg. 48	F. X. Domènech i Ferrer: La participació en els Balls Mallorquins (i IV)
Pàg. 50	HISTÒRIES AL CAPÇAL DEL LLIT Raphel Pherrer: L'espiga
Pàg. 51	ART Galetà Pomar "Tano": El M.A.C. de Mallorca a La Pobra
Pàg. 53	Jaume Torres i Estradé: Tradició i modernitat en l'obra d'Aligi Sassu
Pàg. 56	Miquel Alenyar i Fuster: Els objectius de l'Obra Cultural Balear
Pàg. 57	F.B.C.: Els premis 31 de desembre 1988 de l'O.C.B.

BÚSTIA

LA TALAIA FREDA

Un cop més i com ja és més o menys habitual, un element paisatgístic de la nostra terra es veu seriosament amenaçat. En aquest cas és la Talaia Freda.

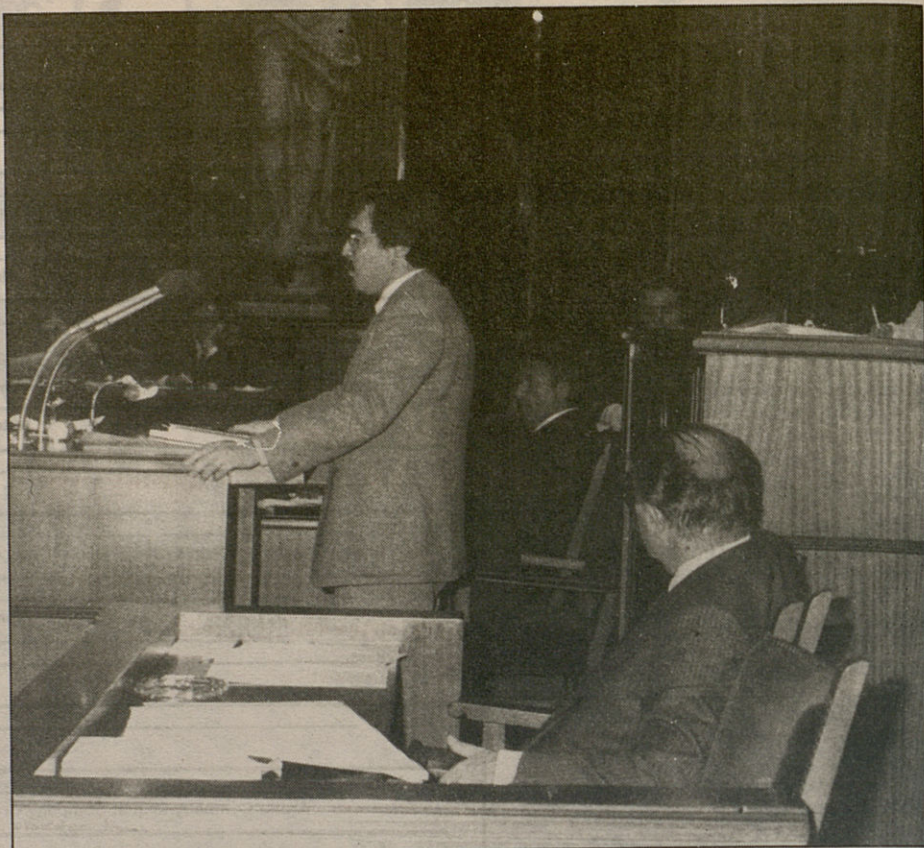
Al cim de la muntanya volen instal·lar-hi un radar per a la detecció de tempestes, segons tenim entès; però qui sap si no serà emprat per a fins militars per a controlar part de la Mediterrània.

Però bé, el problema no rau, en principi, en la finalitat de l'aparell, sinó en el fet que el projecte d'instal·lació d'aquest suposa la destrucció irreversible d'una muntanya amb valor paisatgístic i ecològic: la Talaia Freda és la muntanya més alta del terme d'Artà, i en un dia clar des de dalt es pot fruit d'una incomparable panoràmica; per altra banda, a la muntanya s'hi troben espècies de plantes endèmiques, possiblement hi nia algun falcó pelegrí, i entre d'altres aus s'hi poden veure esparvers i, fins i tot, algun voltor.

La presència d'aquests éssers vius hauria de bastar per a la preservació de la Talaia Freda. En tot cas podem afegir també que, si se realitza el projecte, s'hi ha de fer arribar electricitat, i no pas per davall terra; es tancarà l'accés a la muntanya, privant així als artanencs i mallorquins en general de gaudir plenament de la seva terra.

En poques paraules, ens trobam davant d'un cas claríssim de destrucció sistemàtica d'un ecosistema en favor d'uns molt dubtosos beneficis comunitaris, d'uns avantatges que afavoriran de segur els de sempre...

GOB-ARTA

Joan Fc. López Casasnovas ocupa la tribuna del Parlament el dia que es va aprovar la Llei de Normalització Lingüística, 29-4-1986. (Foto Fc. Amengual)

QUI "PROVINCIANITZA" EL PARLAMENT BALEAR?

JOAN F. LOPEZ CASASNOVAS *

Durant el passat període de sessions (octubre-desembre de 1987) la Mesa del Parlament de les Illes Balears va negar la tramitació de dues Proposicions no de Llei presentades pel Grup de PSMallorca-Entesa de l'Esquerra de Menorca relatives al tema de l'Objecció de consciència i al d'adhesió a la Campanya Nord-Sud, de solidaritat amb el Tercer Món, que va desenvolupar el Consell d'Europa.

La negativa a debatre aquest tema, que d'altres institucions democràtiques han tractat (Ajuntaments, Consell Insular de Menorca, altres Parlaments Autònoms, Congrés i Senat), posa al nostre entendre en ridícul aquelles forces polítiques que votaren a favor de la prohibició (AP-PL, PSOE, UM i CDS), però immediatament els encensers del poder en forma de determinats periodistes es van esbravar desqualificant el Grup Parlamentari PSM-EEM i fent-ne burla per haver gosat a dir al Parla-

ment balear matèries que eren, segons aquests "provincians" recalcitrants, competència del Parlament espanyol. Algú va dir que nosaltres menysteníem el Parlament.

No entrarem, per obvi, en la diferent realitat entre Estat i Nació, encara que els nacionalistes d'Espanya confonen sempre Govern de l'Estat amb "Gobierno de la Nación".

Per al nacionalisme d'alliberament els Parlaments respectius de Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears; el d'Euskadi i el de Galícia re-

presenten uns pobles-nació diferenciats, que *també* tenen representació al Parlament de Madrid, i a través seu a la C.E. i a l'O.N.U...

Qui menysté, doncs, el nostre Parlament? El qui li nega capacitat per opinar i manifestar la seva opinió (que, no ho oblidem, "representa el poble de les Illes". Art. 19 Est. Aut.) sobre qualsevol tema que afecti -per activa o per passiva- els ciutadans de les Illes Balears, o el qui la hi reconeix?

Nosaltres entenem que reconèixer aquesta capacitat i exercir-la és una forma més d'exercir dignament l'autogovern, com a expressió de la identitat històrica del nostre poble.

Nosaltres, com a opció política d'esquerra, treballam per l'alliberament nacional del nostre poble, per açò creim que hem de manifestar les nostres aspiracions a través de les ins-

• Els encensers del poder es van esbravar desqualificant el Grup Parlamentari PSM-EEM

titucions representatives, des de la llibertat d'expressió, i lògicament també la solidaritat dels pobles insulars amb altres pobles que arreu del món lluiten, com nosaltres, per assolir l'autogovern, el dret al qual ningú pot negar-los.

Esdevé sorprenent que totes les forces polítiques del Parlament de Catalunya, d'Euskadi, de Canàries, de Galícia... accepten debatre temes com l'objecció de consciència, la denúncia de l'apartheid, la nuclearització del territori i la mar, de la militarit-

• La funció d'expressió no és menys important en un Parlament que la funció legislativa o la de control a l'executiu

zació de la societat actual, la lluita per l'abolició de la pena de mort, la solidaritat amb Xile, la condemna de l'estat terrorista a Israel, "et alia", el Parlament de les Illes Balears procedesqui a fer-se una mena d'autocastació en les seves possibilitats representatives. Ja sé que en la majoria dels casos són testimonials. Però quan altra cosa no es pot fer millor, el testimoniatge ja té un valor transcendent. O és que no era una esperança per als antifranquistes, veure que arreu del món s'aixecaven veus solidàries amb els demòcrates espanyols quinze anys enrera?. Tan prest han oblidat aquests senyors, detractors ara d'aquesta mena de gests polítics, o és que no ho recorden senzillament perquè en aquells temps de dictadura la lluita per les llibertats democràtiques ni anava amb ells ni era cosa seva?. O és que el seu silenci no és tant o més eloqüent que les paraules?.

L'anomenada funció d'expressió, pròpia d'unes institucions democràtiques representatives, no és menys important en un Parlament que la funció legislativa o la de control a l'executiu. Per açò només caldria que el Parlament fos cada vegada més una cambra oberta a la gent de les nostres illes, coneguda per molta més gent i valorada/estimada per un treball polític honest, pedagògic i digne dels Diputats i Di-

putades. Això, fins i tot al marge, del paper mixtificador i tèrbol que juguen sovint alguns mitjans de comunicació de les Illes, que desvien l'atenció de l'opinió pública dels temes importants envers les anècdotes més peregrines i/o esperpèntiques.

* Portaveu del Grup Parlamentari del Partit Socialista de Mallorca-Entesa de l'Esquerra de Menorca (PSM-EEM)

• Exercir la capacitat d'opinar és una forma més d'exercir dignament l'autogovern

P.D. Posteriorment a la redacció d'aquestes ratlles, el Parlament de les Illes ha aprovat per unanimitat una declaració institucional de solidaritat i suport al procés democratitzador a Xile, i la comissió d'Assumptes Institucionals ha debatut i aprovat dues proposicions no de llei, una sobre mesures a adoptar contra la pena de mort allà on es produeixi, i una altra de denúncia de la importació de carbó de Namíbia per valor de 1.260 milions de pessetes, amb destí a la central de GESA a Es Murterar (Mallorca). Tant de bo que aquests casos no siguin aïllats i signifiquin un canvi en el tarannà dels grups parlamentaris respecte a la consideració amb què tenien l'exercici de les nostres escadusseres competències d'autogovern •

Papers pintats

Marcas i Motlures

Pintures

Casa Domar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES

Sant Miquel, 77. Tel. 72 14 83

07002 PALMA

CRÒNIQUES INGENÜES

MEREIX, EL GOLF, UNA CRÒNICA, O ÉS CIMENT?

JOAN MAYOL

De vegades, l'ingenu es pot sentir acompanyat, al Parlament. N'hi pot haver que pensin que la llei del golf té res a veure amb un esport! Doncs sí: algú es felicitava perquè les Balears seria la primera comunitat autònoma que regulava legalment el Golf. En realitat, i renunciant a l'ingenuïtat, hem de proclamar que les Balears són la primera comunitat autònoma que legalitza l'especulació del sòl no urbanitzable.

Després de l'estiu, la comissió d'Ordenació del Territori, presidida pel sempitern somriure de Carles Ricci, ha tengut una prioritat clara: la llei del Golf. Segurament, en publicar-se aquesta crònica, la famosa i trista llei estarà ja aprovada. Qüestió de ronyons.

I m'ha de disculpar la broma l'amic Isidor, el diputat formenterí que per mor d'un greu problema renal, mancà fa un any a un ple del Parlament. Fou llavors que, empatant PSM-CDS-PSOE amb la dreta més pura, entrà el projecte del Golf al Parlament. Cap dels partits de l'oposició trobava -aleshores- que el projecte fos tramitable. Però ens mancà un vot, i ja pots tenir raó, que si manca un vot...

Aquell dia ja vàrem manifestar que el Golf, en si mateix, no mereix el rebuig de l'oposició: no tenim res en contra dels que disfruten de pegar garrotades a pilotes, mentre les pilotes siguin inorgàniques. Però el problema és un altre. Aquesta llei, per dir-ho en poques paraules i ben entenedores, està pensada per promocionar el Golf a base de deixar fer hotels a terrenys no urbanitzables. Amb una paraula, a base de donar una "patent de cors" per especular: es compra una finca que sols és bona per figural o per garriga, on no es pot edificar ni un mal apartament; s'hi posa un golf i... hala! a fer un bon hotel, i a treure duros: allò que en valia un, ara en val cent.

Cal dir-ho: aquesta societat nostra està malalta, èticament malalta. Mirau, quan els poders públics són els que consagren l'especulació com a mecanisme legal per a promocionar el que algú pensa que cal promocionar, passa alguna cosa greu: l'especulació ha adquirit carta de naturalesa, l'especulació ha penetrat fins al cor dels fonaments socials, l'especulació se'n ha instal·lat al bell mig de les lleis!

Cal fer golfs? En primer lloc, caldria assegurar-nos que la resposta és afirmativa. El Govern assegurava que això era cert i clar. Li demanàrem proves, i ens va enviar fotocòpies, ens va enviar estudis fets a nivell estatal, suposicions i extrapolacions del que passa a altres països... Sembla com si encara creguéssim en allò de Mallorca i fora-Mallorca. Hi ha no-sé-quants de milions de jugadors de golf en el món. A l'hivern fora-Mallorca fa fred. De manera que els no-sé-quants de milions, a l'hivern, per jugar a golf, vendran a Mallorca. Obvi: cal fer golfs.

Bé, però, es poden fer? I és clar que sí, on se vulla. La fantasia arriba a un tal extrem que si cal fer golfs a Formentera, en farem, i per regar la gespa, desalinitzarem aigua de mar. I a Mallorca, es preveuen camps de golf

sobre raiars, que seran convenientment coberts de terra duita a camionades; la cosa arriba a extrems pintorescs: puc donar l'anècdota per certa: s'ha parlat de fer un golf a una diminuta planada, entre un serrat i la mar. Com que l'espai no basta per a una partida sencera, es preveu que el primer cop a la bolla es doni des de la proa del iot; s'amarrarà després, i a seguir la recerca de forats! D'aquesta manera, s'han d'ajuntar en un sol lloc un port esportiu i un camp de golf. N'hi ha que deuen disfrutar en pensar amb les minuts que es poden treure de projectes tan complets.

Il·l'aigua? No hi ha por, depurada, desalinitzada o "sobrant" (Ho sabíeu, que ens sobra aigua? Nosaltres no, però AP-PL, UM i Ricci sí que ho saben). Encara més: el grup mixt ha suggerit una esmena, acceptada per la resta de la dreta: també es podrà utilitzar aigua de riu, per regar els golfs. Tant cert com ridícul.

No passeu pena, els golfs ja hi són, i no ens faran malbé les illes. Afir-mava un digne diputat que "tota aquesta verdor, és tan alegre..." Encara no sé si es referia a la gespa o als bitllets! •

EL LLIBRE VERD DE L'AGRICULTURA ENS HA SORTIT CARABASSA

MIQUEL ALENYAR

Sense proposar-m'ho, sense anar-ho a cercar i sense adornar-me'n, en ple mes d'agost ha caigut a les meves mans un llibre refrescant i entretingut. Era el que necessitava per acompanyar les meves vacances massa plenes d'estudis, recerques, anades i vengudes en cotxe, ordinadors i altres coses serioses.

Vaig llegir el llibre d'una estirada i em va envair el malhumor. Esperava un treball rigorós, reflexiu, matisat, polit i posat en condicions d'il·lustrar i fer pensar la gent. Lluny d'això l'informe és una petita, deliciosa i gratuïta antologia d'errades, imprecisions, omissions, perogrullades, malentesos, confusions i equivocacions.

Per començar, el treball no està editat en format propi d'un estudi concebut com a eina de treball, això és: d'estudi, reflexió i debat. El format és el d'un fulletó de propaganda turística, amb deu fotografies sagnades a tota plana, un paper satinat de la millor qualitat, una impressió de luxe, uns marges en blanc que ocupen un terç de cada pàgina i una portada de cartolina guarnida amb una imatge, a tot color, d'una figuera escarransida (símbol de l'agricultura en crisi) que destaca sobre un camp de margarides (símbol de l'abandonament de la terra de conreu) que té al fons un pinar immens, majestuós i imponent (símbol de la puixança d'una economia terciaritzada i informatitzada que es basa en

el consum de paper i per tant de cel·lulosa).

Paraules girades

La lectura del text topa amb algunes dificultats de comprensió derivades del fet que s'hi prodiguen paraules girades de sentit, mots que no corresponen, expressions errades. Per exemple, allà on es parla de les certificacions acreditatives de "estar sanitàriament correcte" (p. 57) un ha de llegir "estar en bones condicions sanitàries". Allà on diu que "hi ha dificultats de recursos hídrics" s'ha de llegir que hi ha escassetat de recursos hídrics, això és d'aigua. Allà on parla de "adaptació genètica" (p. 65) s'ha de llegir "millora genètica". Allà on parla d'actuacions "sector per sector" (p. 6) vol parlar d'actuacions "activitat per activitat". Allà on diu que "els menescals han de posseir el lloc i el nivell que els correspon" (p. 69) vol dir que els menescals han de realitzar les tasques que els corresponen. Allà on es parla d'una "situació descriptiva" (p. 26) es vol parlar d'una situació significativa. Allà on diu que "la propietat de la

terra es transfereix hereditàriament" (p. 58) s'ha de llegir que la transmissió de la terra es fa sovint per via hereditària.

La llista podria seguir. Per tancar-la direm que, posats a fer, el redactor del text volgué inventar paraules. Aquest és el cas del mot "destrio" (p. 73). Significa "selecció". Resulta d'afegir a la rel del verb català "destriar" el sufix castellà "io".

● **Llegir un text dues vegades té els seus avantatges. Un d'ells consisteix a escatir les idees "amagades" que bullen en el cap de qui escriu**

Apel·lacions a la irracionalitat

Al llarg de l'escrit es fan, amb certa reiteració, instàncies diverses a favor de la irracionalitat. Així es diu que el llibre "es basa en una actitud d'esperança" (pp. 6, 32 i altres). No es diu que es basi en un actitud d'anàlisi, observació, reflexió, estudi i comprovació de fets. Si l'esperança és la base del llibre, un no pot deixar de pensar que això és així perquè s'espera que un miracle salvi l'agricultura.

Les instàncies a favor de la irracionalitat es reiteren quan es diu en to rotund: "No sabem, però sospitam, que la industrialització agroalimentària

debat

NACIONALISTA

Subscriuiu-vos-hi:

Gran Via de les Corts Catalanes, 570, Tel. 254 97 02 - 08011 Barcelona

Revista independent de
documentació política

tària de Balears és inferior a la mitjana de l'estat". La mateixa actitud es repeteix quan a la p. 66 s'afirma que els responsables de la Conselleria "saben per intuïció" que hi ha un model d'exploració ramadera rendible.

La culminació d'aquestes posicions, estranyes i anticulturals, es dona a la p. 75 on es diu que la racionalitat és un component ideològic. Citam textualment: "La idea de la RAB es basa en la racionalitat econòmica i no en altres components ideològics o polítics" (sic).

Dades errònies

Passa que els redactors de l'escrit no prengueren sempre les precaucions necessàries per evitar errors de fons. A tall d'exemple en citarem alguns.

En el quadre estadístic de les pp. 9 i 10 les dades que es donen referents al PIB de Balears i al VAB de l'agricultura dels anys 1985 i 1987 no tenen cap relació amb la realitat. Un no sap com s'ho han fet. Sembla que han confós les taxes reals amb les monetàries i els deflactors de preus amb els ritmes de creixement.

A la p. 16 es diu que la població ocupada en el sector agrícola (hauria de dir sector agrari) és de 16.400 persones. És clar que no s'ha tengut en compte que les dades de l'EPA inclouen en aquestes xifres l'ocupació de la pesca.

Pel que fa a les despeses en energia, a la p. 56 es diu que "a grans trets representen el 40 per cent de les despeses d'exploració" del camp a Balears. No és cert. En el conjunt de Balears les despeses en energia se situen per sota dels tres mil milions de pessetes anuals, la qual cosa no representa més del 15 o 16 per cent de les despeses totals del sector.

Fonts d'informació

El llibre fa omissió de les fonts de la informació que utilitza. Solament es citen l'EPA, el Cens Agrari del 1982 i n'Steinberg (¿No serà en John E. Steinbeck, premi Nobel de literatura de l'any 1962?).

Quan es prenen dades, referències, explicacions, afirmacions, exposicions i dates de fonts alienes, cal citar-les. Això dona a l'escrit un rigor que costa poc, que és obligat i que és d'ús generalitzat en tots els treballs de nivell.

● El problema agrari balear es troba en la producció i no en la distribució

Perogrullades

Mentre feia la segona lectura del text no vaig poder resistir la tentació d'agafar llapis i prendre nota d'algunes afirmacions que es fan amb aparatositat retòrica, però sense cap significació efectiva. En reproduïm unes quantes.

- "L'empresari agrícola es el que gestiona l'agricultura" (p. 39).

- "La dimensió òptima d'una explotació és aquella en què amb el mínim d'inversió s'aconsegueixen els màxims rendiments". Val a dir que la inversió mínima, segons els nostres comptes, és igual a zero.

- "El mercat ha de ser l'instrument per retribuir correctament el ramader, no el seu adversari" (p. 70).

Dois a doll

La lectura del text produeix delectació si un pren nota de les afirmacions que s'hi fan sense sentit o amb molt poc sentit. De totes les dites

col·leccionables, n'oferim una breu mostra.

- "El sòl és un clar factor limitatiu de la productivitat" (p. 57). L'afirmació seria correcta si es digués que el **desconeixement** de les tècniques d'adob del sòl poden ser un factor limitatiu de la productivitat.

- "Magatzems dotats de mitjans elementals (bàscules, elevadores, pallets, etc.) es converteixen en indústries agroalimenàries" (p. 74). Ni en el cinema les coses són tan fàcils.

- "La prospectiva és un conjunt d'especulacions teòriques" (p. 31). Evidentment, no saben què és la prospectiva.

- "Deixam morir el camp sense el menor sentiment de culpa. Però la realitat és com és i de poc serveixen els voluntarismes" (p. 31). ¿Estan en contra o a favor de l'eutanàsia del camp?

- "No s'ha de caure en la curtesa de creure que l'agricultura produeix cultius o productes ramaders. En realitat, l'agricultura produeix aliments, la qual cosa és un cocepte molt més ampli i ric que el de la mera producció" (p. 34).

- "La idea segons la qual els productors agropecuaris produeixen per al consum humà final és errònia, almanco en una societat com l'occidental. La cosa correcta és pensar que produeixen "insums" per a la indústria agroali-

mentària" (p. 58). Compte! Quan un menja una pera pot convertir-se en indústria agroalimentària.

-“És necessària una industrialització en comú basada en la concentració de les inversions en el mínim d'instal·lacions possibles" (p. 60). El mínim d'instal·lacions possibles també es igual a zero.

Idees subjacents

Llegir un text dues vegades té els seus avantatges. Un d'ells consisteix a escatir les idees “amagades” que bu-

• La riquíssima cultura del pagès de les illes és imprescindible com ho és la terra per a la nova llavor

llen en el cap de qui escriu. Són idees que no apareixen dites de manera directa, però el llenguatge, tan ric per ell mateix, sovint traeix l'escriptor i posa de manifest coses que aquest no pretén dir. Al llibre verd hi ha algunes idees implícites que apareixen amb un grau elevat de claretat. Són, entre d'altres, les següents:

a) **La producció agrària regional no es pot deixar créixer sense límits. L'augment de la producció agrària en tot cas ha de ser controlat, limitat i restringit.** Aquesta idea (p. 41 i altres) és un calc de la concepció que avui està en voga a la CEE. Els problemes dels excendents hi pesen com una llosa. Això no obstant, a Balears, si es troben els cultius adequats i les tècniques adequades, caldrà parlar sense pors d'augment de producció.

b) **Les atencions que mereix l'agricultura es deriven de la necessitat d'un equilibri intersectorial a la regió.** L'equilibri econòmic d'una regió petita com la nostra no es pot definir en els mateixos termes que a l'URSS, USA o CEE. Els nostres equilibris són uns altres i són més febles. Altrament, l'agricultura de Balears requereix tantes atencions per ella mateixa que embolicar-hi l'equilibri intersectorial sona a música celestial.

c) **La renda agrària no podrà augmentar significativament, es faci el que es faci.** Per això cal que l'agricultor sostregui renda als altres nivells de producció agrària: transport, emma-

gatzematge, distribució, venda a l'engròs i venda a la menuda. No és certa la major i si ho fos no se'n seguiria la conclusió que es proposa.

d) **Els majoristes i distribuïdors són uns paràsits, uns aprofitats i uns lladregots.** A la p. 75 es diu textualment que “els intermediaris, amb pràctiques monopolistes i intervencionistes, encareixen artificialment els preus”. Evidentment això ho fan en benefici propi i en perjudici de l'agricultor i del consumidor. La idea sobre els intermediaris que aquí s'usa és la pròpia d'una conversa de cafè o de rotllana de mestresses de casa. No és la pròpia d'un treball de nivell.

La imatge de l'agricultor

A l'agricultor no es dedica cap elogi significatiu, quan en mereix un de vessall. Altrament, l'agricultor rep en el llibre un tracte que es pot qualificar almanco com a poc considerat. Comprovem-ho:

A la p. 53 es diu que ara “no basten els coneixements adquirits en base als costums o a l'ensenyament heretat de pares a fills”. Cert, però a mitges, ben a mitges. La riquíssima cultura del pagès de les illes avui efectivament no basta, però és imprescindible, absolutament imprescindible, com ho és la terra per a la nova llavor.

D'altra part, l'agricultor és víctima d'algunes referències insòlites, que delaten, si més no, una certa manca de respecte, de consideració i de cortesia. Efectivament, en nom-

• L'equilibri econòmic d'una regió petita com la nostra no es pot definir en els mateixos termes que l'URSS, USA o CEE

brores ocasions és citat no amb els noms de pagès o agricultor, que són els que més li convenen, sinó amb expressions tan poc afortunades com és ara “productor agropecuari” (p. 60), “aquest subjecte” (p. 45), “subjecte de reforma”, “subjecte de RAB”, “subjecte actiu i passiu de la RAB” (p. 45).

La descripció culminant de la idea que el llibre té de l'agricultor s'ofereix de manera gairebé magistral a la p. 54. El redactor de l'escrit es demana: “Per quins principis es regeix un productor agrari?”. Ell mateix es contesta amb un repertori de ximpleries que descriuen el pagès com un beneit, talment. A continuació afirma: “Cap de les raons que orienten el productor té una base racional”. En suma, el pagès no solament és un beneit, sinó que a més el que fa ho fa malament. Increïble, però cert. Llegiu la p. 54 i no vos enfadeu. Sobretot no vos enfadeu, perquè no s'ho val.

El model proposat

En el capítol sisè es proposa un model d'actuació. És el mateix que la

Conselleria féu públic ara fa cosa d'un any. El mateix, fil per randa. De llavors ençà no s'ha avançat gens.

A parer nostre, la proposta és insuficient i, possiblement, inviable. És insuficient per tal com solament contempla aspectes associatius destinats a fer participar massivament l'agricultor en els processos de distribució, manipulació, venda a l'engròs i venda a la menuda dels seus productes. És insuficient per tal com la formulació de la proposta, massa concisa, resulta en alguns aspectes críptica. És insuficient perquè no va acompanyada d'estudis de viabilitat, d'anàlisis de costos, d'avaluació d'inversions, de comparació d'alternatives, de descripció d'escenaris diversos. És insuficient perquè no ataca el rovell de l'ou del problema agrari balear que es troba en la producció i no en la distribució; en la creació de renda agrària i no en la substracció de renda a altres agents.

La proposta no és viable perquè es basa en la falsa hipòtesi que els processos de transport, manipulació, distribució i venda dels productes agraris balears són un gran negoci acaparat per un innominat grup d'oligopolistes

amics de les tenebres. Aquí no hi ha tenebres, aquí no hi ha grans guanys a repartir, aquí no hi ha oligopolistes perversos i si n'hi hagués, el que hauria de fer la Conselleria seria dur-los als Tribunals. Altrament, la proposta no és viable perquè, des d'un punt de vista no apriorístic, un no pot considerar exportable a tota l'agricultura balear un model que els fets demostren que ha estat vàlid només per a un sol

producte (la patata) i per a una sola zona (Sa Pobla).

En fi, la proposta no suposa ni una reforma agrària (RAB) ni una nova política agrària. Són unes mesures benintencionades, poc estudiades, no gens matisades, no avaluades i no gaire originals, de foment de l'associacionisme i el cooperativisme dins el camp. Ben poca cosa!

Miquel Alenyar i Fuster és economista

RESTEN VIGENTS TOTS ELS ACORDS ENTRE LA INSTITUCIÓ FIRAL I OCB/VOLTOR/EL MIRALL

A PETICIÓ D'IFEBAL, VOLTOR SUSPÈN L'EMISSIÓ DE PROGRAMES DE TECNOTURÍSTICA 88

Per decisió d'IFEBAL, que havia demanat a l'Associació Volor l'ús de la xarxa del Tercer Canal per emetre una programació extraordinària amb motiu de la gran Fira Turística TTT, que se celebra a l'Aeroport de Son Sant Joan (terminal chàter), no es difondran per televisió els programes enregistrats a l'estudi instal·lat a l'esmentada Fira i que n'haurien divulgat el contingut. Per altra part, IFEBAL honorarà tots els compromisos adquirits amb les entitats que aglutina l'OCB, i, concretament, s'acordarà un Conveni per normalització i assessorament lingüístics amb la Institució (per fer possible al màxim l'ús de la nostra llengua a les Fires i Exposicions d'IFEBAL, així com per al seu personal). La Institució també col·laborarà amb l'OCB i Volor per a la difusió de les activitats de les dues Entitats a les Fires i Exposicions que organitzi. S'estableix també un acord informatiu i de col·laboració entre IFEBAL i la revista mensual en català 'El Mirall', editada a Palma i depenent de l'Associació del mateix nom, germana d'Obra Cultural i de Volor.

Fonts de Volor no han volgut entrar a valorar l'abast i circumstàncies de la retirada del projecte acordat amb IFEBAL per a la transmissió dels programes produïts a TTT i que, transportats a Alfàbia, s'haurien difós pels reemissors del Tercer Canal, que serveix per a la recepció de TV3. Sí que han volgut fer constar que no creuen que es posi en perill la recepció de la Televisió Catalana. "Es feia simplement una supressió de programes matinals, tots ells ja emesos. En tot cas es podia limitar a la transmissió després d'acabada l'emissió de nit de TV3. Es tractava d'una emissió no regular, sinó amb motiu de la producció; i recolzada per una institució pública presidida per representants del Govern Balear. Es tractava, a més a més, d'un acte de gran transcendència econòmica i popular. A Catalunya, i amb motius menys rellevants, com Festes Majors, es fan emissions especials, a Barcelona mateix, i no hi ha cap problema. L'OCB i Volor han obtingut contrapartides significatives per als seus projectes culturals i de normalització, que es mantenen intactes".

Volor —que havia comunicat a la Delegació del Govern de Balears i a la direcció de TV3 el projecte— assenyalava que no té res a veure amb anuncis on s'ha utilitzat el logotip de TV3: "explícitament vam comunicar als responsables de producció que no ho podien fer". Es conclou que és una pena que no existeixi, ara per ara, una via aquí per poder possibilitar que en ocasió de circumstàncies especials i per temps limitat i determinat es pugui vehicular una informació i programació en llengua catalana, que en aquest cas hauria estat molt interessant per a amplíssims sectors de la població, tant pel qui haguessin visitat Tecnoturística com especialment per aquells que no hi haguessin pogut anar. Confien que aquesta classe de problemes trobin un camí de solució cara al futur. (L'any passat visitaren TTT 90.000 persones).

Palma, 16 de novembre de 1988.

ENTREVISTA AMB MIQUEL LÓPEZ CRESPI

EScriptor i HOME DE LLUITA

MATEU MORRO I MARCÉ

Vaig sentir parlar de Miquel López Crespí quan va publicar el seu primer llibre, "A preu fet", el 1973. Dins una literatura afectada de ruralisme, en Miquel incorporava temes i referències nous. I en tot cas, hi havia un univers ideològic que es feia manifest. Lector asidu, com era jo, d'Orifloma, Lluc, els llibres de "Nova terra", etc., em vaig trobar amb un escriptor que tenia unes referències similars a les meves. Em parlava del món turístic -cosa que ja havien fet altres narradors-, però també incorporava, en certa mesura, la història europea contemporània d'Stalin a Tito, passant pel maig de 1968, Andreu Nin i els lluitadors irlandesos.

Després el vaig anar a veure al seu pis, al mateix pis on viu ara, i ens férem amics, i compartírem anys de lluita.

Avui en Miquel es troba en un moment de plenitud creadora. Amb quinze llibres publicats, i guanyador de gairebé tots els certàmens literaris dels Països Catalans.

La conversa que transcriu a continuació va esser feta a un cafè de Ciutat a mitjan octubre d'enguany.

-Miquel, parla'm dels teus pares.

-Mon pare va arribar a Mallorca amb el "Batallón de trabajadores nº 151", com a presoner de guerra. Va treballar a les obres de carreteres a Alcú-

dia, S'Albufera i La Victòria, fins a l'any 1943. Llavors va conèixer ma mare, i es casaren.

Ma mare era pagesa, de Sa Pobla, d'una família benestant de la pagesia poblera. Un germà del meu padrí havia estat batle.

Jo vaig néixer el 1946, i fins a principis dels seixanta vàrem estar a Sa Pobla. El meu pare feia de pintor de cotxes. Llavors, fets els meus estudis i els de la meva germana, venguérem a Ciutat.

-Com era Sa Pobla en la teva infància?

-Era una societat molt vital, page-

● A "Última Hora" començarem a parlar de la literatura de la resistència

sa. El principal mitjà de vida era el camp. El 99% de la població vivia del camp. Jo anava d'era en era, d'hort en hort, i pertot sentia cantar la gent. Era una societat viva. Record, per exemple, les festes de Sant Antoni, les cançons i la festa.

-Com es manifestava el franquisme en la consciència d'un al.lot pobler?

-A l'escola formàvem amb el braç aixecat i cantant el "cara al sol". Entràvem a classe i ens posaven una consigna de José Antonio. Dos dies a la setmana anàvem a l'església, a instrucció religiosa, i els diumenges a cal rector.

La gent, a vegades, parlava dels morts i de la resistència dels carabiners. Però res més.

-Pel fet que el teu pare fos combatent amb l'exèrcit de la República, ¿conegueres mai cap casta de marginació o de greuge?

-No, mai no va existir cap marginació cap a mon pare. De fet, el record de la guerra no era gaire present entre la gent de Sa Pobla. Gairebé l'únic record que en tenc és el de les discussions familiars entre mon pare (que havia estat en el batalló anarquista de Durruti) i el meu oncle (que havia estat en el comunista Vº Regimiento). Una discussió eterna sobre les causes d'haver perdut la guerra. De si s'havia d'haver fet la revolució, o si abans s'havia de guanyar la guerra.

-Com t'incorporares a la vida urbana, a Ciutat?

-Vaig començar quart de batxiller al CIDE. Vist amb perspectiva va significar un desarrelament. M'era difícil sintonitzar amb els alumnes ciutadans.

Prest vaig tenir problemes greus amb les institucions escolars. Vaig prendre contacte amb l'esquerra i amb el marxisme. Vàrem constituir una espècie de cèl.lula juvenil. Cada nit connectàvem amb Radio España Independiente, i a l'hora del pati fèiem el comentari. Hi havia un al.lot de Marratxí del qual se m'ha esborrat el nom de la memòria; un altre de Pòrtol; un fill de

peninsulars de Son Serra i a vegades hi va participar en Biel Noguera, el pintor.

No podíem llegir cap revista, ni cap llibre, sols les lectures que es feien a Radio España Independiente i a les emissions en català de Ràdio Moscou. No coneixíem ningú, ni teníem contacte amb cap partit.

Quan es produïren les vagues d'Asturies del 62 férem pintades al carrer, la qual cosa ens va ocasionar la primera detenció. Pintàrem "Viva la libertad!", "Viva la huelga de los mineros!", "Amnistia!" (que no sabíem molt què volia dir).

El director ens tenia fixats. Després de parlar amb la guàrdia civil, varen venir a cercar-me a casa. Em trobaren novel·les d'en Gorki, un llibre de poesies de Maiakovski, i un llibre -que havia rebut de París- de poesia catalana de la resistència. Aquestes varen ser les proves. Em tengueren 7 o 8 hores interrogant-me al quarter del carrer General Riera.

Amb tot això no vaig acabar el curs, i vaig començar a treballar amb el meu pare.

-Com va aparèixer en tu la inquietud literària?

-Devia tenir devers 19 anys quan vaig connectar amb Josep M. Llompart, a través d'una crida que va fer a Lluc als joves mallorquins. Li vaig enviar un llibre de poemes meus i em va citar a l'editorial Moll, on em va encoratjar a escriure, com ho va fer amb tants d'altres a Mallorca.

Llegia molt pel meu compte. Vaig conèixer la literatura catalana tot sol. Estant a Cartagena fent el servici, 18 mesos a infanteria de marina, també vaig llegir molt. Llegia de tot, dels russos del XIX a Proust, passant pels latinoamericans -llavors n'era el boom-, Espriu, Pere Quart, Brecht, Neruda, etc.

Després, amb en Frederic Suau, muntàrem una llibreria: "L'ull de vidre". En el fons hi havia la intenció de bastir una plataforma d'intervenció cultural, d'influir dins la societat: exposicions, presentacions de llibres, etc. Però no ens va anar bé. Han d'esser negociants per dur un negoci.

-Com era l'ambient cultural i polític que visques?

-Vaig assistir a les conferències culturals de la Casa Regional Catalana. Allò va ésser absolutament il·lustrador per a plantejar-me la necessitat de treballar per la cultura catalana i contra el franquisme. Era a la Casa Regional Catalana el dia que la policia política va interrompre l'acte i se'n va emportar An-

toni Serra, Llompart, i d'altres. Jo em vaig poder camuflar.

Vaig entrar en contacte amb Antoni Serra. Anava seguint el treball que feia al diari, i vaig començar a col·laborar a "Ultima Hora", al mateix temps que feia tota casta de treballs (dependent de llibreria, delineant...).

Era l'època de la renovació de l'OCB. Climent Garau ens va oferir l'assalt, però no vàrem saber aprofitar l'oferiment. No volíem saber res de l'OCB mentre hi hagués aquella gent que hi havia.

Políticament, començàvem a conèixer algun grup. A partir del maig del 68 -i vist el paper lamentable del Partit Comunista Francès- acceptàvem llegir qualsevol cosa que no fos del PC: dels felipes, dels italians, etc. En aquests

● Els partits d'esquerra no han fet mai una tasca conseqüent dins el moviment popular mallorquí

● Hi ha un bon nivell de qualitat en la narrativa mallorquina: Antoni Serra, Gabriel Janer Manila, Llorenç Capellà, Miquel Ferrà...

anys el PCE era molt clandestí, no se'l coneixia gaire.

-Com et plantejares la literatura en aquells moments?

-A "Ultima Hora" començàrem a parlar de la literatura de la resistència i de la literatura crítica amb el franquisme. Publicàrem les primeres aportacions sobre literatura dels clàssics del marxisme. Consideràvem que la literatura i l'art han d'estar completament implicats en la lluita per l'alliberament de la humanitat. Estranyament, el diari ens ho deixava fer, cosa que ara no passa. Mai no vàrem tenir cap problema.

Això em dugué als primers llibres i a presentar-me als primers concursos. El Premi Ciutat de Manacor de narrativa, amb "La guerra just acaba de co-

mençar", i l'any següent el Ciutat de Palma de teatre.

-No és un tant contradictòria aquesta constant teva de la presentació a concursos literaris?

-M'he hagut de guanyar la vida. Hi ha el problema de la publicació del que escrius, que per un escriptor català és molt complicat, a no ser que estiguis bé amb els clans que regeixen els consells editorials. Malhauradament el problema per publicar no és tant si bo o dolent, sinó d'estar bé amb els comissaris. Com que no som diplomàtic, no ho sé fer. He publicat 15 llibres sense haver de convidar a un whisky a ningú ni haver de renunciar a les meves idees. Potser m'hagués convengut més una altra cosa, però no ho sé fer.

-Per què, Miquel, en l'àmbit mallorquí de començaments dels 70, hi havia una crítica literària més activa?

-Entraré en un terreny de suposicions. En aquell temps érem joves, si sortia un llibre que ens interessava el criticàvem, el comentàvem, sense cap altra consideració. Ara el món editorial està més viciat. Es tracta de no donar ressò a la competència. Les planes que hi havia a la premsa les han llevades. A "Ultima Hora", durant tres anys, parlàrem de tothom. Però es va acabar el bròquil. El "Diari de Mallorca" és post-modern.

-Després, tengueres una època d'activa militància política.

-A un país que no hi ha llibertat, oprimint com a nació, t'has de comprometre. Per això vaig lluitar i lluit. Per això amb tu, amb Jaume Obrador, Paco Mengod, Josep Capó, Aina Gomila, Antoni Mir i molts d'altres, lluitàrem amb esperança per canviar les coses.

Després vaig estar un temps en el PSM, perquè en el 79 per mi no hi havia cap alternativa més coherent. El PC era la vanguarda de la lluita per la constitució centralista. Dins el PSM hi coexistien diversos corrents. Curiosament, els que ens obligaren a partir del PSM ara són en el PSOE. De llavors ençà ja no milit enlloc.

-Quin balanç en fas d'aquests temps?

-Malgrat les detencions contínues i l'estada a la presó, és una de les èpoques més felices: hi havia l'esperança d'una Mallorca diferent. Una època que tornaria repetir, i segurament tornaria cometre els mateixos errors. S'havia de fer. No crec que hagi estat temps perdut.

-Segurament ets un dels pocs escriptors mallorquins que s'han apropiat al moviment obrer. Què en penses del moviment obrer?

-En tenc una impressió entre positiva i negativa. La gent que es mou dins les catacumbes de la resistència és gent després, esperançada, il·lusionada... La impressió negativa és que aquests anys m'han anat demostrant que els partits d'esquerra no han fet mai una tasca sèria, una tasca conseqüent dins el moviment popular mallorquí. Manca molta consciència de la nostra història, de la pròpia història del poble... I això és per l'abandonament dels sectors culturals i intel·lectuals, en bona part.

-Què en penses de la situació política d'ara, i de l'apatia de gran part del poble?

-Llevat d'anar a votar cada quatre anys -sense dubte una conquesta important-, l'estat capitalista i centralista és el mateix. Amb el PSOE la banca té més guanys que mai. La gent està desenganyada dels oportunistes, de gent que ha traït totes les idees, i ha fet arrelar el desànim i l'apatia. S'ha desfermat un gran oportunisme dins tots els partits que es diuen d'esquerra, amb algunes excepcions.

-Quins són els teus projectes?

-Continuar la feina que estic fent

● Llegia de tot, dels russos del XIX a Proust, passant pels latino americans, Espriu, Pere Quart, Brecht, Neruda...

en poesia, narrativa i teatre. Ara estic esperant la publicació del premi Ciutat de València, "Necrològiques". També tenc en publicació un llibre sobre la problemàtica de la dona, i el darrer premi Pompeu Fabra de poesia, a Perpinyà, "L'obscura ànsia del cor".

-No creus que escriure tant, i trescant tots els gèneres, va en contra d'un Aprofundiment qualitatiu?

-Sempre he tengut una tendència heretada dels situacionistes, de no creure molt en l'obra per a la posteritat, sinó en la seva utilitat per la gent i per una època concreta. No pens en un futur de manual.

-Es pot parlar d'una narrativa mallorquina, ara?

-Sí, no havia existit mai com en aquests moments. Hi ha un bon nivell de qualitat: Antoni Serra (traduït a l'alemany), Gabriel Janer Manila, Llorenç Capellà, Miquel Ferrà, etc.

Estam arribant a un punt en què hem davallat un poc dels nírguls. Comença a sorgir una narrativa de "gènere": policíaca i històrica. I amb això es rompen els límits de 2 o 3 mil exemplars. Potser començam a esser una literatura en vies de normalització.

-Quin futur té la literatura en el món de la informàtica i el vídeo?

-Certament, els grans mitjans de TV i vídeo no estan en les nostres mans,

● Muntàrem la llibreria "L'Ull de Vidre": en el fons hi havia la intenció de bastir una plataforma d'intervenció cultural

sinó en les de les multinacionals, nordamericanes sobretot, que uniformitzen el pensament i la cultura sota el dictat anglo-saxó i posen en perill tota mena de cultura autòctona, desarrelant els pobles. Abans un diari no arribava a la gent tant com els arriba ara la TV i el vídeo. I això és mortal per les cultures que no tenen aquests mitjans.

-Miquel, tu qualque vegada has guanyat premis a Castella. Ets un escriptor bilingüe?

-Sempre escric en català, i no ho sé fer d'altra manera. Alguna vegada una traducció meua ha guanyat algun premi. Però jo no sabria escriure en cap altra llengua que la meua.

-Què en penses de la situació del català a Mallorca?

-No es poden tenir contemplacions amb tot el que no sigui fer plenament normal la nostra llengua. Si cal, convé començar a tallar caps. La situació és dramàtica i això es veu a les escoles, es veu als barris. Pels col·legis tothom parla en castellà. No veig altra opció que no sigui la radical ●

Podeu adquirir EL MIRALL a les següents llibreries:

Barcelona	Ona	Palma	Biblos
Campos	Colom	Palma	Embat
Ciutadella	Roser Seguí	Palma	Fondevila
Eivissa	Vara de Rei	Palma	Jaume de Montsó
Inca	Casa Pedrós	Palma	Kiosc Cort
Inca	Espirafocs	Palma	Libres Mallorca
Inca	Vilanova	Palma	Papereria Mallorca
Manacor	Xalor	Palma	Pitiüsa
Maó	Catalana	Palma	Quart Creixent
Maó	Catòlica	Palma	Selecta
Palma	Alcaide	Palma	Totem
Palma	Balmes	València	Tres i Quatre
Palma	Barou		

I als principals quioscs de Palma

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sr./a. _____

Adreça _____

C/ _____ Núm. _____ Pis _____

Codi Postal _____ Població _____

Telèfon _____

Se subscriu a ☐ 6 números ☐ 12 números

de la revista EL MIRALL, al preu de 1250 ptes. i 2500 ptes. respectivament, que pagarà:

* contra rebut a domicili ☐

* amb càrrec al compte bancari/d'estalvi ☐

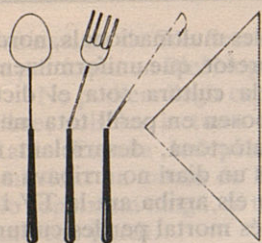
Banc/Caixa _____

Agència/Oficina _____

Cte/Lta núm. _____

Signatura _____

_____, _____ d _____ 19 _____

TUENT

PLATS PREPARATS

PLATS ESPECIALS DE NADAL PER DUR-SE'N A CASA

ENTRADES

Sopa de castanya
Sopa de bolets
Pastis d'espinacs i gírgoles

PEIX I MARISC

* Vol au Vent de marisc
* Llobarro farcit amb marisc
Mousse de llenguado

CARNS

Galantina de faisà
Galantina d'ànnera
Cap de porc senglar farcit
Pulpitó
Paté de llebre
Paté de llengua

DOLÇOS

* Ensaimada de torró
Panellets
Coca de torró
Budin de fruits secs
Trufes de castanya

CAVES

Juvé i Camps Brut Nature
Juvé i Camps Reserva
Rossell i Formosa Brut Nature
Rossell i Formosa Daurat
Làcrima Bacus
Moët Chandon

Horari especial de 21 de desembre a 5 de gener: de 10 a 22 h.

Tancat els dies 25, 1, 6, 7 i 8.

ADMETEM ENCÀRRECS ESPECIALS

PRESSUPOST SENSE COMPROMÍS

(* Solament per encàrrec)

TUENTALIMENTACIÓ S.A.

NIF A 07 26 88 24

PARAIRES N° 22

TELÉFON 71 87 38

0 7 0 0 1 PALMA

EL PROGRAMA 2000

ROBERT MOSQUERA

En els pròxims mesos, la discussió política en el si del PSOE sembla que se centrarà entorn de l'any 2000. Afortunadament, el 92 ja se'ls està quedant marcit de tan manyuclat i han preferit d'elegir una data menys òbvia perquè ens il·lusionem sense tants de problemes de consciència imperial. Al debat del projecte, subtilment anomenat Programa 2000, s'hi han afegit, alegres, personatges de les més diverses castes (morals, immorals i amorals). Per l'edat de molts dels presumptes implicats (Sara Montiel, Rosa Chacel, Domingo Pérez Minik...), si no hi posa remei Paramio, el Programa pot acabar semblant més un pla de jubilació finançat per la banca o una deixa del consell d'ancians a la posteritat que cap altra cosa. Però sigui com sigui, no es podrà negar al PSOE una habilitat sense parió: van prometre de crear llocs de treball i ho estan aconseguint sense descambuiar-se el serrell: aules de debat, seminaris, fundacions i instituts s'estan nodrint de dia en dia d'allò més escollit de la nostra intel·lectualitat postfranquista, encoratjadora del desenvolupisme i del liberalisme *comme il faut*, defensora a ultrança del compromís amb la realitat, que és molt més complexa i rica del que mai no vam poder arribar a pensar. Afortunadament per a nosaltres, algú se n'ha adonat -potser haurà estat la ment sempre lúcida de Paramio- i fruit de les seves ànsies és aqueix ignominiós pla d'ocupació juvenil que està donant i donarà col·locació, o almenys justificarà llur salari, a una rècula d'exegetes fervorosos que en llur vida mai no han tingut un treball dels anomenats estables i ara -a recer del projecte socialista- defensen una política de precarietat per als qui no tenen altra possibilitat que haver de conformar-se amb els sous esquifits que se'ls ofereixen. Pensadors de saldo que han trobat en la defensa d'aqueixa política alguna cosa més que el salari mínim interprofessional i que ara viuen aferrats a llurs fundacions i instituts amb la secreta esperança que mai no arribarà l'any 2000, que mai no els jubilaran.

LA LLENGUA CATALANA A L'ADMINISTRACIÓ LOCAL I AUTONÒMICA

MATEU MORRO I MARCÉ

Quan aquell regidor d'AP del meu poble em va dir que incloure una prova obligatòria i eliminatòria en llengua catalana a unes proves de selecció de personal per l'ajuntament era "discriminar als espanyols de Jaen, de Màlaga o de Toledo", i que si posàvem unes proves de català podríem fer venir a jutjar-les "en Jordi Pujol i el Barça", he de confessar que no vaig romandre astorat ni amb els cabells drets, perquè entrava dins la més plena normalitat del meu ajuntament, i de la majoria -pens- d'ajuntaments mallorquins. Se'm va ocórrer dir-li: "Vicenç, però el vostre President fins i tot diu que és nacionalista, i no serem capaços d'incloure unes proves de català?" La resposta va ésser breu, però contundent: "Això no s'ho creu ni ell!"

Deixant a banda l'anècdota, el que hem de constatar és la situació real, ara com ara, quasi tres anys després d'haver-se aprovada la Llei de Normalització Lingüística a les Illes Balears, de la nostra llengua dins l'administració local i autonòmica. No crec que sigui cap exageració dir que, tot i alguns avanços notables en alguns ajuntaments, l'ús del català segueix essent una excepció dins l'administració local. I la situació és, si fa no fa, més greu dins l'administració autonòmica.

I, no obstant això, llei en la mà, existeix un amplíssim corpus jurídic sobre el qual basar l'acció normalitzadora. Tant la Legislació general de règim local, com la Llei de mesures de reforma de la Funció Pública (art. 19), com nombroses sentències del Tribu-

nal Constitucional, com l'Estatut d'Autonomia i la Llei de Normalització Lingüística, deixen ben clar el caràcter *oficial* de la nostra llengua, i en conseqüència l'obligatorietat de les administracions públiques (també la perifèrica de l'estat i la de les empreses públiques) d'adaptar-se a aquesta situació legal.

No hi ha dubte que una aplicació no restrictiva d'aquestes normatives ens duria, prest o tard, a una administració plenament normalitzada en llengua catalana, la llengua pròpia d'aquestes illes. I això forçadament revertiria en el sosteniment dels usos de la llengua, en el seu prestigi social, i reforçaria el seu paper dins el sistema educatiu. ¿Què és el que passa doncs? ¿Per què no s'avança en aquesta direcció? O almenys, per què no s'avança en la celeritat necessària?

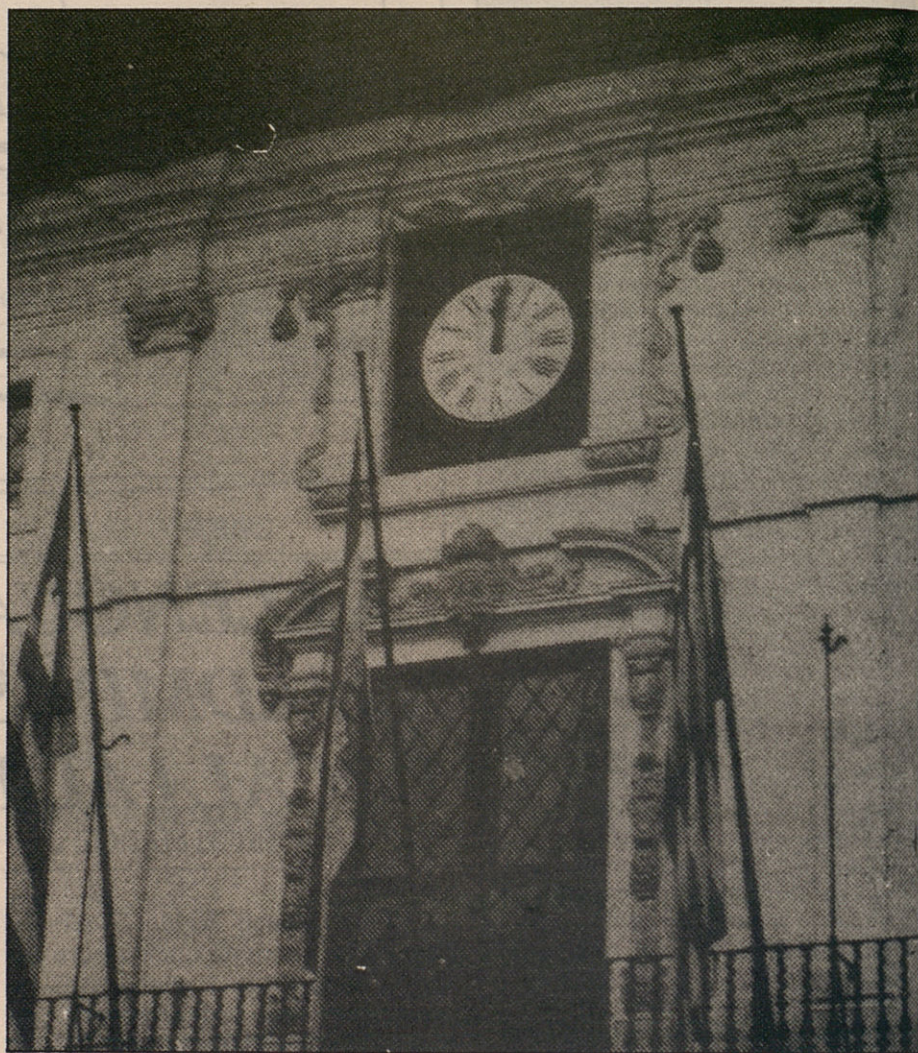
● Existeix un amplíssim corpus jurídic sobre el qual basar l'acció normalitzadora

N'Aina Moll, quan en un debat organitzat per la Fundació Emili Darder, va dir que la legislació ens ve grossa, que fins i tot un marc legal tan limitat com el que tenim no és aplicat, no va dir cap disbarat. Ans al contrari, va encertar a definir quina és la realitat.

A hores d'ara, als ajuntaments i a les conselleries, no s'està aplicant, ni de prop fer-s'hi, el que disposa la legislació. Ni a la selecció de personal, ni en l'ús intern i extern de la llengua, ni en el reciclatge dels funcionaris, ni en la retolació, ni en cap altre qüestió. I

● “Vicenç: però el vostre president fins i tot diu que és nacionalista, i no serem capaços d'incloure unes proves en català?”

això és, fonamentalment i en primer lloc, perquè les forces polítiques hegemòniques en aquestes institucions no s'han plantejat, en absolut, cap política normalitzadora; però també perquè la societat mallorquina -certament després de segles d'anoreament- ha perdut la capacitat, la

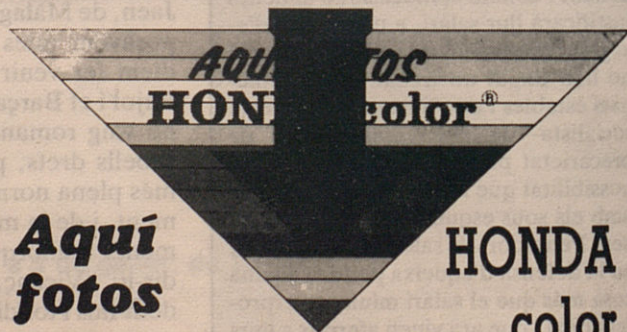
Embat

llibres

Pge. Part. Papa Joan XXIII, n.º 5-E
Centre Comercial «Los Geranios»
07002 Palma de Mallorca

Tel. 71 33 50

El divendres obert tot el dia

**Aquí
fotos**

**HONDA
color**

Anau a revelar les vostres fotografies a les botigues on vegeu aquest distintiu

dignitat diria jo, d'exigir i fer respectar els seus drets.

Els ajuntaments de Palma i Calvià, sense anar més lluny, ignoren sistemàticament -per molts de reglaments que hagin aprovat- els articles 16.2 i 34.3 de la Llei de Normalització Lingüística, que expressen taxativament l'obligatorietat de les proves de català a la selecció de personal per a l'administració pública. Ja no cal que ens referim als municipis regits per les diverses versions de la dreta illenca, on la nostra llengua és un element exòtic, sols apte per a programes de fira. I a les proves selectives de personal de la comunitat autònoma passa el mateix; ja no es tracta de si el català hi és obligatori o optatiu, és que no hi ha cap referència expressa.

El PSM es va dirigir a la conselleria de cultura per tal de saber quina era la seva actuació davant això. La resposta es va fonamentar en que les corporacions locals són autònomes i que el govern no s'hi pot immiscuir. La conselleria ignora, per tant, l'article 65 de la Llei Reguladora de les

• El Govern ignora la llei que el parlament va aprovar, i molt manco la fa complir a les corporacions locals

Bases de Règim Local, que diu: "Quan l'Administració de l'Estat o de les Comunitats autònomes ho consideri, en l'àmbit de les seves respectives competències, que un acte o acord de qualque entitat local infringeix l'ordenament jurídic, podrà requerir-la, invocant expressament el present article, per a que anul·li el dit acte o acord".

Però no és sols la normativa vigent de règim local la que hauria de fer que la comunitat autònoma vetllés pel compliment de la llei de normalització, sinó que són els seus propis objectius programàtics, com els expressats en el document "Definició dels grans objectius a desenvolupar", adjunt als pressuposts de la conselleria de cultura i educació per a 1988, on s'hi llegia: "Normalització lingüística -Editar la

Llei de Normalització Lingüística, -Fer acomplir la Llei de N.L."

Però això són papers. La realitat va per altres camins. El Govern ignora la llei que el Parlament va aprovar, i molt manco la fa complir a les corporacions locals.

Malgrat tot, aquesta realitat no pot dur-nos a ignorar els notables esforços realitzats a alguns municipis. A Manacor, Lluçmajor, Campanet, Sant Llorenç des Cardassar, Artà, etc., gràcies a l'esforç de regidors conseqüents amb l'idioma del país, els avenços són importants, no sense haver de fer front a entrebancs constants. Cal, indubtablement, fer costat a aquestes labors, i ressaltar-ne la seva importància.

Però, sobretot, cal que els administrats, és a dir, els ciutadans, exigim quotidianament a l'administració els nostres drets. No ens podem conformar, conscients de l'acceleració progressiva del procés de substitució, amb allò de "poc a poc anirem fent". Els nostres drets és ara que els hem d'exigir.

International House

Activitats socials i culturals
Viatges d'estudi

Centre oficial dels exàmens per a professors de la Universitat de Cambridge i del Royal Society of Arts.

Cursos d'Anglès
Cursos d'idioma i metodologia per a professors

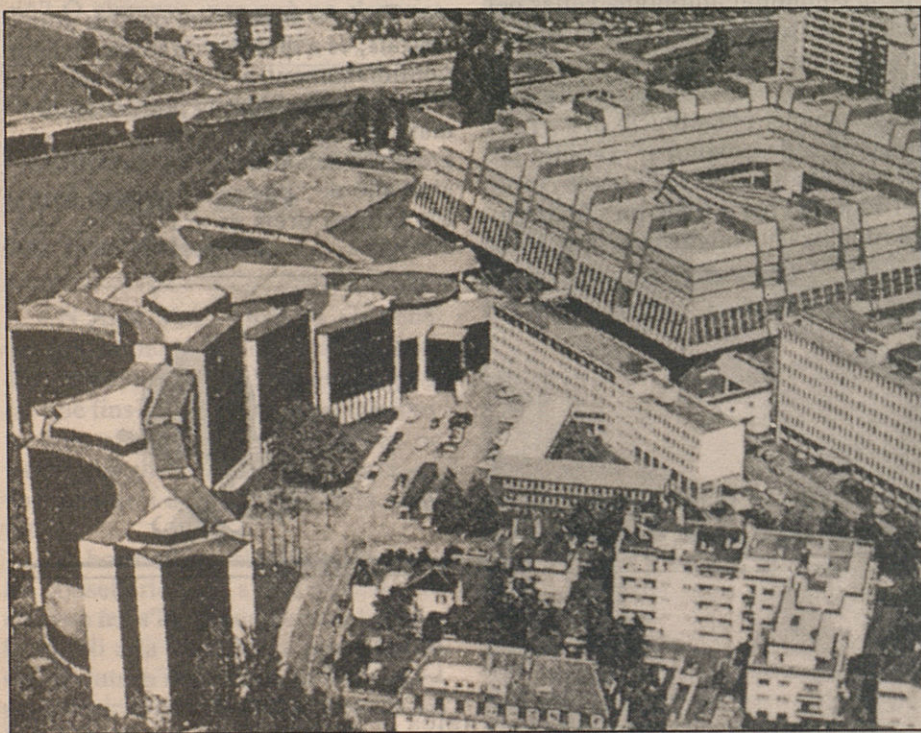
Centre oficial d'exàmens de la Universitat d'Oxford.

Pg. Mallorca, 36 - Telèfon 72 64 08 PALMA DE MALLORCA
Barcelona - Girona - Mataró - Palma de Mallorca - Reus
Sabadell - Tarragona - Terrassa - València

L'ÚS DEL CATALÀ DINS L'ADMINISTRACIÓ AUTONÒMICA

ANTONI NADAL

La Llei de normalització lingüística a les illes Balears atribueix al Govern Balear l'acció d'assegurar "l'ús de la llengua en totes les funcions i activitats de caire administratiu que realitzin les institucions i organismes que en depenen" (art. 34.1). En principi, sembla que l'actual Govern Balear no s'hi hauria d'oposar, perquè tots els grups parlamentaris votaren a favor de la llei esmentada en la legislatura anterior. Això no obstant, el procés de normalització de l'ús del català dins l'Administració autonòmica avança amb una lentitud tan exasperant com suspecta.

Palau d'Europa, a Estrasburg, seu del Parlament.

A més, aquest avançament tampoc no és homogeni: és sabut que la Conselleria d'Educació, Cultura i Esports duu un cert avantatge, mentre que en d'altres conselleries hom diria que ignoren l'existència a les Balears d'una llengua pròpia diferent de la castellana. No pretenc inventar la sopa d'all, però estic convençut que, en essència, la causa d'aquest estancament està en la falta de voluntat política per endegar la normalització de l'ús del català. La indiferència o la franca hostilitat vers aquesta qüestió distingeix els polítics i alts càrrecs de l'Administració autonòmica, la qual cosa no hauria de causar estranyesa: al cap i a la fi, els polítics d'AP a les Balears són uns provincians que no desitzen perdre aquesta condició i els alts càrrecs, per cert que ben emparats amb l'actitud dels rectors de les conselleries, són un clar reflex de l'immobilisme, de la resistència a qualsevol canvi, en uns casos per raó d'edat - "en aquestes altures, ja no m'ho val, complicar-me la vida" - o per una altra mena de consideracions, més vergonyoses, del tipus "això no és mallorquí" o "seria millor que tothom parlàs una mateixa llengua", però fonamentalment per causa de llur procedència de la burocràcia franquista, amb tot el ròssec ideològic que això comporta. Lamen-

COMERCIAL I INSTAL·LADORA BALEAR, S.A.

Eusebi Estada, 70
Tels. 29 39 08 - 29 39 15

07004 - Palma

FES-TE CONÈIXER
Anuncia't en

EL MIRALL

El Consell d'Europa donarà suport a la petició que la llengua catalana sigui reconeguda oficialment a les institucions europees. Jornades sobre l'oficialitat del català a la CEE, Barcelona novbre. 1988. D'esquerra a dreta: Aureli Argemí, Antoni M. Badia, Emili Giral, Santiago Ramentol, Josep M. Puig Salellas. (Foto AVUI).

tablement, aquesta actitud es troba molt arrelada entre una part considerable del funcionariat catalanoparlant. En conseqüència, davant la renúncia lingüística dels seus superiors o dels seus companys de treball catalanoparlants, una part també important del funcionariat castellanoparlant se sent com un peix dins l'aigua, es nega a aprendre la llengua catalana i fins i tot arriba a tallar les iniciatives particulars

amb el sarcasme o amb l'excusa del victimisme, això si no anteposa l'argument de l'oficialitat de la llengua castellana. Per si no n'hi hagués prou, encara hem de tenir en compte que el funcionariat castellanoparlant és majoritari en alguns departaments! D'aquí ve que el nombre dels documents de règim intern que es redacten en català a l'Administració autonòmica sigui tan baix.

Vegem, però, quina és la situació del funcionariat que, malgrat els entrebancs i la manca d'incentiu, s'anima a promoure la normalització lingüística del català al seu departament. En primer lloc, cal advertir que aquests funcionaris solen pertànyer als graus més baixos del nivell funcional, és a dir, solen ésser auxiliars administratius. Com se sap, aquesta categoria de funcionaris públics té un

ROLDAN

OFICINES I DESPATXOS S.A.

A la seva disposició en:

- Despatxos Direccionals
- Despatxos i Oficines Generals
- Mampares d'Oficina
- Separacions simples i dobles
- Estanteries Emmagatzematge

- Estanteries Gran Càrrega
- Biblioteques
- Cadires i Taules apilables per a col·lectivitats

Complements: Llums

Cendrers (de peu i sobretaula)
Caixes Fortes, etc.

Eusebi Estada, 68 (carrer del tren de Sóller)

Telèfon 20 91 13

CIUTAT

● El procés de normalització avança amb una lentitud tan exasperant com suspecta

poder de decisió escàs i una mínima possibilitat d'usar voluntàriament el català en llurs escrits, atès que llur funció sovint es limita a la transcripció d'un missatge emès originàriament en castellà. L'auxiliar administratiu difícilment gosarà enfrontar-se a la jerarquia en el si de l'Administració i, per descomptat, caldrà que tinguin un gran aplom per introduir la llengua catalana dins l'Administració i encarar-se amb la por al superior i a la societat, amb la por d'errar-se, principalment en els documents que són adreçats a l'administrat d'una manera col·lectiva (anuncis, publicacions, avisos, etc.), perquè les crítiques per una mala redacció solen procedir d'àmbits aliens a l'Administració. Encara, en el millor dels casos, és a dir, quan és admesa la traducció, l'esforç que implica no sol ésser ni tan sols compensat amb la felicitació i només reporta més treball. Pel que es refereix als administratius i als tècnics, la presumible dificultat que entra el coneixement del tecnològic administratiu català sovint els fa desistir del canvi de llengua, almenys per escrit. D'altra banda, l'ús de la llengua catalana pot indisposar la persona que l'usa amb els seus companys castellanoparlants, que, a part del fet ja comentat que poden formar la ma-

joria al departament, es poden marginar del procés per raons "pràctiques", és a dir, per treballar menys. Si el funcionari no compta amb el vist-i-plau dels seus companys i amb l'acord d'intervenir conjuntament en el procés de normalització, a més de la seva feina acumularà traduccions i s'haurà de responsabilitzar de totes les respostes als escrits rebuts en llengua catalana, motius que també el poden fer renunciar a la seva intenció. I si encara no hi ha renunciat, l'escàs nombre de documents que l'administrat adreça a l'Ad-

● Els polítics d'AP a les Balears són uns provincians que no desitgen perdre aquesta condició

ministració bé pot infondre al funcionari indecís el temor que els escrits en català siguin mal rebuts per l'administrat (la resistència al canvi també es presenta entre els administrats, naturalment). Finalment, vull fer una darrera observació, potser innecessària: els documents de l'Administració autonòmica encara solen estar impresos exclusivament en llengua castellana. No cal dir que aquest fet tampoc no hi facilita l'ús del català per cap de les persones interessades.

Alguns dels problemes esmentats més amunt es podrien resoldre d'una manera immediata amb voluntat política i no cal esbrimar-se el cervell per

● El funcionariat indecís tem que els escrits en català siguin mal rebuts per l'administrat

suposar que hi servien:

- cursos de tots els nivells continuats i obligatoris (hi ha secretaris de conselleria que encara remuguen quan han d'autoritzar l'assistència voluntària a cursos de català organitzats per la mateixa Administració autonòmica);

- proves eliminatòries de coneixement de la llengua catalana per accedir a qualsevol ocupació dins la carrera administrativa;

- una compensació econòmica en una primera fase per l'ús oral i escrit de la llengua catalana en l'activitat administrativa;

- la traducció de tota la documentació impresa;

- la creació d'un servei d'assessorament lingüístic a totes les conselleries (s'ha donat el cas que un auxiliar administratiu ha hagut de traduir projectes de llei abans de trametre'ls al Parlament; paradoxalment, el mateix auxiliar administratiu ha hagut de traduir al castellà les esmenes als projectes i a les proposicions de llei presentades en català, perquè els tècnics novinguts les poguessin entendre).

En resum, l'aplicació de la Llei de normalització amb una interpretació no-restrictiva ni mesquina ●

Oms, 50-b P. O. Box 696
07003 PALMA DE MALLORCA
Balears

Carles III, 2-b
EIVISSA
Balears

Plaça del Príncep, 4
MAÓ - MENORCA
Balears

Tels. (9)71/71 13 46* - 72 38 42*
Tx. 68705 - 68714 bima E

Tels. (9)71/31 24 72 - 27
Tx. 69318 - 69015 bima E

Tel. (9)71/36 70 13
Telèx 69434 bima E

"NORTH AMERICAN CATALAN SOCIETY", DESÈ ANIVERSARI

AUGUST BOVER I FONT*

El temps dels peoners, pel que fa als estudis catalans a Nord-Amèrica, correspon als anys 30, després que Josephine de Boer descobrís la cultura catalana en un viatge a Mallorca el 1927.

A aquest primer pas va afegir-s'hi, la dècada dels 50, la labor de Joan Coromines, professor a la Universitat de Xicago des de finals dels 40, on va formar un primer grup de joves especialistes que més endavant van difondre els seus coneixements per diverses universitats dels Estats Units i del Canadà i que van fer possible la creació d'una secció catalano-provençal dins dels congressos anuals de la Modern Language Association l'any 1958. De fet, aquesta secció va esdevenir el nucli embrionari de la futura NACS (North American Catalan Society). Però amb els anys 60 van arribar nous reforços per a la catalanística nord-americana: diversos especialistes eu-

• Josephine de Boer descobrí la cultura catalana en un viatge a Mallorca el 1927

ropeus s'establiran en centres universitaris de l'altre costat de l'Atlàntic. I l'increment de docents i d'investigadors dedicats a matèries catalanes va permetre una considerable expansió durant els anys 70 alhora que s'escometien empreses d'una certa envergadura.

Efectivament, el 1974, per exemple, va començar la preparació del volum d'homenatge *Catalan Studies. Volume in Memory of Josephine de Boer* (Barcelona 1977), a cura dels professors Joseph Gulsoy, de la Universitat de Toronto, i Josep Maria Solà-Solé, de la Universitat Catòlica de Washington, en el qual va col·laborar ja una vintena d'estudiosos. Cal aclarir, però, que si bé la iniciativa de les activitats catalanístiques provenia generalment del camp filològic hom comptava amb importants col·laboracions d'altres camps científics

• La NACS actualment ja compta amb més de tres-cents membres

ficis i artístics: arquitectes com Josep Lluís Sert, metges com els doctors Folch-Pi, Giner Sorolla o Pi-Sunyer, científics com Joan Oró, historiadors com Robert I. Burns -recentment guardonat amb el III Premi Internacional Ramon Llull-, Gabriel Jackson o Thomas Bisson, historiadors de l'art com George R. Collins o filòsofs com Josep Ferrater Mora, sense oblidar el prestigi de què gaudia la cultura catalana a Nord-Amèrica mercès a l'obra d'artistes com Pau Casals, Joan Miró o Antoni Tàpies, per citar alguns noms.

Tot plegat va fer que els professors Josep Roca-Pons, de la Universitat d'Indiana, i Albert Porqueras-Mayo, de la Universitat d'Illinois a Urbana-Champaign, creguessin que potser havia arribat ja el moment, llargament esperat, de celebrar un congrés. I després d'una intensa preparació, amb la col·laboració de Jaume Martí-Olivella -avui a la Universitat A & M de Texas- i de Carme Rei-Granger, entre el 30 de març i l'1 d'abril de 1978 va tenir lloc el I Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica, a l'esmentada universitat d'Illinois, organitzat per A. Porqueras-Mayo, Spurgeon Baldwin i J. Martí-Olivella i sota la presidència d'Antoni M. Badia i Margarit. La reunió va tenir un gran èxit, va comptar amb l'assistència d'un centenar de persones, s'hi van llegir

unes 40 ponències i, tal com estava previst, en una de les seves sessions es va fundar la NACS, societat que té com a "objectiu principal el foment de la cultura catalana i la promoció de l'ensenyament de la llengua i cultura catalanes a les institucions docents nord-americanes", o sigui dels Estats Units i del Canadà. D'això ja fa 10 anys, i d'aleshores ençà la NACS ha fet un llarg recorregut que ha passat pels col·loquis celebrats a la Universitat de Yale, New Haven, Connecticut (17-19.04.79), a la Universitat de Toronto, Ontario, Canadà (15-17.04.82), a la Universitat Catòlica d'Amèrica, Washington (31.05-02.06.84) i a la Universitat de Florida del Sud, a Tampa (18-21.03.87). Les actes de tots aquests col·loquis han estat publicades per les Publicacions de l'Abadia de Montserrat; les del darrer són en curs de publicació.

No crec que sigui pecar d'immodèstia considerar que aquest és ja un *curriculum* brillant per a una entitat

• L'increment de docents i d'investigadors va permetre una considerable expansió durant els anys setanta

que tot just acaba de celebrar el seu desè aniversari, però la NACS, que actualment ja compta amb més de tres-cents membres, es va plantejar encara un altre repte: auspicar una gran revista internacional de catalanística. La "*Catalan Review. International Journal of Catalan Culture*", revista semestral bilingüe (català-anglès), va fer la seva presentació l'estiu de 1986 amb un número monogràfic dedicat al poeta J.V. Foix. Ara compta ja amb tres números al carrer i és a punt d'aparèixer un altre monogràfic, en aquesta ocasió dedicat a Mercè Rodoreda. I mentre treballem per la consolidació d'aquesta revista, preparem també el que ha de ser el nostre sisè encontre -el primer de la nostra segona dècada-, que tindrà lloc a mitjan maig de 1990 a la Universitat de la Colúmbia Britànica, a Vancouver (Canadà) •

* Vocal coordinador de la NACS als Països Catalans.

Regions i repúbliques autònòmiques en què es divideix l'URSS. (Font: diari AVUI).

“ELS NACIONALISTES A LA URSS. ELS RUSSOS, I ELS ALTRES, EN L'ERA GORBATXEV”

J.V.

El núm. 21 d'EL MIRALL va publicar una informació d'aquest llibre. Atès l'interès amb què se segueix actualment tot el procés històric de la Perestroika a l'URSS, ens ha semblat oportú referir-nos-hi altra vegada en una versió més ampliada i en una òptica crítica distinta.

A la Universitat Catalana d'Estiu que cada any té com a marc Prada de Conflent, enguany hi ha hagut un curs dedicat concretament a analitzar els problemes de la Perestroika i Vicenç Partal, que com se sap treballa com un negre en l'ordre del periodisme i de la ràdio, professor que n'era, va presentar un treball ben dens fent història de com les han passat i les passen els russos -i els altres- des dels temps terribles de Stalin i la seva gent, fins arribar al Gorbatsxov d'ara, que té un altre sentit del respecte que cal guardar als ciutadans que es governen. Aquesta anàlisi tan a fons que ha fet Vicenç Partal, l'acaba de publicar l'editorial *El Llamp* a la seva col·lecció *La Rella*. I és bo de conèixer-lo per estar al dia del que ha estat i és el comunisme. La jovenalla que avui vol gastar fums dient-se comunista, no coneix res del que fou el comunisme rus, on amb l'excusa de la llibertat de les nacionalitats i l'autonomia per l'autodeterminació els comunistes que manaven no paraven de clavar-los llenya. Les paraules autonomia i nacionalisme, a l'URSS res de res, com a significat.

Partal en aquest treball que ha fet hi explica quina és l'estructura actual de la Unió Soviètica i després dedica capítols a cada una de les “Repúbliques socialistes soviètiques” -com se'n diuen- Estònia, Letònia, Lituània -tots tres països lliures com eren i ocupats i sotmesos durant la II Guerra Mundial-; Georgia, Armènia, Ucraïna, les quinze Repúbliques socialistes soviètiques “autònomes” que componen la “República Socialista Soviètica «Federativa»” de Rússia. Partal dedica també un capítol a les sis “Repúbliques socialistes soviètiques de les nacions musulmanes”, i un altre als tàtars de Crimea. Quina bona fe la dels comunistes d'aquí que els cau la bava!

Segons l'article 70 de la Constitució soviètica “la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques és un Estat multinacional federal i unit, configurat en base al principi del federalisme socialista i en virtut de la lliure autodeterminació de les nacions i l'associació voluntària de les Repúbliques Socialistes Soviètiques, iguals en drets”. Però aquest principi no ha estat respectat de cap manera i fou Gorbatsxov

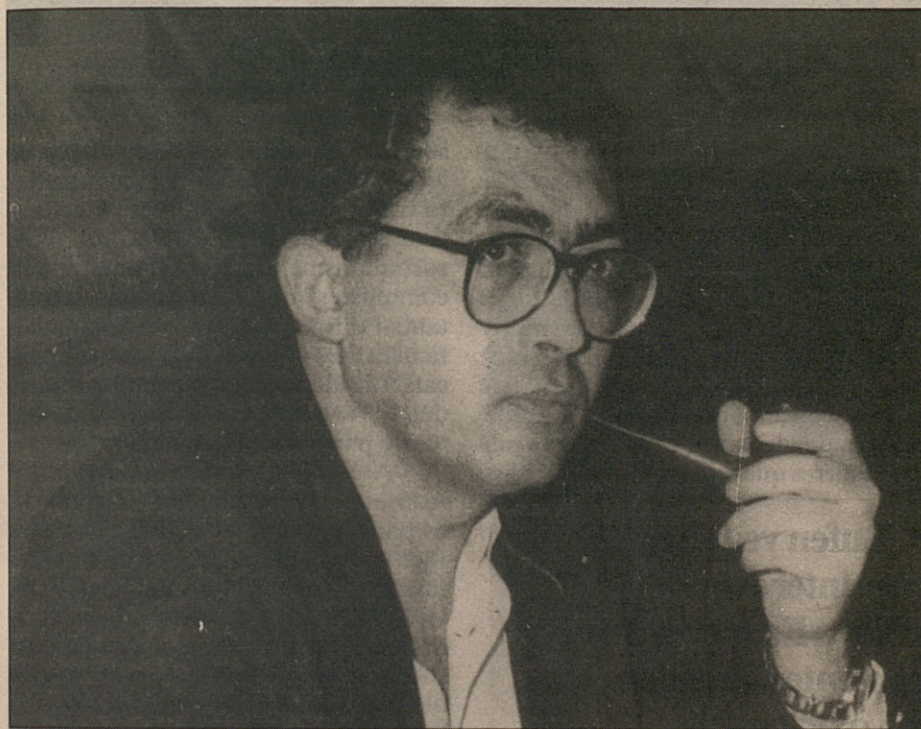
qui el mes de maig darrer va dir que encara que no estava a l'ordre del dia de l'URSS la qüestió de canviar els principis socialistes de les relacions entre els pobles grans i petits de les terres soviètiques, el que sí pensaven fer era reparar les violacions d'aquest principi que s'havien produït a l'URSS al llarg del comunisme des de l'any 1917. Aquest federalisme tan fals dels russos és el que té embadalits -com ne diuen- uns quants directius socialistes catalans que prediquen un federalisme que agermani en pla d'igualtat Catalunya, Euskadi i Galícia amb les autonomies de les terres de l'Estat espanyol que ja tenen el seu govern i el seu Parlament, com si fossin terres d'història (Madrid, Ceuta i Melilla...). Que Déu il·lumini -encara que no hi creguin- els comunistes del PSUC, el partit anticatalà que va néixer el 23 de juliol de 1936 al cap de cinc dies de l'alçament de Franco a Canàries. Partal estudià a fons, i en publicà un llibre, sobre Fidel Castro, aquest dictadoret de Cuba. Els païssos socialistes-comunistes són unes dictadures d'ultraesquerra, on els que manen es fan rics pagant l'Estat. Joan Oliver ja ho havia escrit que el socialisme és la implacable dictadura de la burocràcia.

“La Vanguardia”, 15-9-88

LA DEPENDÈNCIA DE MADRID I MOSCOU: ORIGEN DE LA CRISI PERMANENT DE L'EURO-COMUNISME ILLENC

MIQUEL LOPEZ CRESPI

A les Illes, d'ençà el 1986 (data de constitució de IZQUIERDA UNIDA), sorgeix a la base i direcció del PCPE(PCE) una forta crítica vers aquesta política electoralista, agreujada per la unificació sindical PCB-PCIB dins CC.OO i concretada amb l'abandó d'una línia de resistència front a la política antipopular del govern PSOE.

Miquel López Crespi.

Bona part de la direcció i de la militància del PCPE(PCB) (la que ara ha estat sancionada) considerava que IZQUIERDA UNIDA era un simple invent electoralista enfocat tan sols a arreplegar personalitats independents (i al PSM) amb l'únic objectiu d'obtenir unes miquetes de poder institucional oblidant els greus problemes que pateixen les classes populars a les Illes. A més a més, IZQUIERDA UNIDA servia de coartada per caminar vers la futura reunificació de les tres famílies eurocomunistes (PCE-PTE-PCPE). Era un truc en definitiva que no va enganyar a ningú (quasi tota la base del PCB no va participar a la campanya electoral de IZQUIERDA UNIDA fent un boicot actiu i militant). Els migrats resultats electorals de IU són coneguts per tothom i encara ningú no n'ha fet una valoració realista d'aquest desastre eurocomunista. Cap membre de la direcció del PCE-PCB ha dimitit ni ha tret cap conclusió política d'aquesta greu desfeta.

Més endavant, les crítiques aug-

**Llibreria
Jaume de Montsó**

Passatge Joan XXIII, 1-B

«Los Geranios»

Tel. 72 19 31

07002 PALMA DE MALLORCA

“Tenim cuinera paguesa. És dona d'edat.

Només li agrada sa netedat i els seus cuinats fan enveja”

Carrer Parellades, 15 - baixos - Tel. 72 46 63 - Palma 07003

CUINA OBERTA DE LES 8 A LES 17 H.

● **El PCPE-PCB està dividit en dues ales, una reformista partidària d'IU i una altra contrària al reforçament de l'eurocomunisme**

mentaren quan es va anar comprovant en la pràctica que la "síntesi sindical", la unitat PCE-PCB dins CC.OO., només servia, en el sindicat, per a reforçar les cúpules reformistes i més pactistes essent una aliança inútil per a enfortir els sectors d'esquerra i de classe dins CC.OO.

Fa poc aquest corrent crític va editar un document (que li ha costat la marginació) en el qual deien no estar disposats a treballar per una futura reunificació i reforçament de l'eurocomunisme recordant el paper nefast jugat pel PCE en la transició i en el reforçament de l'Estat centralista heretat del franquisme així com en el sosteniment de la monarquia borbònica. Els autors del document demanaven al Comitè Central madrileny una autocrítica per l'errada política d'aliances que els anava integrant, a poc a poc, dins el PCE d'Anguita i, finalment, exigien un retorn a la feina de resistència sindical per tal que els treballadors poguessin fer front a les seves necessitats.

La crisi és tan greu que calgué la presència urgent del Secretari General del PCPE, Joan Ramos, per provar de solucionar-la. Però amb la seva visita tampoc s'ha arreglat res, ans al contrari, s'ha agreujat molt més, doncs el sector disident es reafirmà en les seves posicions i començà a treballar pel seu compte, agrupats en una

Joan Ramos, secretari general del PCPE.

Coordinadora de militants fora del control dels grups Vilchez-Valero. Els signants del document crític foren acusats, en una assemblea dirigida per Joan Ramos i Josep Valero, de ser "agents de l'imperialisme, el capitalisme i la CIA" i sancionats a sis mesos de pèrdua de militància si no es retractaven del seus "errors" i deixaven d'elaborar documents polítics. També havien de deixar d'editar la revista d'esquerres que editen. En aquesta as-

semblea, els crítics es reafirmaren en les seves conviccions i en la seva postura contrària a l'oportunisme electoralista de IZQUIERDA UNIDA, l'eurocomunisme i la famosa "unitat dels comunistes" que, segons aquests militants i dirigents, és només una unitat fictícia dels aparells dels partits implicats i la destrucció d'aquell projecte del 1984 vers la construcció d'un autèntic partit revolucionari.

A la vista de la situació actual -conseqüència d'aquella assemblea-, es pot dir ja que el PCPE-PCB a les Illes està dividit en dues ales (una reformista partidària de IZQUIERDA UNIDA i una altra més revolucionària i contrària al reforçament de l'eurocomunisme). Per ara no es previsible cap acord entre ambdues parts i molt possiblement aquests fets poden ajudar a la constitució d'una nova or-

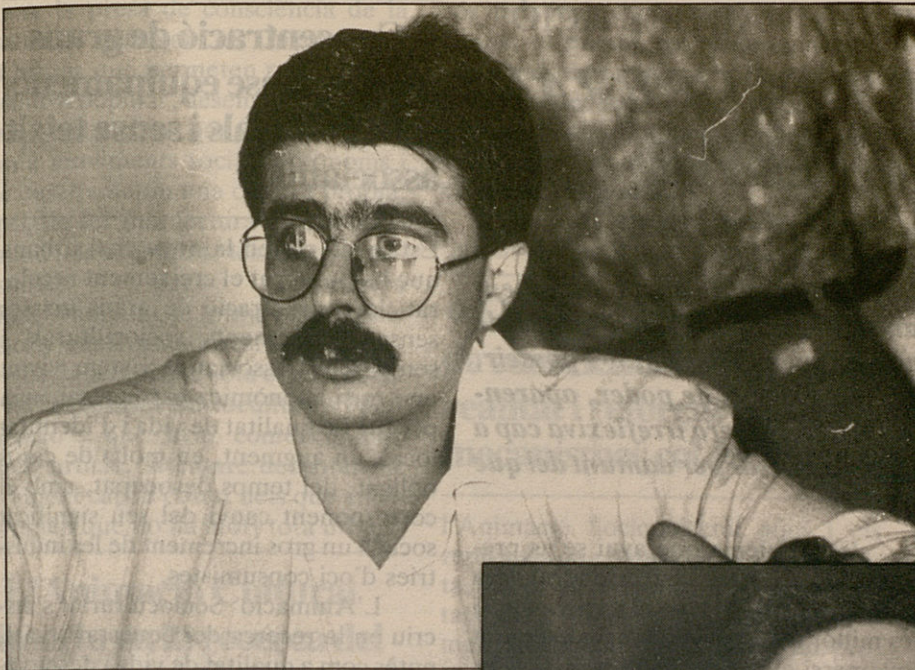
● **Bufen vents reformistes més interessats en la "Nova Esquerra" que en el manteniment de grups revolucionaris**

- * Material Tècnic de dibuix
- * Llibreria Tècnica de dibuix
- * Papereria

C/. Aragó, n.º 10
Palma de Mallorca
C/. Quint, n.º 3

Tel. 46 45 72
Tel. 71 54 33

Josep M. de Vilches.

ganització comunista illenca no depenent ni de Madrid ni de Moscou.

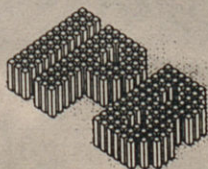
Analitzant tots aquests fets i sabent com augmenta sense aturar la crisi que sacseja al PCPE a Extremadura, València, Madrid, Asturies, Illes Canaries, etc. etc., podem arribar a la conclusió que una part del Comitè Central, seguint les consignes de la PERESTROIKA, s'ha apuntat (per salvaguardar sous i poltrones) a una ràpida i controlada reunificació de l'antic PCE en comprovar que des de Moscou bufen vents reformistes més interessats en el projecte europeu de la "Nova Esquerra" que al manteniment de grups revolucionaris actius i combatents. A mitjan octubre tota l'organització regional del PCPE a Madrid es passà al PCE d'Anguita, cansats de les dilacions florentines de Joan Ramos i els seus. També han fet

● Els signants del document crític foren acusats de ser "agents de l'imperialisme, el capitalisme i la CIA"

el mateix bona part dels dirigents sindicals d'aquest grup. A les Illes, emperò, la crisi sembla que ve de l'esquerra, doncs aquest sector crític no vol saber res d'un PCE reformista que ens entregà a mans de la burgesia, la monarquia i el més vergonyós centralisme en temps de la transició i els Pactes anti-populars de la Moncloa ●

Josep Valero.

INFORMÀTICA PROFESSIONAL DE BALEARS, S.L.

- * Instal·lació i manteniment d'ordinadors i programació
- * Centre de dades
- * Comptabilitat
- * Material informàtic
- * Sistemes d'alimentació ininterrompuda

DISTRIBUÏDOR AUTORIZAT

ARC American Research Corporation

Arxiduc Ll. Salvador, 90
Tel. 75 98 32 Fax. 75 98 00
07004 Palma

PROCESSOS SOCIOCULTURALS I PARTICIPACIÓ

PARTICIPAR PER RECUPERAR LA INICIATIVA POPULAR

JAUME OBRADOR SOLER*

Basta pegar una ullada al nostre voltant per percebre que, bàsicament per causes estructurals, per a la gran majoria de persones el que de veritat compta és allò que Eric Fromm anomenaria "tenir", posseir, consumir, cercar apassionadament signes externs de poder, aparences, emulació dels qui tenen més. És com una carrera irreflexiva cap a l'abundància, cap al prestigi, cap al gust de passar per damunt del que sigui en benefici propi.

El mateix autor diria que la nostra és "una societat composta per individus notòriament infeliços, aïllats, ansiosos, víctimes d'estats depressius i d'impulsos destructius, incapaces d'independència; en una paraula, essers humans ben contents de matar el temps que tan aferrissadament cerquen estalviar". Al màxim que en molts de casos s'arriba és a passatgers sentiments de llàstima i a exclamacions encobridores de la part de responsabilitat que ens pertoca en la no resolució dels problemes generats en els redols on ens movem i en el si de la societat on ens ha tocat viure.

Sembla veritat allò que els lluitadors apassionats dels anys 60 i seriosos foliòs d'avui anomenen "l'esfondrament de les utopies". Sembla que s'ha acabat tota possibilitat de transformació positiva de la societat, en el sentit que ja no es creu possible transformar les relacions de la persona amb ella mateixa, amb els altres ni amb l'entorn.

I crec que és ben veritat que la utopia per la qual lluitàrem tants de nosaltres i a la qual dedicàrem tants d'esforços és avui ben enfora. Aquella revolució que crèiem poder veure feta realitat en poc temps se'ns ha escapat de les mans i molts dels que treballaren per a una societat més justa i un món més humà i habitable, per a unes relacions més gratificants i per a més forts sentiments de solidaritat, avui han dessistit del seu intent, se'ls ha esfondrat aquesta utopia i s'han habituat a viure, a matar el temps, a consumir productes culturals, a estar "assabentats un poc de tot" i a no posar "el cap, les mans i el cor juntament amb els altres" en cap causa que valgui la pena.

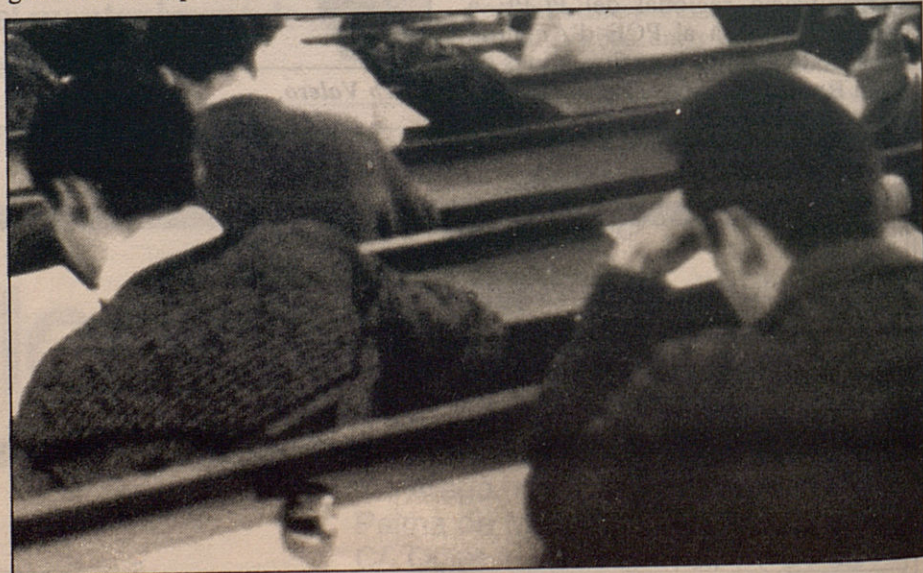
El problema que avui se'ns presenta és saber si s'ha esfondrat tota utopia, si de veritat no hi ha res a fer, si és millor creuar-se de braços esperant que passi el que ha de passar, si l'important és passar-s'ho el millor possible sense complicar-se la vida, o si encara hi cap un raig d'esperança humana, si els grups i col·lectius poden encara dir una paraula transformadora de les actituds, engegadora de processos de participació i comunicació entre els diferents grups de població i les diverses realitats socioculturals, posant-les en interacció i promovent iniciatives de creació cultural, de desenvolupament comunitari i d'innovació, com a qualitat de vida.

En una paraula, es tracta de saber si encara queden persones disposades a fer camí cap a una utopia capaç de servir de punt de referència, de projecte desitjable i mobilitzador d'energies humanes, personals i col·lectives.

● Concentració de grans masses sense equipaments socioculturals i sense teixit associatiu

Estam de ple en la nova crisi urbana que ha provocat el creixement accelerat, la concentració de grans masses sense equipaments socioculturals i sense teixit associatiu. Estam vivint una crisi econòmica estructural, una pèrdua de qualitat de vida i d'identitat local, un augment, en molts de casos obligat, del temps desocupat, amb el corresponent canvi del seu significat social i un gros increment de les indústries d'oci consumistes.

L'Animació Sociocultural s'inscriu en la recerca del benestar social, entès com a qualitat de vida i desenvolupament global de la comunitat. Par-teix d'això com a concepte de cultura, en el sentit de l'anomenada democràcia cultural, o sigui que treballa per crear les condicions favorables per fer que cada persona tingui part activa en la creació i innovació cultural. I l'Animació Sociocultural esdevé així el mètode participatiu per dur-ho a terme. Això suposa tenir com a un dels objectius fonamentals facilitar els processos de participació i comunicació entre grups de ciutadans que s'autoorganitzen per donar resposta als seus interessos i necessitats personals i de grup. Per això cal crear les condicions perquè neixi amb força teixit sociocultural a partir de l'anonimat urbà i del desarrelament i manca d'identitat, pro-

moure la presa de consciència de la realitat i reforçar els mecanismes col·lectius que permeten recuperar la iniciativa popular, desenvolupant processos col·lectius que es consolidin com a moviments socials autònoms i que desenvolupin una cultura pròpia, capaç de fer una lectura crítica de la realitat i de mobilitzar les energies necessàries per emprendre col·lectivament i de forma coordinada accions transformadores.

En la secció que sota el títol genèric de "Processos Socioculturals i participació", que avui comença amb aquest article, intentaré decantar-me clarament cap al costat dels que encara creuen que no ha mort tota utopia,

● L'Animació Cultural s'inscriu en la recerca del benestar social entès com a qualitat de vida

en el sentit que encara és possible creure en la iniciativa de la societat civil, en la seva capacitat d'autoorganitzar-se, superant en positiu el corporativisme i l'individualisme, i de fer realitat aquella expressió de Paulo Freire de la necessitat de *denunciar* tot el que creim inhumà, anticol·lectiu, destructor de la convivència, embrutidor de la vida quotidiana, perillós per a la supervivència dels col·lectius i de les mateixes persones sobre el planeta, combinada amb la necessitat d'*anunciar* de forma creativa i solidària una nova societat, unes noves actituds, unes noves energies transformadores, dient la paraula que cal dir com a persones humanes en interacció, capaces de crear unes noves relacions humanes i una nova qualitat de vida.

Però, som plenament conscient que per començar a fer camí de forma crítica cap a aquesta utopia primer cal creure en la capacitat humana d'acostar-nos-hi, i que cal ésser imaginatius per posar en marxa processos sense oblidar la perspectiva històrica, tan necessària en una societat en la que allò que compta és el guany a curt termini. No podem oblidar que estam immersos en una dinàmica històrica, on els impacients per als productes ben acabats, on els que volen quantificar amb pressos els resultats tècnicament perfectes, on els que pretenen interes-

sos personals inconfessables, distorsionen el procés, no generen canvis d'actitud ni confiança en la capacitat humana de transformar l'entorn ni permeten cap mobilització d'energies col·lectives per avançar en la construcció de la comunitat.

Intentaré en els propers articles desenvolupar temes com l'origen de

● Cal promoure la presa de consciència de la realitat i reforçar els mecanismes col·lectius

l'Animació Sociocultural aquí i els reptes als que hauria de donar resposta, les seves característiques i prioritats, els perills que comporta, la seva metodologia, la necessitat d'un projecte de societat i de comunitat, la importància dels processos i de les actituds en aquest camp, així com el paper de l'Administració, de la Societat Civil, dels professionals, dels voluntaris, dels equipaments socioculturals i de la capacitat de tots els agents socioculturals.

Per al mes de maig de l'any 1989 es farà a Palma un Simposi sobre el tema d'aquesta secció "Processos Socioculturals i participació. Societat Civil i Institucions Democràtiques". L'organitzarà l'Ajuntament de Palma i hi col·laboraran diversos col·lectius socioculturals d'aquest país, de la resta de l'Estat, de diversos països europeus i d'Amèrica Llatina. El Simposi serà part d'un procés de reflexió i contrast entre diverses experiències i esforços en anar afinant en la construcció de condicions perquè la Societat Civil recuperi la iniciativa popular i jugui el paper que li pertoca en una societat democràtica. Aquestes reflexions pretenen col·laborar, en la mesura de les meves possibilitats, per facilitar un debat en què els processos socioculturals, els esforços de les autoorganitzacions populars i les actituds innovadores i activament anunciadores d'una reestructuració de la comunitat i d'uns nous valors alternatius primin sobre actituds passives, conformistes i de desencís patològic i desmobilitzador dels recursos i de les energies de la comunitat ●

* Jaume Obrador i Soler, és Treballador Sociocultural.

LA MOGUDA PLANETÀRIA

1992

ANTONI GINARD

Em fa l'efecte que ja hem perdut el compte dels esdeveniments prevists per a l'any 1992. El cinquè centenari del descobriment d'Amèrica; la integració al mercat únic de la Comunitat Econòmica Europea; els Jocs Olímpics a Barcelona -de moment, això va bé, les cervelleres del COOB 92 semblen tres moixos dins un sac-; l'Exposició Universal a Sevilla; Madrid, capital cultural europea; el centenari del naixement de Francisco Franco Bahamonde -els menors de dotze anys no deuen saber exactament qui era el personatge-; els trens de velocitat fantàstica; i noranta dos etcèteres més.

Fins ara, a l'illa de la calma teníem una certa tranquil·litat. Per tal de no ser manys que els altres i per animar "lo nostro", a títol estrictament personal, estava disposat a proposar la canonització del Beat Serra. Ves per on, però, aterra el senyor Barrionuevo amb el propòsit de construir una terminal de pasatgers única a l'aeroport de Palma, que serà projectada per Pere Nicolau. Els mals pensats, que sempre n'hi ha, encara no han aclarit què té a veure el Parc de la Mar amb un aeroport.

Naturalment, tot ha de quedar enllestit el noranta dos. No devien tenir un altre any. El que em preocupa de determinades promeses és la possibilitat d'un futur canvi de govern, i que els que comandin aleshores no acabin de sentir-se compromesos pels assumptes dels seus antecessors. M'enteneu?

No hi ha dubte que volen que el 1992 la Península Ibèrica sigui el pern del món. De l'exterior només es podrà parlar de les eleccions dels Estats Units i de la possible reelecció de George Bush. Del noranta tres ningú no en parla. No sabem què passarà.

ENIGMES DE LA NOSTRA HISTÒRIA

VIDA I MIRACLES DE FRA PACÍFIC

MIQUEL FERRÀ I MARTORELL

Ara, que per causa de la seva solemne beatificació, tant es parla del venerable Fra Juníper Serra, el dinàmic apòstol i civilitzador de Califòrnia, figura polèmica des de les perspectives anticolonialistes del nostre temps, no em puc sostreure a fer l'evocació d'un altre personatge familiar de semblants característiques, un Fra Juníper de la meua nissaga que supòs que bé mereix la divulgació de la seva biografia i llegenda.

Guillem Ferrà i Colom, germà del meu avi patern, conegut en religió com Fra Pacífic i portador de l'hàbit franciscà, havia nascut el 8 de febrer de 1844, fill del meu besavi mariner. Cridat de ben jove per la vida monàstica, s'embarcà a Barcelona, en companyia d'un tal Fra Lluís, a bord de la corbeta genovesa "Jolo" camí de les Amèriques. Trigaren sis mesos abans que poguessin posar peu al port del Callao. El 8 d'agost del mateix any entrà com a novici al convent franciscà de Lima i el 1869 cantà la primera missa, després d'haver cursat amb prou profit Filosofia i Teologia. El 1870 fou destinat a Cajamarca on hi fundà un col·legi per a novicis i ell mateix en fou director i professor. Però el seu esperit d'home d'aventura, inquiet i arriscat, li feu dur a terme una intensa activitat apostòlica i social per viles i poblats indígenes de totes aquelles contrades. Des del Col·legi de Sant Antoni de Cajamarca a les selves amazòniques es marcà

Fra Pacífic el territori de les seves exploracions. Els pobres i els malalts, els desheredats de sempre, conegueren el pas de les seves sandàlies. Cutervo, Cajabamba, Contumazà, Chota, Muelgayoc, Celendín, la conca selvàtica del riu Marañón...

Després, essent vicari i guardià del convent que havia fundat, s'esdevingué la guerra contra els xilens per causa de les salitres de Toropacà (1879-1884) amb tot el seu seguit d'aferissades batalles, crims contra els civils, violacions de tota casta... Els exèrcits de Xile, vencedors a Tacna, Arica, Miraflores, Lima i el Callao, arribaren també a les portes del convent de Cajamarca. Era cap d'un d'aquells destacaments enemics un cert caporal de mala fama, un tal "diable Vargas", que al davant dels seus homes, fusellers de cavalleria, volgué penetrar en el sagrat recinte, tot perseguint a unes dones que havien trobat refugi en el claustre. Ja havien avançat a sang i foc, aquells guerrers enfollits, pel vestíbul quan un frare, ros, fornit, de mirada blava i gest enèrgic, els tallà el pas amb la seva presència portant una creu a la mà dreta. Clavà els ulls en el "diable Vargas" mentre aixecava alta la creu. Aleshores, aquell endurit milicià xilè de la raça dels gautxos, restà immòbil, com a paralitzat al davant d'una visió d'ultratomba. Girà cua i digué ben resolt:

-Vámonos, muchachos!

-Però Caporal... -Reclamà encara un d'aquells assaltants temptat per la bellesa d'alguna de les probables captives...

-Qui no acati ara mateix les meves ordres serà travessat amb un cop del meu sabre! Anem-nos-ne d'aquí!

Sortiren els xilens al carrer i el pare guardià tancà novament els reixats de l'entrada com si res no hagués passat. El diable havia estat vençut només amb el llenguatge de les mirades, amb aquells ulls blaus que capbussaven dins l'ànima dels seus adversaris.

Acabada aquella guerra, seguí Fra Pacífic la seva entregada existència a la causa dels pobres i, així, quan missionava pels poblats de Pascamayo, es declarà una epidèmia de paludisme. Acudí de seguida en ajuda dels malalts i sense poder-ho evitar, ell mateix fou atacat per la pesta. Al cap d'una agonia de quaranta vuit hores, morí a San Pedro del Lugar el 21 de Juny de 1897. Les seves despulles foren finalment soterrades a la cripta del Convent de San Antonio de Cajamarca i potser hi són encara.

Fins aquí, la vida d'aquell Fra Juníper sol·leric... L'anècdota de la guerra, però, ens planteja una pregunta... ¿Per quina raó, un militar embrutit, que havia matat dones i criatures, profanat esglésies i violat donzelles, robat joies dels casals i dels temples... retrocedí davant de la figura, solitària i desarmada de Fra Pacífic?

Un grup de franciscans al Perú a finals del segle passat. N'hem identificat un que, per la seva fesomia, bé podria ser Fra Pacífic.

FER PER DESFER: AQUESTA ÉS LA SEVA PRAXI

RAFEL CRESPI

Sembla que un dels entrebancs més notables perquè no ens siguin transferides les competències d'Educació és que aquí, a la nostra C.A., no comanda el PSOE. Almenys aquest és el principal argument que ells mateixos reconeixen -ben sotto voce i amb el gest submís, no cal sols ni dir-ho, tal com ens tenen acostumats-. Diuen, talment un remuc imprecís, que Madrid no amollarà les transferències perquè la dreta les executaria de forma catastròfica. I jo supòs que donades les "grossíssimes responsabilitats de govern" -paraules de l'eminent Moll- i essent-ne l'educació una d'aitals supremes responsabilitats, no poden permetre tal desgavell. Fins ací la teoria, o si voleu, l'excusa.

Andreu Crespi, Delegat del MEC a les Balears, en el debat "La llengua a l'Ensenyament". Auditorium, maig 1986. (foto F. Amengual).

I mentre els dura aquest restrenyiment transferitori fan creure que fan coses, moltes i ben fetes, perquè l'educació s'articuli en una eina fonamental en el terreny de la recuperació lingüís-

tica i nacional -segons Moll, la culpa que la normalització no avanci, la tenen els professors-. Però en definitiva l'única cosa que fan ells, el PSOE, és desnormalitzar. Tota una lliçó de

posar pegats foradats. Així, un bon dia de juliol, ens surt per la TV Balear Andreu Crespi dient que ells des del poder instaran i potenciaran l'ensenyament en català, quan justament feia

dos mesos que als instituts Ramon Llull i A. Maura havia fet tot el contrari. A la pràctica els digué que allò que feien era il·legal quan tenien tots els permisos a la mà. De fet, aquesta potència institucional no s'ha vist per enlloc. Encara ara per impartir una assignatura en català necessites permís i per tramitar-lo manca el consentiment de l'Esperit Sant i els vist i plau de Maria Santíssima.

Ara n'han feta una altra i es pensen tenir la Seu plena d'ous -potser li tenen, però ben nials-. Resulta que el curs passat es feren gestions perquè durant aquest actual es dugués a terme als mateixos instituts un reciclatge per a professors. Les gestions quedaren resoltes a principis de juny i només mancava els sus! del venerable Sr. Crespí. Cal ser justos i dir que la iniciativa no va sorgir ni del M.E.C. ni de la conselleria, sinó d'uns professors de català.

I vet ací que en comptes de dar el sus! a principis de juliol, a fi i a efecte de promocionar i planificar bé la idea, el donà dia 21 de Setembre quan gairebé ja estaven confeccionats els horaris. Tot plegat convida a la desídia, al desinterès. Viure en català, ensenyar en català no és una cosa necessària, ni

● Per impartir una assignatura en català necessites el consentiment de l'Esperit Sant i el vist i plau de Maria Santíssima

cosa de tots, és cosa de màrtirs i masoques.

Ells s'hauran posat una flor al capell, una flor llustrosa i llavors efcara tendran barra de dir que si la cosa no ha anat bé és per manca d'interès del poble. És clar, han tornat a copiar la mateixa jugada de l'any passat.

I què feren l'any passat? Introducció del Català a COU. En comptes de treure la normativa com a molt tard pel juny, la varen treure a la meitat de setembre, quan la matrícula ja estava més de mig feta, i si la cosa va anar una mica bé va esser gràcies a la tasca voluntarista dels professors de català. Aquest retard, a més d'una confusió entre l'alumnat, provocà que el català no entràs a la prova de selectivitat. Els designis de la legislació a vegades són inextricables.

Però, això, només són dos botons de mostra. Hi ha més brou.

-MANCA D'INSPECCIÓ. Du-

rant el curs 87-88 a més d'un centre no s'ha complert la normativa pel que fa a hores obligatòries de català i la inspecció no n'ha dit ni pruna. Ha tolerat la infracció.

-CONCURS DE TRASLLATS.

Com cada any, i davant la negligència del MEC, aterren un bon contingent de professors castellano-parlans que col·laboren, voluntàriament o involuntària, però de forma ben efectiva, amb l'espanyolisme més espanyolitzador i tirant per terra programes de normalització lingüística. Donant-se el cas que moltes vegades és a començament de curs i no se sap si una assignatura s'impartirà en català o forçosament s'haurà d'impartir íntegra en castellà perquè el professor que ha de venir no ha donat senyals de vida. Tot això provoca nerviosismes, incerteses i tota una sèria de febleses que afavoreixen l'espanyolització. En espanyol, ningú no remuga i no tira per terra cap planificació, ni cap problema i les direccions d'instituts, que prou problemes tenen, romanen tranquil·les i satisfetes.

I com que no n'hi havia prou amb els Trasllats -a vegades, la majoria, els professors arriben ací perquè no els queda altre remei- ara vénen interins. Amb això de la llista única en tot el territori MEC fa que una plaça d'interí d'aquí pugui esser ocupada per un senyor d'Àvila i un mallorquí se n'hagi d'anar a Càceres o es quedi sense feina. Indubtablement, dins aquest barem, per atorgar plaça el coneixement de la llengua pròpia no compta per res. Això voldríeu? I al carrer de la Puresa, silenci i submissió.

I tanta sort que tenen voluntat de fer-ho bé...! ●

HOVER Assessors

Assessoria Laboral, Fiscal, Comptable, Financera i Jurídica.

IMMOBILIÀRIA OLIVER MAYRATA

Compra-Venda, Lloguers, Traspassos, Peritatges

TECNO-BROKER CORREDORIA D'ASSEGURANCES

Assessoria Tècnica d'Assegurances

PROMOCIONS ANFE S.A.

Construccions i Rehabilitacions, Promocions

PUBLITEXTIL S.L.

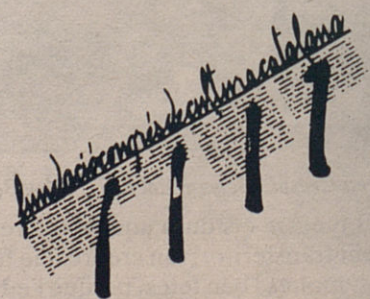
Uniformitat, Publicitat i Reclams

Hover

Julià Alvarez, 7 i 7A.- 07004 Palma

Tels. 203411-203630-206120-207821

«EL MIRALL» amb el suport:

VICENÇ VILLATORO: APROXIMACIÓ A LA TELEVISIÓ

ARNAU COMPANY/MIQUEL COMPANY/GRACIÀ SÀNCHEZ

Vicenç Villatoro (Terrassa, 1957) ens introdueix una mica més dins TV3, on dirigeix "Crònica 3". Abans, ja havia dirigit "Trossos". Col.laborador habitual d'"El Temps", "L'Avenç", "Debat nacionalista", havia estat redactor de cultura de "El Correo Catalán". Com a escriptor, ha estat premiat amb el Sant Jordi 1981, amb "Evangeli gris" i "País d'Itàlia", premi Sant Joan, 1983.

-La seva estada a Prada, ho és com a alumne, com a periodista o com a professor?

-Fa 6 anys que vaig venint cada any en períodes diferents i he fet tots els papers. El primer any vaig venir com a periodista per fer la cobertura del *Correo Catalán*. També hi he vingut com alumne i bàsicament com a periodista, la major part de les vegades, per televisió i des de fa 2 anys com a professor.

-En aquests 6 anys, creu que Prada ha canviat?

-Sí, ha canviat. L'aparició de Max Cahner va significar l'entrada d'una concepció més rigorosa de la Universitat. Els altres canvis són més atmosfèrics. Crec que Prada no és el motor sinó el termòmetre de l'exterior.

-Vostè ha dirigit un curset sobre televisió. Que hi ha intentat aconseguir?

-Crec que la intenció essencial, la que fins i tot era prèvia al programa, era intentar convèncer una sèrie de persones, diguem-ne qualificades, que existeixen lleis televisives. És a dir, que la televisió, a vegades, quan es veu de fora, sobretot per sectors lligats al món de la cultura i al món de la política fa la sensació que és una caixa de resonància, que hi posis el que hi posis ho popularitza tot. L'intent essencial per damunt de tot és dir que això no és veritat, no qualsevol cosa passada per televisió esdevé necessàriament popular. Aquesta era la intenció real del curs a Prada. Estic molt convençut que de tots els mitjans de comunicació i de totes les formes de publicació i cultura, en general, aquella en la qual l'espectador, el receptor té més paper, és la televisió. La meua tesi essencial del curs era que el protagonisme de la televisió, el té qui mira i no el qui emet.

-Alguns dels trets del seu discurs eren

la singularització dels informatius, l'acceleració dels continguts, etc. De fet, és l'aplicació del model de TV3?

-Crec que sí. És a dir, a vegades pensava que, fins i tot, estava justificant TV3. Però no és ben bé així. TV3 va néixer bastant com a televisió de penetració ràpida i que a més tenia la sort -la qual no té cap televisió europea- de servir de coartada cultural. Per exemple, Berlusconi quan fa televisió comercial no té coartades culturals, té coartades econòmiques o comercials; en canvi TV3, quan fa televisió comercial té una coartada cultural que és la normalització lingüística, és a dir, ens convé fer programació comercial perquè ens accelera la normalització lingüística. Crec, que en definitiva, és una sort extrema i que no cal abusar-ne.

-Quina importància donaria als mitjans de comunicació social en el procés de normalització lingüística? Creu que el seu paper és el més important en aquest procés?

-No tots els mitjans de comunicació, en aquest sentit, tenen papers equivalents. La televisió té unes possibilitats d'avantguarda enormes: per la normalització entesa només en un dels seus vessants, i per la normalització entesa com a divulgació del coneixement del català i de la comprensió del català. Per exemple, jo visc a Terrassa, una ciutat on hi ha barris sencers en què es pot viure sense sentir català. Havia fet algunes enquestes a dones que no surten, que no tenen gaire contacte i que no sentien mai el català. Doncs l'únic sistema endevinable de posar-li el català a casa és la televisió. La premsa escrita difícilment assumirà aquesta funció perquè exigeix una opció favorable per part del receptor.

De fet, la televisió té altres ves-

sants dins la normalització, com és la creació de nous nivells de llenguatge. La primera vegada que doblem una pel·lícula d'indis al català, tenim un problema de quin nivell de llenguatge hem de fer servir. La televisió ho ha aconseguit. En conseqüència, el nivell del prestigi del català augmenta i serveix per fer un gran nombre de coses.

La ràdio la posaria més a prop de la televisió, però no crec que, per la gran atomització de l'oferta, estigui tant a l'avantguarda. La premsa escrita va més enllà en aquesta feina de, diguem-ne, vulgarització de conquestes d'àrees verges.

-Un dels problemes que hi pot haver són les diferències en el desenvolupament dels mitjans de comunicació entre territoris dels PPCC. Creu que TV3 hauria de tenir una àrea més àmplia quant a continguts?

-En un principi, TV3 ha anat assumint aquesta amplitud territorial de la cobertura de les àrees dels PPCC. Per exemple, crec que la cobertura que es va fer l'any passat sobre les inundacions al País Valencià es va fer pensant que s'emetia pel País Valencià.

Si de mi depengués, l'opció seria aquesta, intentar assumir que estam emetent per a tots. Però ens trobam amb el problema de definir quin és el model de relacions de televisions autonòmiques per establir. Si arriba un dia que emeti una televisió andalusa a Catalunya, òstia!!, perlem-ne, hem d'establir un sistema consensuat de la cons-

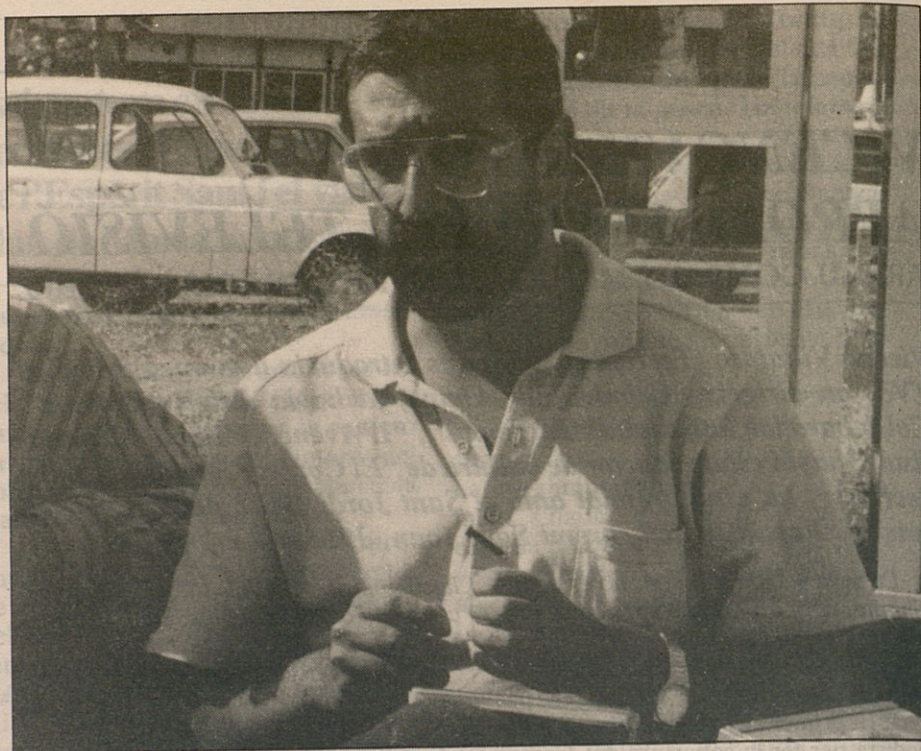
truïció del mapa televisiu autonòmic. Una televisió andalusa emetent a Catalunya amb una concepció lerouxista, ens pot tirar enrere molta feina feta. Crec que està absolutament per fer el mapa de relació de les televisions autonòmiques, que a mi m'agradaria que fos d'una determinada manera. Però, l'estat de les autonomies, ens agradi o no, és així com és i, potser, el que s'ha de retocar és l'estat de les autonomies en funció del tema televisiu.

-De totes formes sempre hi haurà l'avantatge dels mitjans i de l'amplitud, tant de força com de qualitat, i d'això TV3 n'ha estat un bon exemple. Així, una cosa intocable a les zones agrícoles de l'interior de Mallorca era el "temps meteorològic" i TV3 ha estat capaç de desplaçar la informació que oferia TVE, conquerint un espai català.

-El tema de la qualitat a la televisió és un problema de diners. TV3, perquè el país tenia una voluntat política molt consensuada en aquest tema, ha pogut gastar diners. Potser que això no passi als altres territoris, però si passa, és a dir, si la televisió andalusa costa els mateixos diners que TV3, serà tan bona com TV3. Home, hi ha un marge, que és allò de la fiabilitat dels professionals i un marge també per l'existència d'un mercat previ. Per altra part, sóc optimista i penso que la competència difícilment farà mal a TV3, perquè difícilment sortiran iniciatives d'igual contingut i forma. Però, i si surten, què? Si únicament ens refiem de la nostra capacitat competitiva, en algun moment ens podem trobar amb problemes.

-A un debat sobre dependència comunicativa als PPCC, celebrat a Prada, es va parlar que l'espai polític ha de ser més ampli per aconseguir un major espai comunicatiu. Els mitjans de comunicació, sobretot la premsa escrita, no han estat massa ambiciosos en aquest sentit. A les Illes és difícil, perquè el mercat és molt restrictiu, però a Catalunya, hi ha encara molta feina per fer?

-La tesi de relació entre espai polític i espai comunicatiu té el meu segell. Tinc la sensació, fins i tot més enllà de la qüestió de la llengua, que qui estableix els límits del mapa telecomunicatiu és el poder polític, essencialment l'estat. És a dir, el Perico Delgado és nosaltres perquè hi ha un estat que ens acull al mateix temps; o sia, el poder polític és el que delimita les fronteres en tots els sentits i, per tant, les fronteres comunicatives. L'espai comunicatiu és fill del poder polític. Aquesta és una mica la meua tesi.

La segona part de la tesi era establir que el poder polític és la locomotora d'aquest procés. Però, en tenim de poder? Mirant fredament així com estan les coses, tenim unes quotes de poder considerables. El mapa comunicatiu ha arribat al sostre, igual que la quota de poder polític.

Estic d'acord que ha mancat ambi-

● Fa la sensació que la TV és una caixa de ressonància que hi posis el que hi posis ho popularitza tot

ció, perquè no s'han exhaurit les possibilitats de creació d'un espai comunicatiu propi i que no s'ha fet en part, diguem-ne, pel possible atavisme de les administracions, tot i que han estat les administracions les que han estirat el carro, molt més que l'empresa privada.

-I com valoraria la tesi que defensava Albert Viladot sobre la creació d'una agència informativa catalana?

-N'he sentit parlar moltes vegades, però a mi m'ha semblat, des del meu punt de vista, una cosa no excessivament prioritària. Tot el que surt de les agències és transformat amb una mesura o amb una altra pels diaris, emissores de ràdio, televisions...

-Crec que això es podria englobar

dins una part del contingut, és a dir, que el punt de vista sigui català.

-El tema del punt de vista és clar, però és que una agència transmet relativament pocs punts de vista a causa de la seva mateixa naturalesa. El país es prou limitat com per, diguem-ne, poder informar amb un cert rigor i per informar l'exterior de la nostra realitat. És, potser, sobrevalorar l'interès de l'exterior per damunt de la nostra realitat. Home, tant de bo!, si a més del que tenim tenguéssim una agència.

-Com serà TV4? Els contractes amb Beslusi donaran pas a una TV4 més culta, més d'abast informatiu i cultural que no TV3 en aquests moments?

-Crec que encara no està decidit. Encara no s'ha pres l'opció pels diversos models. S'ha establert un cert consens sobre que cal un augment d'oferta televisiva en català.

Crec que hi ha dos models de televisió, dos models de TV4 o de TV dos, perquè molt fàcilment serà un segon canal de TV3, molt vinculat a TV3 i molt complementari de TV3: un, conservar la penetració ràpida i jugar un model comercial, fins i tot complementari de l'altre; aquí hi tendrien un gran camp els esports. Llavors, la TV4 o TV3 dos, la nova oferta, menys preocupada per l'audiència i més pel servei. Jo sempre he defensat la segona opció, un segon canal amb voluntat més informativa, cultural i potser més de serveis, més en l'esquema tradicional d'una televisió pública, però complementat per

un enfortiment comercial de l'oferta de TV3.

-Els periodistes tenen dificultats per ser periodistes en català, a viure en català. Això, vostè, que es mou dins aquest món, com ho veu?

-No em sembla, en principi, un problema al Principat. Més aviat, al contrari. Vaig començar a fer de periodista en castellà, perquè llavors no hi havia més remei, però després la gent que volia introduir-se en el periodisme en català ha tengut més possibilitats d'incorporar-se al mercat laboral que la que s'incorporava al castellà. La major part de la creació de llocs de feina a la professió periodística, al Principat, s'ha produït en català: l'aparició de TV3, de Catalunya Ràdio, del Diari de Barcelona, i, abans, l'Avui.

-En algun debat de Crònica 3 hi han participat personatges de les illes. És di-

• El tema de la qualitat de la TV és un problema de diners

fícil mantenir una línia d'interès per la resta del territori de parla catalana en temes que afectin les Illes o el País Valencià?

-Això és un problema de la territorialització de la informació. És a dir, si allò que passa a Valls interessa a un senyor de la Vall d'Aran; és típic que just ens recordem de Maials quan maten un nin. Bé, allò que interessa al conjunt del territori, rarament és allò que és percebut com a més important pel qui ho veu de prop. Llavors en el tema Illes-País Valencià passa bastant el mateix: no necessàriament allò que es percep com a important des del Principat interessa a les Illes. En el debat "turisme de qualitat-turisme barat", o de preservació ecològica, o diguem-ne, de construcció indis-

criminada, era un debat que a les illes em semblava d'allò més important, però que també podia interessar per proximitat a bona part del Principat, ja que és consumidor del turisme de les Illes; hi havia interrelacions reals i intel·lectuals-polítiques.

-Vostè ha participat també en el guió d'una pel·lícula, l'Escot. Això és excusa per demanar-li, com valoraria el cinema en català? Quines mancances creu que té, i que no té el cinema basc, per exemple?

-Per mi el problema específic del cinema és que perquè una pel·lícula sigui bona ha de tenir bons guionistes, directors, il·luminadors, etc. Llavors es necessiten una sèrie de productes que vagin alimentant tot aquest personal, és a dir, que un individu vulgui ser il·luminador i es vulgui guanyar bé la vida fent d'il·luminador i no hagi d'anar a Madrid o a Nova York. Crec, com a coguionista de l'Escot, que aquesta és una bona pel·lícula per una sèrie de motius. Essent una pel·lícula que ha costat 50 milions ha donat molts "calés". S'ha venuda al Japó, als EUA i a Sudamèrica, on, per cert, s'ha venut en català perquè entenen millor la versió catalana i subtitulada. És una pel·lícula que donarà molts "calés". Aleshores, al productor l'agafaran per una altra pel·lícula, d'igual manera que l'il·luminador. Crec que tot això és molt interessant i positiu.

-No creu que al cinema català se li vol exigir massa? No creu que, de vegades, volem que les pel·lícules en català siguin el desideràtum?

-És cert, però de totes maneres aquests retrets són molt allò que es viu a Prada amb *El Complot de les anelles*, una pel·lícula molt ben feta, per cert. És allò que el problema serà la comprensió del guió, però el producte final té un look excel·lent.

Perquè surti una bona pel·lícula

necessites un director, un guionista, necessites cent individus que facin molt bé la seva feina i una indústria. Una pel·lícula si no té una indústria al darrere, no existeix.

-Creu, doncs, que són necessaris els ajuts de les institucions públiques?

-En una primera fase han de posar les bases de la indústria o fer possible que la indústria es posi en marxa. En alguns moments de la primera fase autònoma hi ha hagut un cert restrenyiment dels ajuts al cinema, al contrari de com havia succeït a l'autonomia basca. Vist ara, aquesta política ha estat equivocada.

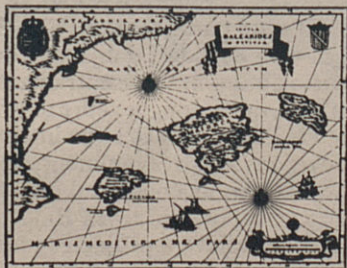
-Pel que fa a la premsa escrita, l'impuls dels mitjans de comunicació social en català ha vingut molt de part de les institucions públiques. I de l'empresariat?

-Bé, crec que l'empresariat no ha jugat fort. Crec que el problema de la premsa en català no és de normalització lingüística, sinó d'iniciativa periodística. A més, l'empresariat ha fallat en una cosa prèvia a la normalització lingüística, que és la creació de nous productes periodístics, ambiciosos, amb diners; curiosament, en l'àmbit comuni-

• Més enllà de la qüestió de la llengua, qui estableix els límits del mapa telecomunicatiu és l'estat

cacional català les coses que han sortit noves són d'iniciativa pública o no han tengut la capitalitat a Barcelona, que tenia el gruix econòmic, empresarial, periodístic per crear un setmanari com, per exemple, *El Temps*. Crec que l'empresa periodística catalana no ha donat el to.

-Existeix un problema: tothom està molt conscienciat que es dugui a terme

A la Mar Mediterrània, bressol de la Cultura de la vinya i el vi, emergeix l'illa de Mallorca. El seu meravellós clima i privilegiada situació fan que hi creixin fermes vinyes i s'hi criïn esplendorosos vins coneguts des de l'antiquitat.

Jaume Mesquida

VINYES I BODEGUES A PORRERES (MALLORCA) Tel. 971/647106

VENDA DIRECTA A LA BODEGA

la normalització lingüística, però mentre l'AVUI ven 40.000 exemplars (poquíssims a les illes), el DIARI DE BARCELONA 12-16.000, la gent segueix comprant premsa en castellà, gent que fins i tot està molt conscienciada.

-Sí, no lliga. Ni els resultats electorals ni els resultats de les enquestes sobre conscienciació lingüística lliguen amb el consum de premsa. Potser el problema de la premsa no és la llengua en què està escrita, sinó el contingut i el poderiu. En definitiva, la premsa escrita, com la televisió, és un problema de diners en última instància.

-Això és el problema del peix que es mossega la cua, és a dir, l'AVUI no és millor perquè no hi ha més gent que el compra i la gent no el compra perquè no és millor.

-Hi ha una possibilitat. Per exemple, *El País* i *El Periódico* són empreses periodístiques sortides en la transició, són productes que s'han imposat abans de saber si serien comprats o no perquè hi ha hagut una empresa periodística ambiciosa al darrere que posà les bases prèvies perquè el producte fos vendible... El que no crec que tenguí sortida és l'empresa periodística artesanal, d'espardenya i 4 quartos dins l'àmbit nacional. Si TV3 hagués començat d'aquesta manera no seria el fenomen que ara és. Cal una ambició prèvia que trobo a faltar i reclamo, aquesta empena per part de les empreses periodístiques.

-És optimista amb el futur dels mitjans de comunicació i amb el seu país?

-Home, sóc optimista, però més per naturalesa que per anàlisi. També crec que hi ha hagut dades bones com, per exemple, TV3, impactant no només en el país sinó en els esquemes de la gent.

TV3 ha convençut perquè fa la feina amb molta professionalitat, amb molta d'ambició, amb molts diners i que desmenteix la tesi prèvia d'allò que entre tots ho farem i una miqueta aquesta cosa sense empenta que caracteritza la nostra voluntat de divulgació.

També haurem de reaccionar davant el camp estret de la telecomunicació, l'aparició de les televisions privades, el problema de la indefinició del model de relació de les televisions autonòmiques, etc. De totes maneres, crec que hem donat en algun camp prova de ser capaços de reaccionar.

-Té cap projecte pel futur?

● Si TV3 hagués començat amb quatre quartos i una espardenya no seria el fenomen que ara és

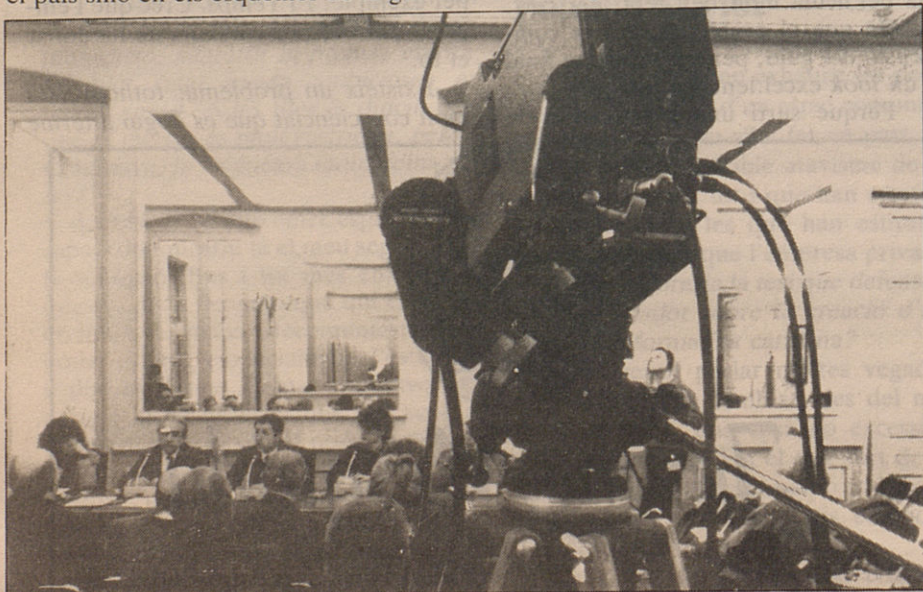
-En aquests moments, seguir amb el que estic fent, mentre raonablement duri. Ara firmo pel que estic fent, però tot producte televisiu és caducable. Estic content amb el que estic fent, sobretot pel nivell de l'audiència potencial del programa: sobre un total potencial de 4 milions i mig de persones que miren TV3, entre un 19 i 12%, és a dir, aproximadament 450.000 persones miren *Crònica 3* al Principat. Quan el debat és d'allò més interessant, com el del Barça, un milió de persones en determinats casos punta. Pel que fa a les illes, no tenim cap índex d'audiència elaborat ●

EL GRUP PARLAMENTARI PSM-EEM I EL SISTEMA DE COMUNICACIÓ PER A LES BALEARS

T.H.

El 5 de maig d'enguany, el Ple del Parlament de les illes Balears aprovà una moció proposada pel grup parlamentari Partit Socialista de Mallorca-Entesa de l'Esquerra de Menorca sobre política comunicativa i mitjans de comunicació.

Segons el punt 1 de la moció, el Parlament "reconeix la necessitat que la nostra Comunitat Autònoma compti amb un sistema de comunicació audiovisual al servei de la normalització lingüística i de la conservació i enfortiment de la identitat cultural, a la vegada que esdevengui un instrument de cohesió entre els pobles de les Illes i un agent d'impuls de la creativitat cultural i la producció audiovisual"; el punt 2 insta el Parlament perquè creï una ponència parlamentària per elaborar un informe sobre quin ha d'esser el model de comunicació audiovisual per a les illes Balears en el futur immediat. D'acord amb els punts esmentats, el grup parlamentari PSM-EEM va presentar a l'opinió pública un document titulat *Un sistema de comunicació per a les Balears* el propassat 28 d'octubre. El document és una aportació clarificadora: fa una descripció dels mitjans de comunicació (TV i ràdio) que actualment transmeten informació a les Illes i dels que caldria disposar de conformitat amb els objectius generals exposats en el punt 1 de la moció (TV3, Canal 33, Canal 4, TVV, Catalunya Música, RAC, Catalunya Ràdio, Ràdio 4). El grup parlamentari PSM-EEM es mostra partidari d'un canal de televisió autònom i descentralitzat per les illes, que es pugui veure al Principat i al País Valencià i que integri les televisions locals. Igualment, desitja que totes les llicències radiofòniques que corresponguin a les Balears siguin concedides a projectes radiofònics que pretenguin emetre en llengua catalana. El document també assenyalava algunes directrius que s'haurien de seguir en relació amb les aportacions de la Comunitat Autònoma i de l'Estat.

DES DE LAPÒNIA ENS ARRIBA "EL GUIA DEL DESFILADERO"

ANTONI MARIMON RIUTORT

"Ofelas" és el títol original d'un film que s'ha comercialitzat en el món anglosaxó amb el títol de "Pathfinder", en castellà "El guía del desfiladero".

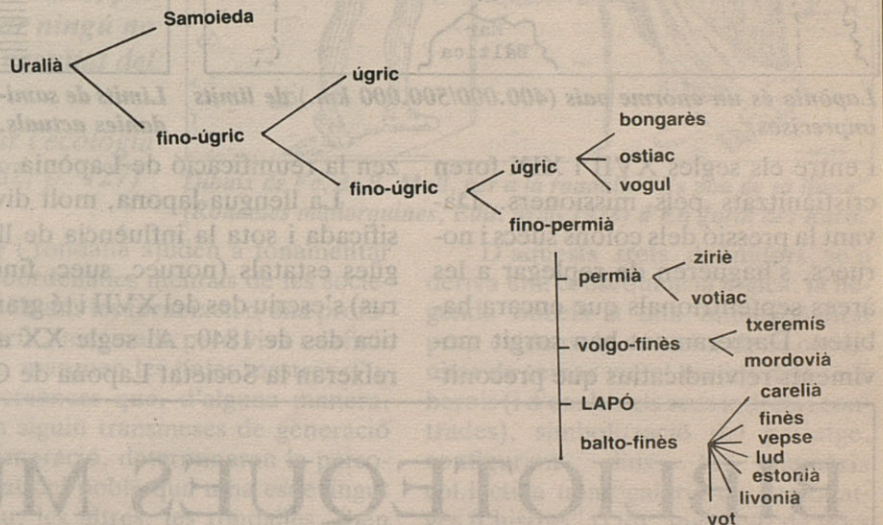
Es basa en una bella llegenda mil·lenària lapona, que narra la invasió dels ferotges "Txudes", saquejadors i assassins que no s'aturaven davant res. Però un jove, Aike, que ha vist morir tota la seva família, intentarà impedir que els guerrers "txudes" arribin al poblat, vora el mar, on s'han refugiat els lapons supervivents. Però fracassa completament a l'intentar fer front als assassins, i el fan presoner per tal que guïï l'host dels txudes per les muntanyes, cap a l'indefens campament. Hàbilment, i menat pel desig de venjança, Aike aconseguirà que es despenyin pel camí, un rera l'altre.

Film de gran bellesa paisatgís-

Poques vegades podem veure pel·lícules tan originals com "Ofelas" (1987).

La llengua lapona en el context de les llengües uralianes

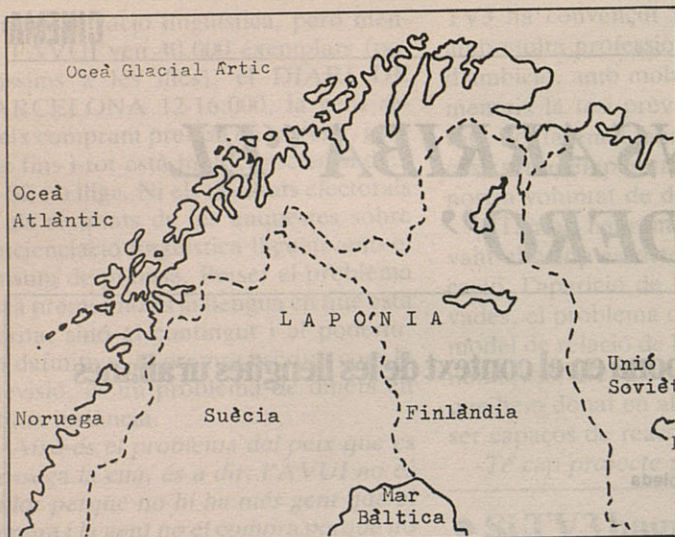
tica, descriu d'una manera quasi etnològica els costums dels lapons, sense excloure referències als seus mites i creences, com l'aparició del ren blanc o l'èpica lluita amb un gran ós. Tot i això la narració és molt àgil i coherent amb uns personatges creïbles, si obviam la inevitable oposició bons/dolents.

Candidata a l'òscar a la millor pel·lícula estrangera, "Ofelas" és el primer film noruec parlat en lapó, i en aquest país s'ha exhibit en versió original amb subtítols. Per cert que el seu director, Nils Gaup, ha denunciat en diverses ocasions el centralisme de l'estat noruec i la discriminació de la llengua i cultura lapones. Hem de dir que en aquesta cinta, els "bons" són actors lapons afeccionats, i els "dolents", actors noruecs professionals.

Però, qui són els lapons? Es tracta d'un poble -ells s'anomenen

saamis de característiques molt originals (es parla d'una peculiar "raça lapònida"), que ocupa l'extrem septentrional d'Europa. El poble lapó es troba repartit entre quatre estats: Noruega (on n'hi ha uns 20.000, que constitueixen un percentatge important del comtat de Finmark), Suècia (8.500 lapons), Finlàndia (4.000) i la Unió Soviètica (uns 2.000 a la península de Kola). A més, el seu vast país, Lapònia, ha estat colonitzat, sobretot la costa, per escandinaus i russos, mentre que a l'interior hi habiten finesos i lapons, alguns dels quals encara són nòmades.

A l'antiguitat, els lapons ocupaven bona part de Finlàndia, des d'on, durant l'edat mitjana i fins el segle XVIII, anaven avançant cap a l'interior de la península Escandinava. Aquí els explotaren els "bir-kalar", comerciants suecs i noruecs,

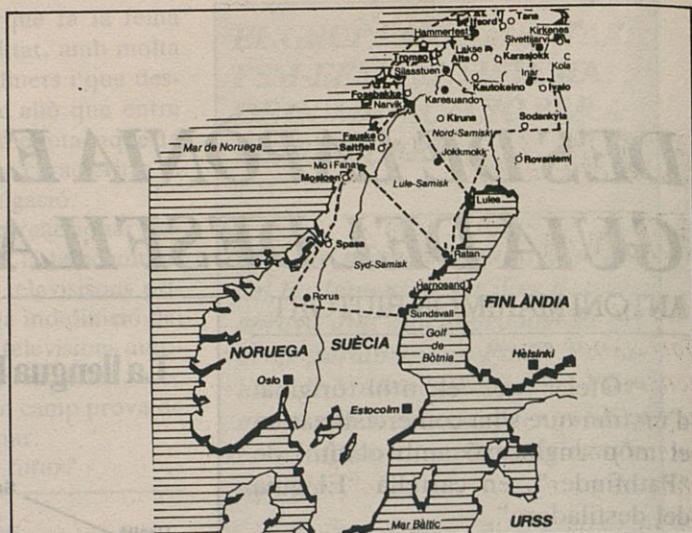

Lapònia és un enorme país (400.000/500.000 km.) de límits imprecisos.

i entre els segles XVII i XIX foren cristianitzats pels missioners. Davant la pressió dels colons suecs i noruecs, s'hagueren de replegar a les àrees septentrionals que encara habiten. Darrerament han sorgit moviments reivindicatius que preconit-

zen la reunificació de Lapònia.

La llengua lapona, molt diversificada i sota la influència de llengües estatals (noruec, suec, finès i rus) s'escrigué des del XVII i té gramàtica des de 1840. Al segle XX apareixeran la Societat Lapona de Cul-

Límits de sami-eatnam abans i després d'imposar-hi les ciutadanes actuals. (Font: diari AVUI).

tura i l'Associació d'Escriptors Lapons, i el poeta Paulus Utsi (1918-1975) realitza la seva obra en aquesta llengua. Poques vegades ens ha arribat un testimoni tan bell d'un petit poble, que intenta sobreviure a l'amenaça de poderosos enemics.

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

HORARI: Feiners de 15 a 21 hores.

Dissabtes de 10 a 14 hores.

SON RAPINYA: C/ Llac Banyoles, s/n. (edif. Col·legi Cardenal Despuig)

SON XIMELIS: C/ Caps Blanc, s/n. (edif. Col·legi Anselm Turmeda)

RAFAL VELL: C/ Ripoll Palou, 9 (edif. Centre Cultural)

GENOVA: C/ Barranc, 2 (edif. Col·legi de Génova)

ESTABLIMENTS: Plaça Immaculada, 3

SANT JORDI: C/ Bauçà, 31 (edif. Centre Cultural)

ARENAL: Plaça G. Rul·lan Garcias, 5 1ª pis

COLL D'EN RABASSA: C/ Bailén, 38 (edif. Col·legi del Coll)

BLANQUERNA: C/ Sant Joaquim, 9

SON GOTLEU: C/ Regal, 105

SA INDIOTERIA: Gremi Tintorers, s/n.

POLIGON DE LLEVANT: Ciutat de Querétaro, 3

MOLINAR: Xadó, 7

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

AJUNTAMENT DE PALMA

I. LA LLEGENDA, EINA PEDAGÒGICA?

"La utilització didàctica de la vella cultura ha de portar-nos cap a la consolidació d'una cultura nova sense adjectius, que sigui veritablement popular, capaç de consolidar-se sense trencaments amb allò que el poble ha descobert a partir de la realitat, posant els peus ben forts sobre el passat, car ningú no és un ésser sense història, penjat en la vacuïtat del temps i de l'espai".

(Gabriel Janer Manila, "Cultura popular i ecologia del llenguatge". CEAC; Barcelona, 1982; p. 127)

Les llegendes són narracions orals d'esdeveniments suggeridors considerats popularment com a històrics. Naturalment, gairebé sempre, la seva historicitat és molt relativa perquè se solen presentar, els fets, deformats per la fantasia, pel misteri, per la manca de memòria o per la mala intenció (per què no?) del narrador. Normalment, però, aquestes manipulacions de la "veritat" històrica forneixen la llegenda de bona part del seu encant i, en conseqüència, afavoreixen la seva funcionalitat.

Mite, llegenda i rondalla són gèneres estretament relacionats. Delimitar les fronteres entre aquests tres conceptes és una tasca engrescadora i apassionant, no és ara el moment ni el lloc d'intentar-la aquesta delimitació (per altra banda ben estudiada) (1). Unicament remarcarem com el *mite*, potser el gènere originari, és la història imaginària i ancestral de la Humanitat; l'acció i els protagonistes mitològics resten fora de l'abast de la comunitat social que els crea: *llocs* fantàstics i fabulosos, *llunyans*, *inaccessibles*... *olimps*, *averns*, *cels*, *infern*... *temps* immensurables... el principi, l'eternitat, els "antics" *lovecraftians*..., i *personatges* divinals o semidivins... Zeus, Hèrcules, Buda, Jesús... La *rondalla* (el conte meravellós) és la narració fantasiosa i novel·lesca, aïllable del temps i de l'espai (del context amb personatges arquetípics, no gens individualitzats).

Mite i rondalla ajuden a fonamentar les coordenades mentals de les societats; els uns les forneixen d'una proto-història, imaginada però viva i definidora, marquen les línies mestres d'unes creences que, d'alguna manera, quan siguin transmeses de generació en generació, determinaran la personalitat del poble que n'ha esdevingut hereu; les altres, les rondalles, (ben estudiades des del punt de vista funcional i educatiu) amb els seus personatges fatàstics, herois d'aventures meravelloses, aproximen la història magnífica i magnificada de la mitologia a la realitat quotidiana, perquè són transposicions imaginàries i extremes de les peripècies vitals dels homes i dones de carn i ossos (Gabriel Janer Manila ha al·ludit a com d'aquesta oposició en sorgeix "el contrast entre el pessimisme penetrant dels mites i l'optimisme fonamental dels contes de fades") (2).

Quant a la *llegenda* són, juntament amb l'aparent historicitat (condició indispensable), tres les característiques que la tipifiquen:

1. La indicació exacta, gairebé meticulosa, del lloc on transcorre l'acció.
2. La identificació, gairebé estricta, dels personatges protagonistes.
3. El caràcter heroic de les accions dutes a termes (l'heroisme pot ésser entès de diferents maneres: valor físic, fortalesa, integritat moral, enginy, saviesa, santedat...)

Dibuix de Fc. de B. Moll, per a la rondalla "Es pou de sa lluna" (Rondaies mallorquines, Edít. Moll 1978) d'En Jordi Racó.

D'aquests trets definidors se'n deriva una conseqüència lògica: la llegenda obeeix a una intencionalitat prou evident: la voluntat de la comunitat de servir viu el record dels seus herois (i d'enaltir els seus indrets i contradites), simbolització del paisatge, configurant dins la memòria col·lectiva una "galeria de personatges il·lustres" (i un "inventari de llocs significatius") que dóna prestigi a aquesta societat.

Pètr Bogatyrev (3) ha estudiat les funcions de la cançó popular, pensant que algunes de les seves indicacions poden ésser-nos de profit en el cas de les llegendes. Així es refereix a la funció *informativa* de la cançó popular, la llegenda per la seva part és un mitjà molt profitós d'integració del propi entorn: els vells, posseïdors de l'antiga saviesa, de la paraula que ve de lluny, descobreixen als joves la història del seu poble i el marc físic on aquesta història s'ha desenvolupat; *signe d'identificació*: mitjançant l'exaltació dels èxits i del prestigi d'uns avantpassats "propis" es justifica la reivindicació d'una història (i d'un espai, per tant, d'una geografia) concreta i diferenciada de la dels veïns, que s'identificarà com a pròpia (i distinta) de la comunitat que la "posseeix" (pertanyença a un col·lectiu); *estètica* o creadora d'emocions a través de la bellesa, de l'elegància o de la fantasia; *d'exploració de la realitat* pels camins de la imaginació, de l'enigma que des-

perten la curiositat i propicien la descoberta de la vida que bateja al nostre voltant...

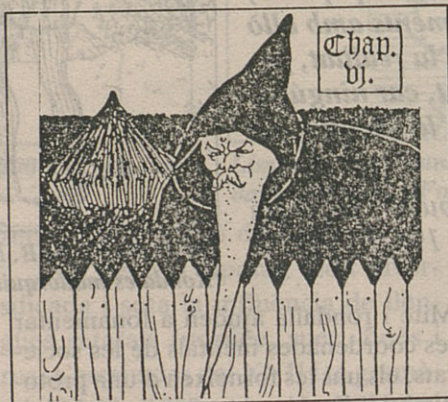
Gabriel Janer Manila (4) amplia l'anàlisi d'aquestes funcions i es refereix entre d'altres a: l'assimilació simbòlica d'una determinada cultura; implícitament, les llegendes ofereixen models o pautes de comportament que, amb el sediment dels anys i la inalterabilitat de terminades respostes a estímuls determinats, es converteixen en escales de valors, socialment acceptades, respectades al llarg de generacions i considerades com a necessàries i desitjables, així la llegenda presenta una funcionalitat pedagògica d'ajuda a la conformació dels valors morals de la societat de referència (conceptes com: solidaritat, defensa del dèbil, fidelitat a la paraula donada,

● **La nostra és una societat que ha rebut agressions contínues; les seves senyes d'identitat han sofert atacs persistents que gairebé han aconseguit esvair-les**

respecte a la intel·ligència, generositat, etc. són fàcilment detectables a les llegendes que, sense caure en el didacticisme, esdevenen mecanismes formatius ben eficaços), captació de problemes vitals; invitació al risc, és a dir, a l'aventura; condensació de l'emotivitat popular, passions, il·lusions, pors i alegries troben la seva expressió i la via per a la seva resolució pel camí de la llegenda...

Al costat de les esmentades són molts els autors que al·ludeixen a altres caires de la funcionalitat de la literatura de transmissió oral (cançó, narrativa, teatre). Són els aspectes derivats del fet que es tracta precisament de literatura: és a dir, imaginació, llenguatge, associació d'idees, criticisme... i de literatura (originàriament) oral: oralitat, expressió, educació de la memòria... Evidentment, fora del context que la generà i del marc social que la mantingué durant generacions, la llegenda (com la resta de la literatura oral) ha perdut bona part (qui sap si tota?) de la seva funcionalitat. Un

● **Mite, llegenda i rondalla són gèneres estretament relacionats. Delimitar-ne les fronteres és una tasca engrescadora i apassionant**

Començament de capítol, a "Le Morte d'Arthur".

Sir Lancelot i la bruixa Hellawes, de "Le Morte d'Arthur".

problema que preocupa avui els folkloristes és el del sentit que pot tenir en el nostre món hipertecnificat i massificat quant als mitjans de comunicació la cultura popular tradicional. Aquest tema preocupa també els educadors compromesos en la integració de l'entorn com a vehicle educatiu essencial. Com poden ésser aprofitables aquests materials tradicionals (llegenda, rondalla, cançó) fora del seu context? No s'ha de caure en el parany obert del fals folklorisme burgès (modes de decoració pseudorústica, festes "populars", balls estereotipats, localisme a ultrança...) ens hem d'allunyar-nos-en força i lluitar-hi en contra pel que té de mixtificació, de mentida i de menysteniment. Quin pot

ésser, doncs, el camí?

La nostra és una societat que ha rebut agressions contínues, les seves senyes d'identitat -la llengua, la cultura- han sofert atacs persistents que gairebé han aconseguit esvair-les, aquestes senyes. La nostra realitat històrica ens ha estat amagada, deformada, d'alguna manera ens han robat part del nostre passat. Cal, si volem recompondre el nostre enteixinat social, arreplegar de la memòria col·lectiva tots i cada un dels punts de referència que, forçadament, ens són necessaris per edificar un futur digne i ple de perspectives.

Els nostres nins i nines poden, amb l'assumpció de les velles paraules del poble, posar les bases d'un nou llenguatge net, ric i creatiu per continuar donant forma amb les seves apor-

● **Els nostres nins i nines, amb l'assumpció de les velles paraules del poble, poden posar les bases d'un nou llenguatge net, ric i creatiu**

tacions futures a un patrimoni cultural que, malgrat tots els entrebancs, és vast i, sobretot, recuperable i susceptible d'ésser augmentat. Evidentment, els herois de les llegendes, la música de les cançons, l'encantament de les rondalles, els vells mots, no són l'única eina vàlida per envestir aquesta tasca, però tampoc no són gens rebutjables a l'hora de defensar amb unghes i dents la rica hisenda cultural de què som hereus ●

NOTES

1. VAN GENNEP, Arnold: "La formación de las leyendas". Ed. Alta Fulla, Barcelona, 1982.
2. JANER MANILA, Gabriel: "La funció educativa dels contes de fades". Lluc, n. 671.
3. BOGATYREV, Petr: "La «funzionalità» della canzone popolare". Dins Elide Casali: "Letteratura e cultura popolare". Ed. Zanichelli, Bolonia, 1982. (Cita per Gabriel Janer Manila, nota 4).
4. JANER MANILA, Gabriel: "Literatura tradicional. Escola i Territori". O.C.B. Palma, 1987.
5. Ens ha estat molt profitós, sobretot, per a la definició i delimitació de les característiques de la llegenda el treball de Ma. Antònia Albertí i Ma. Francesca Sureda, "Mallorca, terra de fantasies populars: les llegendes". Lluc, n. 739.

DE LA TRADUCCIÓ. UN ASSUMPTE ENTRE POETES

JEAN SERRA

En una bella edició de la Columna -exquisida col·lecció de poesia que dirigeix Alex Susanna- acaba d'aparèixer el volum *Vint-i-un poemes*¹ de Thomas Hardy, en curosa traducció de M. Villangómez Llobet. Recordem que ja enguany, i dins la mateixa col·lecció, reeditava *El cop a la terra*,² un dels seus llibres més unitaris, fita, sens dubte, de la millor poesia catalana contemporània. Una altra versió, aquesta en prosa i del castellà, *La crida dels arbres*³ (*La llamada de los árboles*, del poeta i prosista lleonès Antonio Co-

linas, afincat a Eivissa) va ser presentada la primavera passada entre nosaltres.

Thomas Hardy (1840-1928) és, en certa manera, una vella preocupació de M. Villangómez, car no totes les versions recollides a *Vint-i-un poemes* són recents; set d'elles foren publicades a *Noves versions de poesia anglesa i francesa*: "Tardor al parc", "En una ciutat episcopal", "L'hivern de la camperola", "La discòrdia", "La via romana", "Després del darrer alè" i "Estats del temps"; set més en sortiren a *Al-*

tres ales sobre una veu": "La veu de l'arc", "El cantaire de balades", "Bel·leses d'abans" (aquests dos sota el títol de "A la fira de Casterbridge", en el llibre actual), "El passejant", "Nit a la vella llar", "Abans de la vida i després" i "Els que han de néixer". Els set poemes restants eren inèdits: "El mort ambulant", "Jo dic: aniré al seu costat", "El fantasma", "El final de l'episodi", "Pregunta en somnis", "Coneixements geogràfics" i "Després". Per a l'edició present les versions anteriors han estat revisades.

Villangómez, que clou molt lúcidament la seua poesia original -aquella que neix en ell mateix quan creu haver assolit tots els racons i pregoneses del seu món interior i d'haver-los expressat amb tota sort de matisos, estils i formes, es lliura, a partir de 1963, amb més de-

Il·lustracions de Vicent Calbet per a l'edició de les Obres Completes, Poesia de Maria Villangómez. (Publicacions de La Caixa de Balears i Edicions del Mall, 1986).

dicació que abans, a transvasar poesia de llengües estrangeres -principalment de l'anglesa i de la francesa- a la llengua pròpia, "procurant que el català creï el seu clima i la seva música", en un anostament reeixit, que permet de considerar poesia villangomiana aquestes noves creacions, podes amorosament del cabal d'altres poetes per a esdevenir realitzacions genuïnes, car "és l'amor a la poesia, en tota la seva diversitat, i al llenguatge matern, en la seva individualitat, la causa impulsora" que el mena a traduir (com segurament l'impulsa a escriure des de la juvenesa), malgrat que Villangómez, igualment modest com el seu mestre Marià Manent, consideri "que és un simple fenomen de compenetració".

La poesia de Thomas Hardy, d'un pessimisme que nosaltres (Alex Susanna, al pròleg brillant i erudit a *Vint-i-un poemes*) definirem més aviat com d'estricta realisme, com una peculiar forma de realisme, no és del tot allunyada de la de Villangómez, a vegades nostàlgica i enyorosa, a vegades transpassada per l'experiència amarga i dolorosa (de la guerra, de la separació), sovint tocada amb pinzellades realistes... En tot cas, Villangómez que "ha assajat amb fortuna en l'obra pròpia una gran varietat d'estils i formes" sap fer que una poesia aliena aletegi destrament sobre una mateixa veu, la que és formulada en llengua catalana, sí, però també la seua individual, inconfusible veu... El poeta, que per a la seua poesia s'inspira en el "seu propi clos interior" i en "els àmbits més pròxims i

quotidians", en les versions (de Thomas Hardy, John Keats o Jules Lafargue), "sense abandonar la poesia (...) aconsegueix sortir d'ell mateix (...) per fer-se seva en certa manera aqueixa poesia còpsada en el seu vol".

Per això creiem que quan unes versions de poesia estrangera assoleixen tan alt grau de perfecció, tot deixant-se llegir com a veu pròpia del poeta traductor, cal considerar-les -com afirma Miquel Descot a propòsit de Marià Manent- "parts integrants d'un sol conjunt força homogeni".

Eivissa, Tardor 1988

NOTES

1.-*Vint-i-un poemes*, de Thomas Hardy. Traducció de M. Villangómez Llobet. Pròleg d'Alex Susanna. Ed. Columna, núm. 27. Barcelona, 1988.

2.-*El cop a la terra*. M. Villangómez Llobet. Ed. Columna, núm. 4. Barcelona, 1988. Primera edició: Ed. Moll, Balears. Palma de Mallorca, 1962. Segona edició, dins *Antologia poètica*, Editorial Selecta, Barcelona, 1969. Tercera edició, dins *Obres completes. Poesia*. Ed. Llibres del Mall. Barcelona, 1987.

3.-*La crida dels arbres (La llamada de los árboles)*, Antonio Colinas (traducció catalana de M. Villangómez Llobet). Edicions Elfos. Barcelona, 1988.

4.-*Noves versions de poesia anglesa i francesa*. M. Villangómez Llobet. Ed. Moll. Palma de Mallorca, 1977.

5.-*Altres ales sobre una veu*. M. Villangómez Llobet. Institut d'Estudis Eivissencs. Eivissa, 1985.

6-7.-M. Villangómez Llobet: "Problemes del traductor". *Criterion*. Barcelona, 1963.

8.-Marià Manent: "Nota preliminar" a *Poesia completa (1916-1986)*. Ed. Columna. Barcelona, 1986.

9.-Marià Manent: "Pròleg" a *Versions de poesia moderna*. M. Villangómez Llobet. Edicions Polígrafa. Barcelona, 1971.

10-11-12.-M. Villangómez Llobet: "Pròleg" a *Altres ales sobre una veu*.

13.-Miquel Descot: "Marià Manent poeta de la traducció", dins *Homenatge a Marià Manent*. Reduccions, núm. 37. març 1988- Vic.

IDIOMES GERALD VINCENT

Professorat nadiu i especialitzat
Classes particulars i en grups reduïts
Recuperació d'EGB, BUP, i COU

• ANGLÈS • ALEMANY • FRANCÈS • ÀRAB • SUEC

(Descomptes especials per als socis de l'OCB)

C. Pare Bartomeu Pou, 53, baixos

Tel. 20 73 45

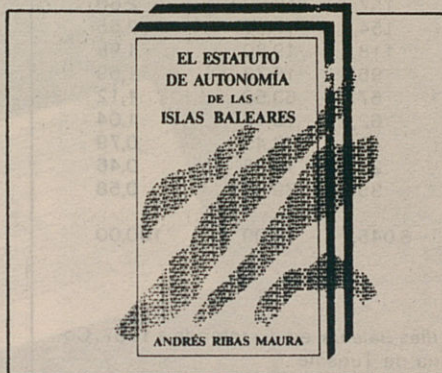
07003 PALMA

El Estatuto de Autonomía de las Islas Baleares

(Instituciones políticas y marco constitucional) d'Andrés Ribas Maura

T.H.

Aquest volum recull gairebé tota la tesi doctoral que el seu autor presentà el mes de juny de 1987 a la Facultat de Dret de la Universitat de les Illes Balears. La tesi ha estat publicada per la Universitat de les Illes Balears en la col·lecció "Estado y Derecho". Com indica el seu títol, el llibre és un estudi doctrinal de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears (això no obstant, contràriament a l'afirmació del prologuista, Francisco Astarloa, cal matisar que no es tracta del primer aprofundiment doctrinal sobre l'Estatut, ni tan sols des del punt de vista del Dret Constitucional). La tesi

se centra en el capítol III de la segona part, dedicat a les institucions polítiques en l'Estatut d'Autonomia (el Parlament, les relacions interorgàniques,

ques, el govern i els consells insulars). Sens dubte, el llibre d'Andrés Ribas serà d'utilitat per als juristes i estudiants, però així mateix alguns dels seus lectors no deixaran de retreure-li que sigui absolutament conformista i acrític (un fet que, tal com es pot comprovar, li permet parlar com si res en nom d'Espanya des de la mateixa introducció). D'altra banda, Andrés Ribas (i, subsidiàriament, la Universitat de les Illes Balears) ens hauria pogut evitar la lectura d'un castellà coix i reiteratiu, a la vegada que hauria pogut col·laborar en el procés de normalització lingüística publicant la tesi en català.

CORTEY I DE RIBOT, Maria Dolors

Contes d'arreu del món.

Edicions Granica. Col·lecció Moby Dick, n. 36. Barcelona 1988

J.A. LLADÓ

La darrera obra enllestida de Maria Dolors Cortey, escriptora que amb tant d'encert s'ha dedicat a la recerca de llegendes dels Països Catalans, ha estat publicada a la Col·lecció Moby Dick, llibres, tots ells, que gaudeixen d'una important acceptació entre els lectors de totes les edats. Diguem-ne, de *Contes d'arreu del món*, que no desmereix en absolut dels altres trenta-cinc llibres que, a l'esmentada col·lecció, el precedeixen.

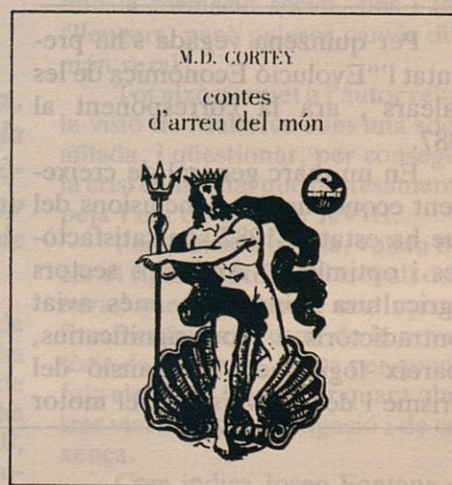
Retalls de formes de viure de llunyanes terres complementen molt bé la resta de l'obra de Maria Dolors Cortey referida a relats i llegendes de les nostres terres. Resulta temptador viatjar arreu del món tot resseguint la fantasia encisadora d'aquest recull de contes.

Unes explicacions prèvies a l'inici de la història, hem de creure que obra de l'autora, no permeten destriar on és

el començament de la vertadera llegenda que l'autora degué escoltar d'algun narrador llunyà, però és també cert que, sense desdir de la resta del relat, aquests mots ens introdueixen encertadament en el conjunt de creences i costums d'allà on es va engendrar i sobreviure la història que tot alhora anam llegint. Anar a un país i conèixer-ne les arrels, aquells costums que més el caracteritzen, aquelles tradicions dels pobles que constitueixen un grau important de la cultura universal, fan de la recollida una aportació important per a l'estudi i coneixença d'altres cultures.

Més el contingut que no la forma donen caràcter a l'obra. Del seu llenguatge, tot i estar carregat d'imatges de gran bellesa, en direm que és precís i planer, a l'abast d'un ampli públic, les seves descripcions ens engresquen a prosseguir la lectura i ens transparenten un món tot ple d'emocions i ansietats, o d'exotisme i color. Valgui com a mostra la descripció que es fa de "Casament tincuna" allà a l'Amazones.

Sabem que la fantasia a cops ens transporta a llunyanes èpoques del passat o ens permet viatges intergalàctics pel futur. La lectura d'aquestes històries sembla fer-nos viatjar, alhora, en el temps i en l'espai, com si les varietats dels relats que coexisteixen sobre el pla-

neta ens suggerissin a creure que no corresponen tots ells al mateix avui.

"Dohom, fill d'Aranya, i la princesa Tortuga" m'ha fet recordar els prou coneguts paral·lelismes existents entre els contes populars més allunyats, com aquell anar contant de vells a més joves l'art de narrar contes bé a un poblat africà, a unes muntanyes de Sud-Amèrica o a la immensa Asia, històries que han esdevingut llegendes, relats que prest o tard han convertit en mites els seus herois, contes de dimonis, cans afamegats, animals estranys i esperits malèfics.

Distribució del turisme estranger, arribat per via aèria, a les Balears el 1987 i per illes (milers)

Nacionalitat	Mallorca	Menorca	Eivissa i Formentera	Total	% variació 87/86	% de participació
Britànics	1.822,8	411,2	593,2	2.827,2	17,64	46,76
Alemanys	1.316,8	60,5	297,3	1.674,6	15,20	27,70
Francesos	249,7	—	7,9	257,6	7,29	4,26
Holandesos	133,2	8,7	40,3	182,2	18,23	3,01
Suïssos	152,6	5,6	21,5	179,7	9,91	2,97
Italians	98,6	2,3	56,9	157,8	4,71	2,61
Danesos	133,4	2,9	21,0	157,3	16,00	2,60
Noruecs	149,5	4,7	—	154,2	17,62	2,55
Suecs	109,5	6,3	2,6	118,4	19,60	1,96
Belgues	77,7	—	18,6	96,3	16,73	1,59
Irlandesos	45,5	3,9	17,8	67,2	63,50	1,12
Finlandesos	51,1	—	11,8	62,9	10,16	1,04
Austríacs	37,5	0,6	9,4	47,5	3,49	0,79
Luxemburguesos	25,0	—	2,7	27,7	18,38	0,46
Altres	34,6	—	0,5	35,1	79,08	0,58
Total	4.437,5	506,7	1.101,5	6.045,7	16,09	100,00
% variació 87/86	13,97	41,85	15,11			

Font: Elaboració pròpia a partir de *El Turisme a les Illes Balears*, edició referida a 1987. Comunitat Autònoma de les Illes Balears, Conselleria de Turisme.

Com en cada edició, "Evolució Econòmica" conté nombrosos quadres estadístics. (Publicació Caixa de Balears i Banca Catalana, 1988).

Evolució Econòmica 1987. Les Balears.

- Caixa de Balears "Sa Nostra" - Banca Catalana. - Barcelona, 1988. - 169 pàgs. A.G.

Per quinzena vegada s'ha presentat l'"Evolució Econòmica de les Balears", ara la corresponent al 1987.

En un marc general de creixement econòmic, les conclusions del que ha estat el 1987 són satisfactòries i optimistes. Amb dos sectors -agricultura i indústria- més aviat contradictoris i poc significatius, apareix lògicament l'expansió del turisme i dels serveis com el motor

real del creixement econòmic global.

L'anàlisi de l'evolució econòmica d'un any concret potser no sigui del tot representativa. Però, la importància d'aquestes edicions anuals és precisament la seva continuïtat. A hores d'ara, la sèrie dels quinze anys (1973-1987) resulta una consulta necessària -fins i tot imprescindible- per abastar en conjunt l'evolució de l'economia de les illes.

C/ REINA ESCLARAMUNDA, 13
07003 PALMA - TEL. 72 64 96

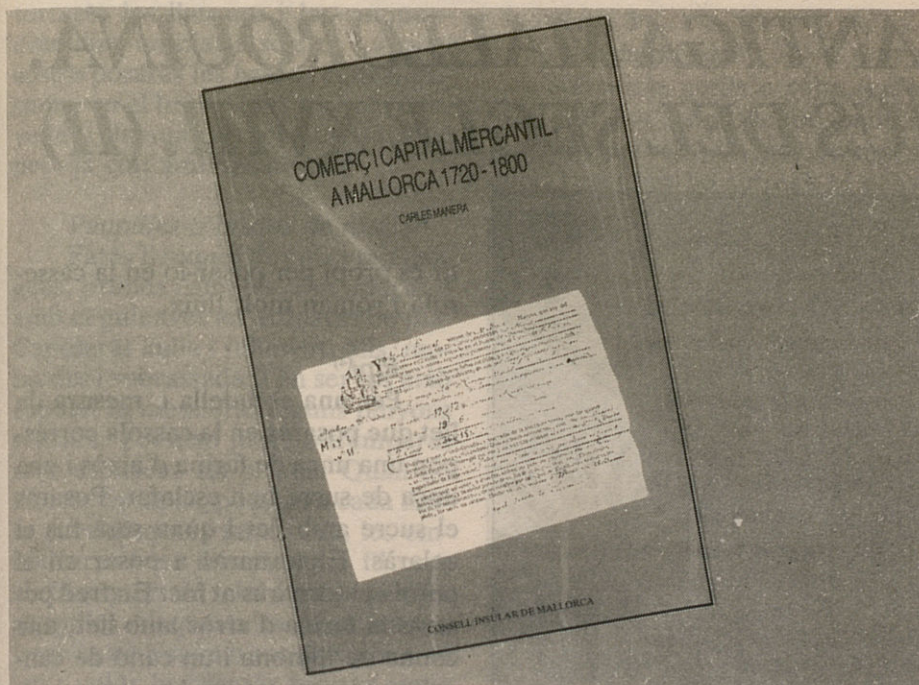
LA FOREST D'ARANA

LA FOREST D'ARANA

R.B.

És molt més que una col·lecció de poesia: és alhora una tertúlia, un premi i una colla d'amics que es reuneix els dimarts. Es diu *La Forest d'Arana* i té el domicili al Carrer de Dalt, 28, del barri del Carme de la ciutat de València. De moment, ja duen més de 20 exemplars publicats, tots numerats i signats pels autors, tal com manen els millors costums literaris. Josep Mir, Francesc Collado, Sussanna Toledo, Vicent Berenguer, Lluís Alpera, Maria Fullana, Josep E. Grau, Montse Anfrús, Ramir Català, Lluís Roda, Francesc López i Barrio, Josep Ballester i Encarna Sant-Celoni són, si no se n'hi han afegit d'altres, els autors del país fins ara publicats. Però també editen traduccions: John Donne, Sergio Corazzini, Patrizia Cavalli, Wallace Stevens, Erich Fried i Gérard de Nerval han estat reclutats per la tropa de *La Forest d'Arana*. El premi literari que han instituït no té dotació econòmica, però els autors premiats són publicats a la col·lecció. No admeten pseudònims i els originals sempre han d'ésser en català. Ja fa tres anys que es reuneixen. Ignor si venen els seus exemplars o si simplement els regalen als amics. En resum, són bona gent.

COMERÇ I CAPITAL MERCANTIL A MALLORCA, 1720-1800

MATEU MORRO

El professor d'història econòmica a la Universitat de les Illes Balears, Carles Manera, ens presenta amb aquesta obra, (1) que sorgeix de la seva tesi doctoral, una important aportació a la coneixença de la història econòmica del XVIII mallorquí, i una interessant perspectiva cap a una interpretació més matisada i més enriquidora de la història de Mallorca.

D'alguna manera estam davant una nova fita en la lluita contra els tòpics historiogràfics massa fàcils i empobridors que, amb frases aparentment contundents, amaguen la inexistència d'investigació pròpia, i sobretot, cosa de la qual sota cap concepte es pot acusar a Carles Manera, la manca d'una reflexió i una interpretació globalitzadora de les dades concretes que proporcionen les fonts.

El treball forma part d'un projecte més ambiciós d'investigació sobre l'estructura comercial i la composició del capital mercantil a Mallorca durant el set-cents.

Carles Manera realitza una seriosa tasca de sistematització de conjunts documentals importants: d'una banda arxius privats com els de les famílies

Marcel i Capó; de l'altra els fons de l'Arxiu del Regne de Mallorca, on ha localitzat els llibres de la duana de Ciutat de Mallorca -la qual cosa li ha permès d'establir les balances de 1720, 1754, 1768 i 1787- entre molta altra documentació, i els fons dipositats a l'Arxiu Municipal de Ciutat, a més de moltes altres sèries provinents de múltiples arxius.

A l'estudi es fa una anàlisi de les ideologies i les opinions dels il·lustrats, així com de les ideologies generades pels mercaders i la noblesa, en certa mesura conseqüència de l'ascens socio-econòmic d'un grup puixant de comerciants. Cosa que no pot deixar de provocar reaccions defensives entre una noblesa i una classe d'hindats que, com palesa Carles Mane-

ra, intenten amb poc èxit controlar el tràfic (creació de la "Compañia de Comercio Mallorquina" el 1787).

El mètode seguit permet a l'historiador seguir amb deteniment un moment de la dialèctica de la formació social illenca. Un moment en el qual la integració dins el mercat mundial, les noves estratègies i pràctiques dels mercaders -que duen a una organització més acurada de l'empresa mercantil, regida per la necessitat de fer front a la competència-, permeten detectar una certa diversificació de la producció (viticultura, tèxtils, etc.), sense que això elimini la gran importància de l'oli en l'exportació illenca; i la formació en definitiva d'una brugesia comercial amb un creixent poder financer, que entre altres coses li fa possible optar a dominar la comercialització de productes bàsics, els cobraments d'impostos i els mecanismes de crèdit.

El professor Manera documenta com la creixença d'aquest important nucli mercantil no és, en absolut, deslligable d'un conjunt de canvis dins tota la formació social, fins i tot de "lleugers, però palesos canvis dins el món rural".

Tot això permet a l'autor rebutjar la visió de Mallorca com una societat aïllada, i qüestionar, per consegüent, la crisi comercial que pretesament colpeja l'illa en el segle XVIII.

Per la nostra banda, volem destacar el rigor científic del treball de Manera, que constitueix una aportació fonamental en el camí de la nova història de Mallorca. Nova per quant defuig els tòpics, i nova per quant obre altres viarany d'investigació i de coneixença.

Com indica Josep Fontana en el pròleg "el que es presenta ací no és un resultat tancat, el punt d'arribada d'una recerca sinó senzillament una etapa d'un projecte força ambiciós". Esperem, amb Josep Fontana, que la societat mallorquina d'avui sàpiga valorar treballs com aquest, caracteritzats per un mètode rigorós i creatiu, i que la nostra història avanci per viarany enriquidors •

(1) Carles Manera *Comerç i capital mercantil a Mallorca, 1720-1800*. Consell Insular de Mallorca; Palma de Mallorca, 1988.

DE CUINA

DE LA CUINA ANTIGA MALLORQUINA. ALGUNS MENÚS DEL SEGLE XVIII. (II)

JOAN MIRALLES

Donam a conèixer en aquesta ocasió una petita mostra del contingut dels receptaris sobre els quals parlarem el mes passat⁽¹⁾. Com que són nou els manuscrits que ens serveixen de base per a la transcripció, les variants formals són prou nombroses. Aquest fet, junt amb la finalitat didàctica, ens ha menat a la versió modernitzada de les receptes que adduïm, versió tanmateix, prou ajustada a l'esperit i a la lletra de la primitiva recopilació. És mester dir, a més, que podem donar fe de la bondat culinària d'aquests plats. Esperem que el benèvol i espavilat lector, o lectora, no tindrà necessitat d'haver d'acudir a la sal de fruites o a remeis més contundents, després d'haver-se-les amb uns jubonets malgirbats o amb una greixonera d'albergínies convertida en vil mandrongo.

Menú 1er

Sopa de peix⁽²⁾

Posaràs col blanca, o lletuga, o endívia, una cosa o altra, jullevet, herba-sana, orenga, grell o ceba i de totes espícies, com és pebre bo, safrà i canyella, sal i oli, i quan això estarà sofregit, posaràs el peix a l'olla. Torraràs llesques de pa blanc i les compondràs dins un plat. Hi posaràs foc a poc a poc i ho couràs amb el brou.

Rostit humit⁽³⁾

Atuparàs amb una maça la cuixa o trossos de carn, després agafaràs tallades de xulla i, mullades de pebre bo i sal, les hi aficaràs amb un guinavet, fent forats, i també els alls, composts, els untaràs de pebre bo i sal, i amb saïm ho sofregiràs a la pella fins que tengui molt de color.

Campanar i façana principal de la parròquia de Sant Bartomeu de Montuïri.

Després ho posaràs dins una cassola i hi posaràs de totes espícies i sal picada, i courà amb poc foc. Tindràs esment de girar-ho perquè no es cremi, ho taparàs amb un plat amb aigua i paper d'estrassa perquè no s'evapori, i quan serà quasi cuit hi posaràs safrà i canyella. Aquest ros-

tit és propi per posar-lo en la cassola i roman molt fluix.

Pipí⁽⁴⁾

Per una escudella o mesura de llet que posaràs en la cassola correspon una unça de farina d'arròs i una unça de sucre ben esclafat. Posaràs el sucre amb llet i quan serà fus el colaràs. El tornaràs a posar en el perol i el tornaràs al foc. En fred posaràs la farina d'arròs amb llet, una conna de llimona i un canó de canyella. Mentre courà ho remenaràs amb una espàtula o paleta de fust per baix del perol perquè no s'aferrí. En esser ben espès posaràs dins un plat un ratget d'aigua-ros⁽⁵⁾ i lo hi trabucaràs, remenant sempre el plat perquè es posi igual, llevant abans la llimona i la canyella. Per conèixer el menjar blanc si és cuit, en esser espès hi tiraràs amb l'espàtula dos o tres ratgets dins un plat. Hi bufaràs i, si és cuit, veuràs que si el llesves amb el dit es desferra, i, així, no el llevaràs o abocaràs que no veges que es desferri. Per a fer pipí posaràs a sostres en el plat, quartos o congrets: hi abocaràs el menjar blanc.

AGÈNCIA IMMOBILIÀRIA FERRER

Miquel Àngel Ferrer Montserrat
(Assesoria jurídica pròpia)

**COMPRA, VENDA I LLOGUER DE
RÚSTIQUES, PISOS I XALETs**

Pl. Major, 1. 2n. Tels. 71 31 88 - 71 53 63
07002 PALMA DE MALLORCA

Menú 2^{on}**Sopa de voga o de gerret⁽⁶⁾**

Posaràs el brot de la colflore, lletuga, jullevert i grells i ho couràs; torraràs les llesques i les compondràs dins un plat a sostres i a cada sostre posaràs les herbes cuites. Posaràs, en el brou, safrà, pebre i canyella, i damunt les sopes posaràs el peix ja cuit amb les herbes.

Paupilles o bocins de mulla⁽⁷⁾

Faràs llenques de cuixa tan llargues, primes i amples com podràs, i amb el guinavet les atuparàs de pla. Capolaràs xulla i jullevert, alls, moradux i sobrassada, i en ser tot això capolat hi mesclaràs alguns pinyons sencers. Tot això junt ho tremparàs amb espícies i sal picada. Quan ho tindràs trempat, posaràs a cada llesca part d'aqueix farciment, les embolicaràs i les lligaràs amb fil com els blanquets de tela. Compostes les paupilles d'aquesta manera les sofregiràs amb saïm o suc de xulla, i en tenir color hi posaràs brou o aigua calenta fins que les tapi, i en esser mig cuites les tremparàs amb espícies, safrà i sal; ho deixaràs coure amb poc foc, i en ser cuites hi posaràs canyella i a la taula.

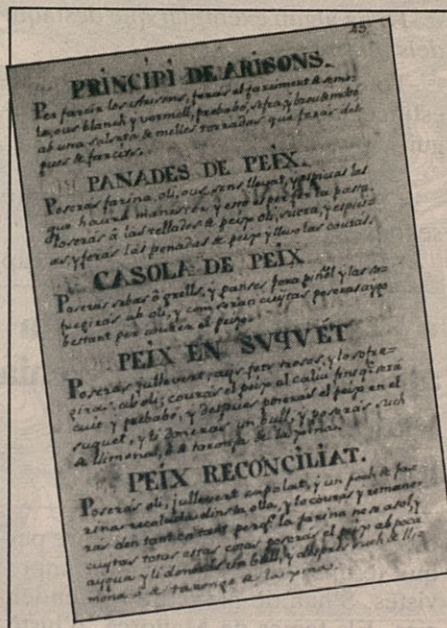
Jubanets (o jubellets)⁽⁸⁾

Es fan de brosat, farina de

xeixa recolada i ous. Faràs la pasta mesclant bé tot això i faràs bunyols sense forat a la pella.

Menú 3er**Cassola de peix⁽⁹⁾**

Sofregiràs grells o ceba, jullevert, alls, tot tallat menut, panses, pinyons, pebres i un poc de moradux, i en tenir-ho sofregit hi posa-

Pàg. 45 del ms. A de Montuïri (S. XVIII). Conté algunes de les receptes afegides a la recopilació del P. Martí.

ràs el peix amb aigua freda, pebre bo i sal.

Greixonera d'albergínies⁽¹⁰⁾

Després de pelades les albergínies i fets trossos enfarinats i frits, tendràs pebres vermells torrats i fora pell. Tendràs tomàtiga passada per les brases com els pebres i, fets bocins dels pebres i de les tomàtiques, ho posaràs tot dins la greixonera, debatràs ous, posaràs sal, espícies i canyella, faràs una morterada d'all-i-oli, ho posaràs tot en una greixonera i la couràs al forn fins que sigui eixuta.

Formatjades⁽¹¹⁾

Es necessita per fer la pasta, un pa doble, quinze uncies de sucre, deu ous, una lliura d'oli i sis lliures de farina. Això ho mesclaràs molt bé i faràs la pasta ben forta. Aquesta mateixa pasta serveix per a les coques farcides. Per omplir les formatjades s'aclareixen els brossats. En cada dos brossats s'hi posa un ou i mitja lliura de sucre. Si hi poses un poc de canyella serà millor •

Notes

(1). Ens referim als receptaris continguts als nou manuscrits. El més antic és el que es refereix a l'elaborat pel P. Martí, però hi ha, a més, importants afegitons en quasi tots els manuscrits. Els menús que presentem prenen com a base el receptari del frare agustí i, en alguns casos, els afegitons posteriors.

(2). Recepta afegida del segle XVIII, no pertanyent al corpus del P. Martí. Ms. A, recepta 150.

(3). Ms. A, 20.

(4). Ms. A, 113, 114. La recepta 113 es refereix al menjar blanc; la 114 al pipí pròpiament dit. De fet, el pipí no és més que menjar blanc, amb la particularitat que s'aboca damunt quarts o congrets ben col·locats dins un plat.

(5). L'aigua-ros és aigua de roses destil·lades. Era molt utilitzat en l'antiga cuina medieval mediterrània; encara avui al nord d'Àfrica.

(6). Ms. A, 152. Es tracta, també, d'una recepta afegida del segle XVIII, no pertanyent al repertori del P. Martí.

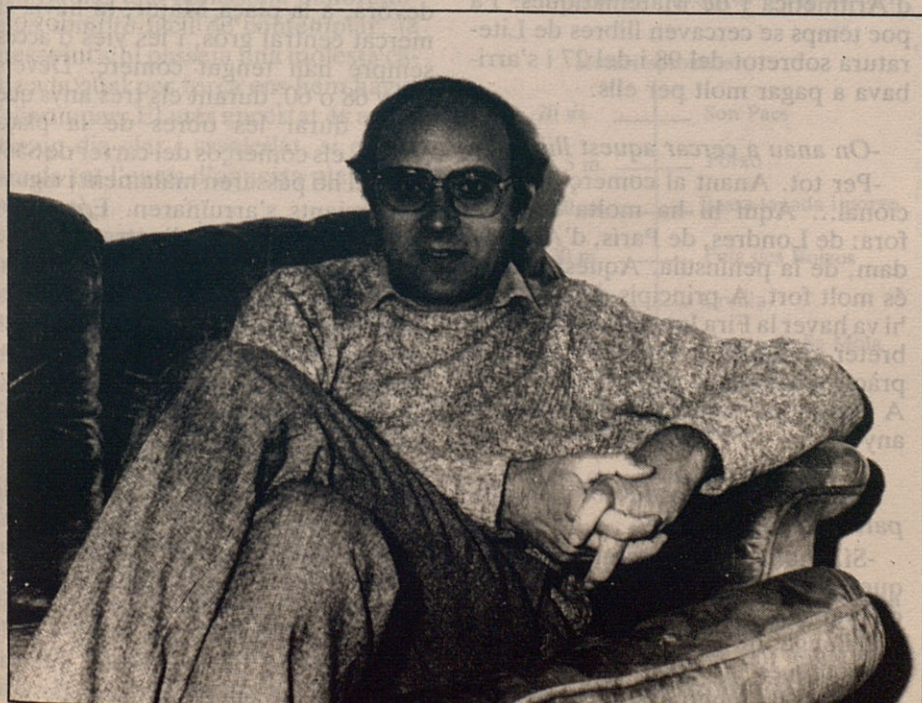
(7). Ms. A, 17.

(8). Ms. A, 116.

(9). Ms. A, 56.

(10). Ms. A, 68.

(11). Ms. A, 70.

Joan Miralles i Monserrat.

LLIBRES I LLIBRETERS

ELS 60 ANYS DE LA LLIBRERIA RIPOLL

JOANA LLADÓ

Fa ara cinquanta anys, en plena guerra civil, que la Llibreria Ripoll s'instal·là al carrer de Sant Miquel, i llavors ja en feia altres deu que la família Ripoll es dedicava al comerç del llibre. Inicialment s'ocuparen tant de papereria com de la venda de llibres antics i moderns, però, passant els temps, a partir de l'any 48, es dedicaren únicament al comerç del llibre antic. Ja durant la dècada dels 70 va tornar tenir llibres moderns de temes bàsicament relacionats amb Mallorca.

-Heu tingut taller obrador?, preguntem a Manuel Ripoll.

-No. Les llibreries, en general, no tenen taller obrador. Els impressors han estat llibreters, però primer ha nascut l'ofici d'impressor que el de llibreter.

-I enquadernació?

-Tampoc. Sempre empram enquadernadors de fora.

Xilografia i gravats?

-Ja fa molts de temps que en tenim. Un món està lligat a l'altre. El gravat és un tema per a gent que tenguí molta sensibilitat; a més, si no se sap el que és no es valora. El procés per elaborar xilografies és senzill: Un tros de fusta de boix treballat amb una gúbia, estampanyant-se la part que no està treballada. Al gravat amb coure l'estampament es treballa amb un buril i es reprodueix la part buidada. Per fer una tirada d'un sol gravat un oficial amb molta pràctica tal vegada empra 10 o 15 minuts per gravat; resulta car. La xilografia es pot fer amb màquina.

-Quin pot ser el preu de les xilografies o gravats que ara estan en venda?

-El preu dels gravats és molt relatiu. En tenim a partir de 5.000 o 6.000 pessetes. Ara m'han arribat quatre gravats anglesos, d'esgrima, del s. XVIII que valen, els quatre, 150.000 pessetes; estan en un estat impecable. S'intenta vendre'ls plegats perquè el llibre-er-antiquari desitja unificar

col·leccions, no dispersar-les.

-Hi ha algun exemplar que destaquï dels altres?

-Totes les peces m'agraden. Jo estimo el llibre, tenguí el valor que tenguí.

-Cercau llibres concrets o compreu segons les ocasions?

-El que s'ha d'intentar és intuir cap

● El client de fa quaranta anys era més erudit. Tenia temps per dedicar-se al llibre

on es dirigeix el comerç del llibre perquè té unes oscil·lacions molt imprevisibles. S'han de preveure les tendències. Els temes de Mallorca, d'història, de botànica, sempre s'han cercat aquí. Actualment hi ha molta gent que treballa l'electrònica i que cerca llibres d'Aritmètica i de Matemàtiques. Fa poc temps se cercaven llibres de Literatura sobretot del 98 i del 27 i s'arribava a pagar molt per ells.

-On anau a cercar aquest llibres?

-Per tot. Anant al comerç internacional... Aquí hi ha molta cosa de fora: de Londres, de París, d'Amsterdam, de la península. Aquest mercat és molt fort. A principis de setembre hi va haver la Fira Internacional del llibre-er-antiquari a París. A Londres pràcticament cada mes hi ha una fira. A Barcelona també n'hi ha una cada any.

-Compreu a vegades biblioteques particulars completes?

-Sí, moltes. Vaig comprar el que quedava de la biblioteca del Comte d'Ayamans, part de la biblioteca de Villalonga, de Can Cotoner, per citar biblioteques grosses. Després vaig comprar la biblioteca d'Elvir Sans, part de la biblioteca de Mn. Antoni

Pons, la biblioteca Bover, bastants d'exemplars de la biblioteca del Palau Sollerí, entre altres. De Mn. Antoni Pons vaig comprar l'epistolari complet... a títol personal faig col·lecció d'autògrafs, manuscrits i epistolaris.

-Hi ha diferència entre el client d'avui i el de fa quaranta anys?

-El client de fa quaranta anys era més erudit. Tenia temps per dedicar-se al llibre, el coneixia més. Hi havia aquí les famoses tertúlies on hi acudien escriptors i historiadors. La funció del llibreter era posar el local i procurar que no es barallassin molt. Avui no hi ha temps per tot això.

-La llibreria, ha estat oberta ininterrompidament?

-Sí, normalment ni vacances.

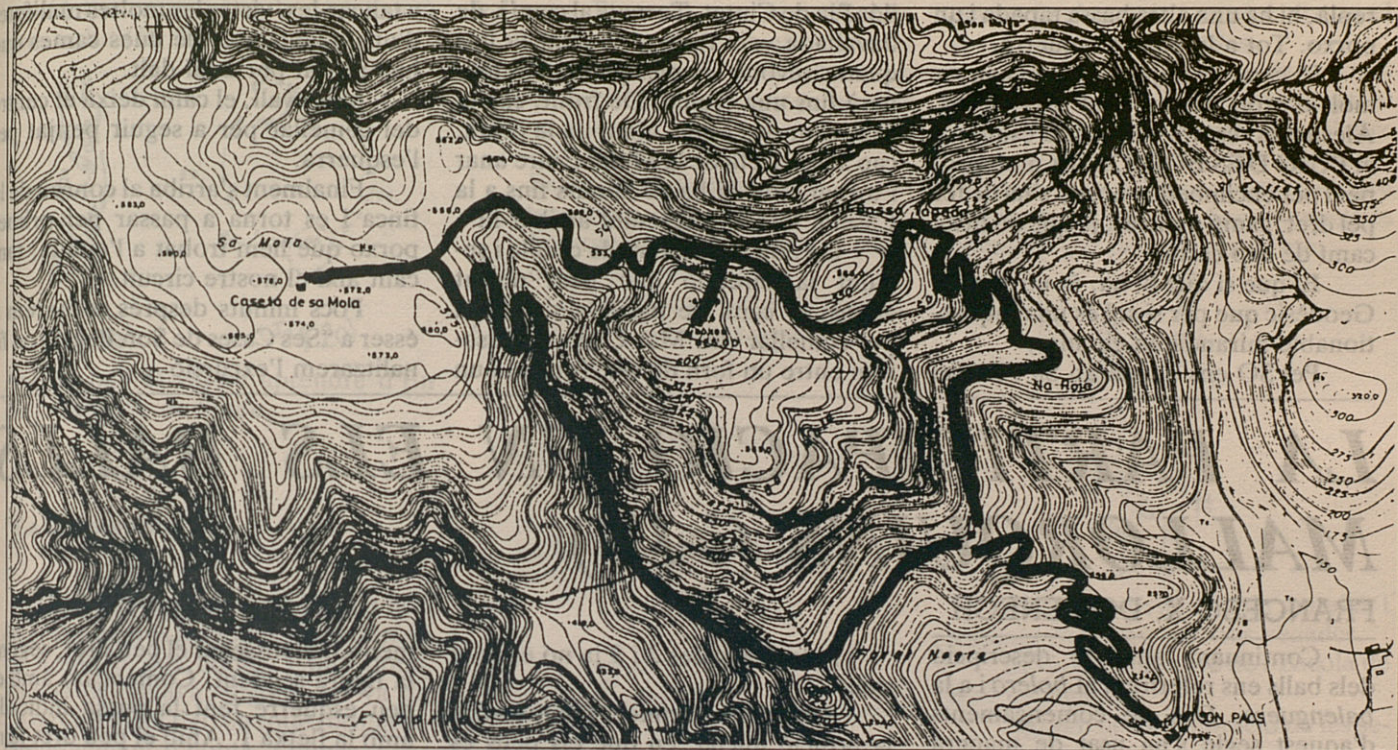
-Ha canviat molt la zona, pel que fa al seu caràcter comercial?

-Històricament els centres comercials estaven situats allà on hi havia els obradors i aquí no n'hi havia, però just devora, a la plaça Major, hi havia el mercat central gros, i les vies d'accés sempre han tengut comerç. Devers l'any 68 o 60, durant els tres anys que varen durar les obres de la plaça Major, els comerços del carrer de Sant Miquel ho passaren malament i alguns comerciants s'arruïnaren. Ens varen tallar completament l'entrada des de la plaça Major i, aleshores, aquí s'hi havia de venir expressament. No veníem res. Als comerciants se'ns va ocórrer fer un pont metàl·lic que travessàs la plaça, però era molt llarg, l'estructura anava molt enlaire i no el podíem subjectar; quan hi caminaven es movia i la gent no es decidia a passar-hi. Finalment el vàrem forrar de fusta i es va convertir en un passadís; llavors hi començaren a passar. L'havien pagat els comerciants del carrer de Sant Miquel i, per cert, ens havia costat molts de doblers. Una vegada acabades les obres vàrem intentar vendre'l però abans de res va desaparèixer i no n'hem sabut més ●

VALLDEMOSSA COM A CENTRE D'EXCURSIONS (IV)

"PUIG DES BOIXOS"

BENIGNE PALOS

Sense ésser d'una gran alçària (626 m.), ofereix, com totes les que guaiten damunt el pla de Ciutat i la seva Badia, una bellíssima panoràmica no sempre fàcil de contemplar, ja que sovint s'hi passeja una molesta calitja a la qual per força ens hem hagut d'acostumar. El més encertat és aprofitar un dia clar i assolellat, si es vol fruit de tot l'encís d'aquesta plana excepcional.

El recorregut que descrivim avui, comença i acaba prop de "Ses Cases de Son Pacs". És un itinerari còmode i fàcil, totalment per camí, que no presenta cap dificultat i permet al mateix temps contemplar un molt suggeridor entorn. Cal destacar que la visió del Puig de Na Fàtima, característica del paisatge valldemossí, acompanya gran part de l'excursió.

Si bé per aquest sector l'alzinar és la nota dominant, també hi podem veure pins que hàbilment s'hi han sabut integrar i conviure amb harmonia amb les alzines. Pels clars, el càrritx i l'estepa hi xalen de debò.

Prop de "ses Cases" (Est) i da-

munt un turó, s'hi troba una torre, de visita obligada, ja que el seu voltant és un excel·lent mirador.

Recomanem als qui vulguin fer

Horari aproximat:

20 m.	Son Pacs
1 h. 5 m.	Porxo
20 m.	Bassa tapada i porxo
30 m.	Puig des Boixos
5 m.	Cruïlla
5 m.	Caseta de Sa Mola
1 h.	Cruïlla
20 m.	Porxo
Total 3 h. 45 m.	Son Pacs

aquesta excursió, recaptin l'oportuna autorització abans d'emprendre-la.

Pensem que ja es pot tenir una idea general de l'orografia d'aquest interessant massís, amb els tres itine-

ris que hem proposat. És clar que se'n poden establir d'altres, però això ja ho deixam a la iniciativa dels qui hagin volgut seguir les nostres petjades.

ITINERARI: Son Pacs, Na Roja, Sa Bassa Tapada, Es Puig des Boixos, Sa Caseta de Sa Mola, Comellar des Mal Cuinat, Son Pacs.

Començarem l'excursió des de l'entrada al recinte de "Ses Cases de Son Pacs", pel camí que en direcció Oest puja cap a la Mola. Es tracta de la continuació del que hem emprat per arribar fins aquí.

Al poc temps de caminar trobarem un petit porxo, on el camí es bifurca, seguirem el de la dreta que en suaus giragonses va prenent altura pel conreu penjat d'aquest costat de la Mola i quasi paral·lela la carretera Palma-Valldemossa que es veu molt avall a la dreta. La visió panoràmica és esplèndida.

El camí que ara seguim, no té pèrdua i és molt fàcil de distingir de les derivacions secundàries que es van

trobant al llarg de l'excursió.

Passa dos portells tancats amb barrera de ferro. Costa amunt i després de fer uns quant revolts el camí mena per devora una bassa tapada que veurem a l'esquerra.

Poc després, a una espècie de replà, hi ha una altra bassa tapada i un porxo. Tot a la nostra esquerra.

El camí va pujant, fins a guanyar molt a prop, el seu punt més elevat. Aleshores restarà a la nostra esquerra el PUIG DES BOIXOS. És molt proper i per encimbellar-nos-hi s'ha de fer pel dret, camp a través, ja que no hi ha camí de cap casta.

El que sí que hi ha, és un Vèrtex Geodèsic que per si sol és una inqüestionable miranda en circular.

Pel SO ens quedaran Sa Fita del

Ram, Es Puig de Galatzó, Sa Mola de Planícia... Pel NE Es Puig des Teix, Es Teixot, Es Puig de Sant Pere, Es puig de Sa Font... Pel NO Sa Mola de Sa Comuna de Valldemossa... Per l'Est, Es Puig de Na Fàtima, la comuna de Bunyola... Pel Sud, el meravellós Pla de Ciutat. Tornats al camí i, de davallada vers l'Oest, el camí fa uns quants revolts i ja més planer ens menarà fins una cruïlla. De front, cap al Comellar des Mal Cuinat i a la dreta, cap a la Caseta de la Mola. Entre anar i tornar, sols hi ha 10 minuts fins a la Caseta. Creim interessant arribar-hi.

De nou a l'esmentada cruïlla i seguint la direcció que hem deixat abans, el camí de baixada s'endinsa pel comellar des Mal Cuinat. Passarem entre un forn de calç (dreta) i un

porxo (esquerra). Tot seguit i a la dreta hi trobarem una bassa tapada.

Totes les basses tapades que hem trobat, si bé hi beuen els animals, disposen d'una cisterneta amb aigua bona per a les persones. Dissortadament els propietaris s'han vist obligats a tancar-les, vistes les moltes malifetes d'uns quants ases de dues cames que han passat per aquí dalt.

Més avall, el camí deixa el centre del comellar per a seguir penjat per l'esquerra.

Finalment s'arriba al conreu de la finca i es torna a passar pel primer porxo que hem trobat a l'anada, tancat així el nostre circuit.

Pocs minuts després tornarem a ésser a "Ses Cases de Son Pacs", on finalitzarem l'excursió •

LA PARTICIPACIÓ EN ELS BALLS MALLORQUINS (i IV)

FRANCESC X. DOMÈNECH

Continuant amb la descripció dels balls ens referirem al *bolero* i a la *balanguera*. Des de començaments d'aquest segle s'ha usat de manera abusiva de la paraula *bolero* per referir-se als balls, denominant així danses que no tenien res a veure amb aquest nom. La substitució fou deguda a la moda i a l'aire suau i melòdic del *bolero* pròpiament dit que té una certa semblança amb els balls de cortesia, festeig i mateixes.

La *balanguera* és de les poques danses antigues que encara ens resten en què els participants s'agafen del colze o de la mà, contacte que permet que els balladors s'estirin l'un amb l'altre.

"Bolero"

Es compon de:

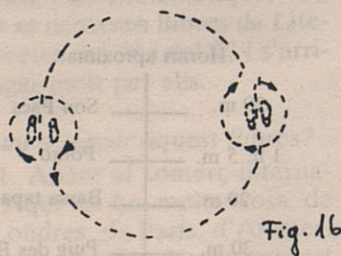
- Passada
- Enrevoltar
- Passada
- Enrevoltar
- Passada
- Enrevoltar

La passada consta de:

- Volta
- Salut
- Moviments d'arrossegat el peu
- Volta

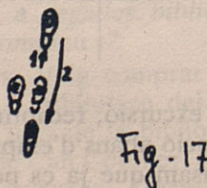
A les passades 2 i 3 ja no es fa el salut.

Passada: La primera figura indica la posició inicial, en què els peus es mantenen en aquesta posició dibuixada a traços, sense moure's fins el final de la primera tonada, en què es fa la volta.(fig.16)

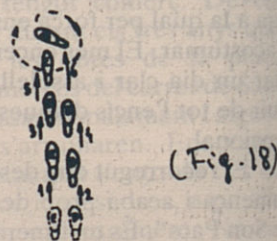
Seguidament es fa el que sembla un salut.

El peu dret avança com indica la fletxa 1, per a després retrocedir com indica la fletxa 2.(fig.17).

A continuació vénen els movi-

ments d'arrossegat el peu dret, segons la figura següent. Començam amb el peu esquerre fent la passa indicada amb la fletxa 1. Amb el peu dret fem una passa arrossegant-lo, indicada amb la fletxa 2. De la mateixa manera farem les passes 3, 4 i 5. A la passa que fa 6 el peu dret avança a l'esquerre, girant-se cap a l'altra parella.(fig.18).

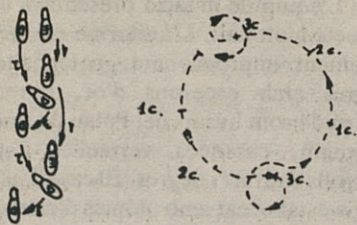

I finalment per acabar la passada farem la volta, dibuixada a la figura anterior a traços.

Per enrevoltar: Cada compàs té tres passes. Començarem sempre amb el peu esquerre. 1ª passa, el peu esquerre avança com indica la fletxa 1. 2ª passa, el peu dret avança posant-se davant de l'esquerre de punta. 3ª passa, el peu dret avança cap a la dreta com indica la fletxa 3.(fig.19).

D'aquesta manera es va repetint aquest compàs.

La figura que segueix és per indicar el sentit de rotació, en el qual es fan tres compassos sense botar, després una volta cap a defora i a continuació tres compassos botant, i una altra volta.(fig.20).

(Fig. 19)

(Fig. 20)

Aquest ball el vàrem aprendre d'En Biel Caragol, de Sineu.

"La balenguera"

Es balla per acabar el ball de bot, en grups de tres persones, dues dones i un home o dos homes i una dona. També es ballava, segons ens va dir l'Amo En Toni Fai, en rotle format alternativament d'homes i dones.

Quan comença la música les dones volten en un sentit i els homes en l'altre, agafant-se les mans quan s'entrecreuen fent una trunye-lla.(fig.21).

És molt participatiu perquè hi poden sortir tots a ballar-lo, i les passes són molt fàcils, a ritme de marxa, botant un poc.

També es pot ballar agafant-se les mans en rotle i es gira cap a un costat mentre es canta la cançó, i després a l'altre quan es torna a repetir la cançó.

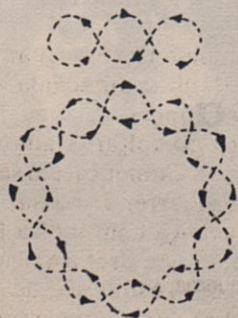

Fig. 21

El vàrem aprendre de l'Amo En Toni Fai i el grup "Card en festa", de Sant Llorenç.

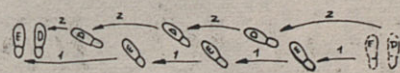
Mateixes de Tramuntana

Per la proximitat de la zona on es ballen amb Palma, són de gran interès perquè segurament a Ciutat també es ballaven. Posarem com exemple una mateixa llisa la de collir oliva, que és molt senzilla i bona de ballar. Es dansa a sò de xeremies, amb tantes parelles com se vulgui.

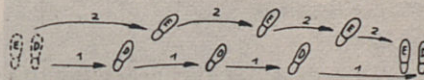
Es compon de dues parts: mateixa i tornada o copeo.

La primera part o mateixa consta dels desplaçaments laterals.

a) Desplaçament a l'esquerra: Cada compàs són dues passes.

b) Desplaçament a la dreta:

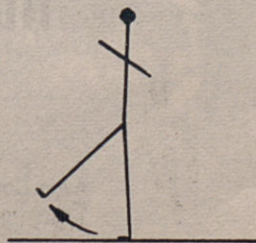
Aquests desplaçaments es fan mentre es toca la música pausada, ballant-se amb moviments reposats i sense bots.

Quan la música s'anima comença la tornada o copeo, cantant-se els següents versos, entre d'altres:

Vaig anar a collir oliva
en es poble d'Orient
i no me daren calent
per això és que m'he emma-

grida.

Els moviments són més vius: Es fan passades amb la parella canviant de lloc i tornant al punt de partida, amb passes com la següent:

Com indica la figura anterior, s'a-

rrossegua un poc el peu mentre es tira cap envant i es marca el punt a l'aire; aquest moviment es fa amb el temps d'un compàs. Seguidament amb l'altre peu es fa el mateix i es repeteix tot el moviment varies vegades.

En el primer temps es fa la passa indicada amb la flexa, avançant el peu. Al segon temps s'avança l'altre peu. Al tercer temps el peu que ha fet la passa 1.es col.loca darrere el peu que ha fet la passa 2. Seguidament es comença pel peu esquerre, etc.

Aquests moviments de mateixa i tornada es ballen per tres vegades.

El vàrem aprendre de l'Escola de Ball de Bunyola.

Agraïm la col.laboració de les següents persones i agrupacions:

Biel Caragol
L'Amo Toni Fai i família
Antoni Genovart Bonet
Biel Majoral
Antoni Artigues Bonet
Antoni Galmés Riera
Biel Galmés Adrover
Aina Sansó Rosselló
Escola de Ball de Bunyola
Agrupació de Selva
"S'estol des Gericó", de Felanitx
"Revetla D'Algebelf", de Muro
"Artà balla i canta"
Escola de ball de Son Carrió
Escola de ball de bot d'Alcúdia
"Esclafits i castanyetes", d'Artà
"Tanys novells", de Santa Maria
"Aires Mallorquins", des Pont d'Inca
"Escola Card", de Sant Llorenç
"Tramudançà", de Sant Llorenç
"Així balla Manacor", de Manacor
"Agrupació floklòrica", de Manacor
"Es Jonc", de Sencelles
"Cavallets d'Artà"
"Ballada poblara", de Sa Pobla
"Card en festa", de Sant Llorenç
"Parado de Valldemossa", de Valldemossa.

HISTÒRIES AL CAPÇAL DEL LLIT

L'ESPIGA

RAPHEL PHERRER

Abans de deixar-nos endur cap el món dels somnis, convé tenir tres coses a prop del comodí: un tassó d'aigües preclares, un orinalet de porcellana pintada a mà i una història escrita, per a encetar els fantasmes del paisatge oníric.

"Viure és una acció màgica". (Blaise Cendrars).

Ara és carn del camp i, en conjuntar-se amb altre blat, l'espiga crea el cant, la veu, el poble...

I el pa, en ésser orgull de l'artesa o panxa plena, s'encadena amb el futur humà (en allò que pertoca al menjar, clar) i amb el vegetal (que és el que és lluny de l'animal)

Emperò herba o substància viva, s'alça l'espiga amiga, altiva-i-diva i s'obre com si ansiàs visita!

Després, qualche déu que la transita hi deixa caure el polsim o la saliva, i a la fosca transparenta de l'espiga hi neix un projecte urgent: la vida! ●

Mallorquidea

«Prêt a porter»

Velázquez, 6 tel. 7221 98
Avda. Compte de Sallent, 12 · Blanquerna, 3
tel. 7567 45 - PALMA

EL VERÍ

OLIMPIADES

HILARI DE CARA

L'equip de natació presentava un aspecte molt lluit. L'uniforme era senzillament impressionant: botes altes negres amb esperons d'or, pitrera guarnida com húsars del Palau de Buckingham, casaques vermelles amb penjolls daurats i negres. El capell, alt, havia estat ornat amb plomes d'estruç i coa autèntica de lleó i a la cintura els nadadors exhibien corretges grogues de la pell d'un tipus de boa del país. L'uniforme estava pensat per a donar la mesura de la força i la gràcia de la nació i les peculiaritats ancestrals de la raça. Tan sols l'uniforme de la Policia Secreta podia fer-li ombra.

Durant la desfilada a Seül varen aclaparar tothom i el Gloriós Conductor de la Nació, mirant la televisió, va sentir l'autèntic orgull dels herois. Un pic acabada la cerimònia va decretar tres mesos de festa nacional.

El dia que la delegació va debutar a les sèries eliminatòries el país era una bauxa davant dels televisors. El fill del ministre d'Afers Estrangers, recordman del país, va prendre el seu lloc de sortida. Carrer número vuit. En sonar el senyal tots es tiraren dins la piscina però ningú amb la gràcia d'ell. Començà la cursa i tots nedaven com boijs. Tots, menys el representant nacional. L'àrbitre, un metge i dos guàrdies de seguretat s'hi tiraren a salvar-lo. Se'ls havia oblidat un detall: per a ser nedador olímpic sol ésser fastigosament imprescindible saber nedar.

EL M.A.C. DE MALLORCA A LA POBLA

GAJETÀ POMAR "TANO"

VISCA EL PODER DE LA IMAGINACIÓ!

Just acabat el franquisme, les Institucions públiques s'entestaren en continuar fomentant la competitivitat com a suposada fórmula màgica (jo afirm que tràgica) per promocionar l'Art i la Cultura. Així, una llarga teringa d'ajuntaments mallorquins crearen nombrosos guardons de pintura.

Als certàmens tradicionals de Pollença i Palma s'afegiren Calvià, Felanitx, Santanyí, Andratx, Binissalem, Costitx i tants i tants d'altres. El sistema, ja el coneixeu, establia unes carreres de cavalls entre els plàstics que, a decisió d'un jurat canviant, contemplava l'entrega d'un guardó, en forma de prostitució econòmica, a un dels competidors. El lliurament solia fer-se en el curs d'un sopar-inauguració-de-"pantano" que quasi sempre superava

el cost del propi import del premi. L'obra guanyadora quedava en propietat de l'ajuntament convocant i solia acabar perduda per les golfes de les cases de la vila.

Tanmateix els premis, certàmens i concursos només són justificables en situacions d'anormalitat cultural, bé quan manca la llibertat, bé quan cal incentivar la creativitat. Però, com a norma, la dignitat dels creadors requereix un reconeixement del seu tre-

ball en si mateix i no com a resultat de la comparança entre tots ells. D'aquest joc malsà no han sortit escàpols altres formes de creació, els escriptors per exemple, que s'han autosotmès a la vexatòria disciplina dels jurats de pa amb fonteta amb l'ànim mediocre de "donar-se a conèixer" i poder sortir de les ombres que, per una evident manca de política cultural, aqueix mateix sistema imposa.

Però a La Pobla sorgeix l'alternativa. ¿Per què, en comptes de gastar duros en un premi, no convidam a dinar els pintors i parlam de pintura? Així neix, coincidint amb la fira local, la "trobada" de pintors. Som a l'any 1976 i es reuneixen poc més de trenta persones. Preparen els cavallets

Foto Joan Llabres.

enmig de la plaça o del carrer... i pinten. Regalen les obres realitzades al Club Cultural i decideixen que es subhastin a l'encant. Així es fa i, amb els doblers recollits, organitzen una Mostra de pintura, coincidint amb les populars festes de Sant Antoni. Es compren les primeres obres destinades a un utòpic Museu d'Art Contemporani. Passen els anys i es continua mantenint el cicle: Trobada, Subhasta i Mostra: adquisició d'obra. Aquesta era decidida pels propis participants. També any rera any es realitzaven gestions prop de l'Ajuntament de La Pobla perquè adequés un local destinat a donar cabuda a la cada vegada més important pinacoteca.

Les primeres passes obliguen a la divulgació de l'existència del Museu. Així s'està realitzant un tríptic (en ca-

• Els premis només són justificables en situacions d'anormalitat cultural

talà i anglès) per difondre el seu coneixement entre Museus, Universitats, Galeries d'Art, Tallers, Revistes especialitzades... Un altre aspecte prou important és la captació d'obra prèviament seleccionada que, mentre no sigui possible la compra, haurà d'arbitrar un conveni de cessió amb cada un dels creatius convidats. També figura entre els primers objectius fomentar la investigació i la recerca mitjançant uns tallers específics que mereixin interès a disposició dels propis participants. En aquest sentit l'Ajuntament ja ha

• Per què, en comptes de gastar duros en un premi, no convidam a dinar els pintors i parlem de pintura?

destinat una partida important a tal efecte. En el termini d'un any aquests tallers seran ja realitat i permetran la realització d'encontres, cursets i intercanvis.

El nivell pedagògic no s'ha de descartar. Orientat principalment als escolars, aquest aspecte didàctic ha de permetre mostrar el conjunt d'un procés creatiu mitjançant audiovisuals o, millor encara, en el treball directe dels plàstics. En aquest mateix nivell, però obert a tots el públics, s'han de promoure exposicions primant aquelles que, per les raons que siguin, difícilment tenen cabuda dins les galeries comercials. Un altre vessant pedagògic és servir de vehicle informatiu, editant un full periòdic, que permeti canalitzar experiències, comunicacions, i activitats externes al propi Museu però que puguin ésser d'interès general.

Són moltíssimes les coses que queden per dir. De fet el projecte de futur compta amb més de trenta objectius. Però, breument, queda exposada la filosofia fundacional: oferir un Ateneu Cultural on puguin trobar-hi cau, juntament a les actuals tendències de les Arts, les novelles aporta-

cions que la tècnica per una banda, i la creativitat per l'altra, fan evolucionar constantment les formes convencionals més conegudes. Intentant sempre que quants estiguin interessats en el projecte en facin part i el sentin ben seu.

Crec que el camí realitzat d'ençà fa tretze anys i l'alternativa, certament novedosa, que suposa el projecte de futur és mereixedora d'un vot de con-

• S'han de promoure exposicions primant aquelles que difícilment tenen cabuda dins les galeries comercials

fiança per part de tots. Som amb aquestes esperances.

UNA TASCA CALLADA PERÒ EFECTIVA

Des del primer moment quedà clar l'objectiu final de l'experiència: un Museu d'Art Contemporani. També des de l'inici es patentitzà el caràcter autogestionari. És a dir, no sorgia des de la decisió d'un despatx oficial sinó des de la tasca modesta, però tenaç i pacient, dels mateixos protagonistes del conjunt del procés. De fet, si el feixisme s'ha distingit per les "grans obres" (pantans i mausoleus), el progressisme ho ha fet per l'edificació modesta però il·lusionada de les alternatives autogestionàries. La demostració més evident és el conjunt de l'obra recollida constitutiva d'un patrimoni molt més interessant que el dels ajuntaments organitzadors dels premis convencionals, malgrat els altíssims pressuposts d'aquests darrers.

Les eleccions municipals a La Pobla obliguen als partits polítics a reconèixer la realitat del futur Museu. A dir ver, s'ha de fer justícia en favor dels tres darrers batles poblers que saberen valorar, amb un interès sempre creixent, la tasca feta. Assumiren la realitat que suposava la pinacoteca, depositada en el Club Cultural, i l'exitosa participació, en ritme ascendent, de les "trobades". Aquestes mantenen un esperit lúcid i lúdic. El primer, pels objectius a atènyer; el segon, pel

Foto Joan Llabres.

to festiu dels participants que han fet del dinar de germanor una litúrgia difícil de descriure.

A la fi, el 1983, l'Ajuntament destina el pis superior de l'actual "Museo Local de Sa Pobla" per donar recer al patrimoni artístic recollit. Per alguns ja s'ha acabat el procés. Els més optimistes creuen que s'ha assolit l'objectiu final... però no és així. Ho seria si adoptassin el criteri de concebre el Museu com un fòssil. Com un magatzem d'obres. Com una simple sala d'exposició permanent. Però no era ni és aquesta la concepció adequada d'un Museu. En realitat allò que es vol és un Ateneu, un centre d'agitació, un espai cultural viu, actiu, creatiu i parti-

cipatiu. Per això la tasca continua.

PRESENT I FUTUR

Es pot dir que enguany s'ha donat una de les passes més importants. Per iniciativa de l'actual batle, Vicenç Soler, recolzada per la totalitat del

MUSEU D'ART
CONTEMPORANI

MALLORCA

consistori, s'ha fet un disseny a curt, mig i llarg termini. Un projecte de futur nítid i diàfan obert a tots i per a tots. Així s'està procedint, en primer lloc, a legalitzar el Museu. El nom? Primer debat. Alguns volien que fos de Sa Pobla. Però, per quin motiu no havia d'esser de Mallorca? O és que tot allò que porta el nom de l'illa ha de ser patrimoni de la ciutat de Palma? Així s'acordà que es dirà Museu d'Art Contemporani de Mallorca. Dotar de personalitat jurídica aquest Museu no pot deixar de contemplar els seus orígens i, per tant, ha de permetre una fórmula oberta que garantitzi el caràcter autogestionari dels qui l'han fet possible: els plàstics.[

TRADICIÓ I MODERNITAT EN L'OBRA D'ALIGI SASSU

JAUME TORRES I ESTRADÉ

Pins de Cala Murtra.

Des de 1964 Aligi Sassu, important artista italià, viu i treballa entre Pollença i Milà. Des de principis de segle els paratges pollencins han atret pintors d'altres indrets i països com Anglada Camarassa, Tito Cittadini o el propi Aligi Sassu. S'ha originat, d'aquesta manera, un ambient artístic que ha impulsat l'aparició d'un nombre força extens de creadors locals.

Aquest darrer estiu mentre passejava pels carrers de Venècia sovint em returava davant els aparadors de les llibreries i em sorprenia la inusual i reiterada presència de textos i catàlegs sobre Aligi Sassu. No podia deixar de recordar el dèbil reconeixement que Mallorca ha atorgat al pintor italià. No serà fins al 1979 quan es comenci a situar-lo en el lloc pertinent amb la publicació d'un llibre de Baltasar Porcel, amb l'aparició d'un número especial de la revista Guadalimar i amb una

ESPECIALISTES EN ARTICLES
DE MUNTANYA, CAMPING I ESQUI

**ES
REFUGI**

Pl. Palou i Coll, 10 (Banc de s'Oli)
Telèfon 71 67 31
07002 CIUTAT DE MALLORCA

**Ja arriba el temps de la neu.
L'esport de la neu és la
nostra especialitat. Veniu i
us vestirem de cap a peus.**

● Es tracta d'un pintor figuratiu que l'hem de col·locar entre la tradició i la vanguardia històrica

exposició a Sa Llotja. Un tracte semblant també rebé el mateix Joan Miró.

D'origen sard, neix a Milà el 1912. Es tracta d'un pintor figuratiu que l'hem de col·locar a cavall entre la tradició i l'avantguarda històrica. No dubta actualment en atacar certes manifestacions de l'abstracció o de l'art matèric. No accepta quadres totalment negres, blancs o realitzats amb teles de sacs cosides. Tampoc creu que l'art sigui una simple imitació de la realitat. *L'art serveix per aprendre a mirar les coses*. Recorda que a l'escola de Brera ell s'encaixava en copiar la fotografia d'un guix antic. El professor l'espanyà i li posà sobre la taula una ampolla, un tassó i un cub. Encara conserva aquells dibuixos primerencs, exemple d'un mirar la realitat amb nous ulls. Avui en què els joves cerquen la inspiració en la mímesis de les imatges de les revistes especialitzades, aquesta anècdota és simptomàtica d'una manera de fer i entendre l'art.

En els seus inicis plàstics connecta amb *el moviment futurista*. A través del seu pare havia vist llibres, llegit texts de Boccioni, anat a exposicions d'artistes relacionats amb aquella tendència. Fins i tot quan s'assabenta que Marinetti és a Milà, s'hi presenta a l'hotel per conèixer-lo personalment. El 1928 arribà a participar amb els futuristes a la Biennal de Venècia. L'herència d'aquell isme s'allarga dins la seva producció a través de l'interès pel moviment, el dinamisme, com ho reflecteix la temàtica dels ciclistes i els cavalls.

En els anys trenta s'arreglera al costat dels joves artistes contraris al novecents, que relacionen amb el feixisme. El mateix Carrà, en un principi futurista, fou un pintor proptegit pel règim mussolinia. Es l'èpo-

"Come sei carino". Escena de café

● No accepta quadres totalment negres, blancs o realitzats amb teles de sacs cosides

ca dels seus homes vermells, caracteritzada per un cromatisme viu i pur a la manera dels fauves i per un cert primitivisme. La modernitat d'un Matisse i fins i tot la d'un Picasso classicista s'enllacen amb la tradició de la pintura italiana del Trecento i Quattrocento. Sassu recorregué durant aquells anys amb bicicleta la regió de la Toscana per poder assaborir aquelles obres, sobretot les de Panicali, mestre de Massaccio.

L'antifeixisme el duu cap a la militància política en el camp del socialisme. El suport a la República Espanyola i a les Brigades Internacionals amb un article contra el feixisme a la Batalla de Guadalajara, *el porten a la presó*, on realitzà més de 400 dibuixos (1937). Del 1935 al 1949 la seva obra es tenyeix de crítica política. Sassu *no és partidari en absolut del realisme socialista*. Pensa que es pot fer una gran pintura amb significat social amb un senzill ram de flors i sense una temàtica social directa. Però davant alguns fets polítics s'emociona i pinta quadres tan plens de força com "L'afusellament d'Astúries" (1935). També és l'època de les *crucifi-*

xions, tot un símbol del sofriment dels homes. L'estil esdevé dramàtic i expressionista, potenciant i subratllant el dolor de la humanitat en uns moments tràgics pels enfrontaments bèl·lics.

Des d'un principi, ja en els anys trenta, va apareixent tot el ventall temàtic que després l'ha caracteritzat. En les seves estances a París *frequenta els cafès*. Li criden l'atenció els neons, aquella nova lluminositat dels neons. L'atreu l'ambient d'aquells locals amb personatges so-

● La seva obra es tenyeix de crítica política. Sassu no és partidari del realisme socialista

litaris, trists i nostàlgics. Ell va agafant notes, apunts d'aquells rostres entotsolats, d'aquelles cares melangioses, que després li serviran de base a les famoses teles dels cafès.

El motiu dels cavalls, aquells cavalls que botaven a lloure per les muntanyes sardes, ha esdevengut també un dels eixos centrals de la seva producció. Enfront d'un Marino Marini que ens presenta l'animal estàtic, hieràtic, arcaïtzant, quasi egipci, Sassu el vol copsar en ple moviment. Retrata cavalls i genets en escenes de batalles mitològiques, prenyades de dinamisme i barroquicitat, escenes que ens recorden el

renaixentista Paolo Uccello o el món de Rubens. Cavalls saltant, cavalls encabritats, potes enlaire, cavalls corrent, cavalls indòmits sobre taulers d'escacs, cavalls salvatges sobre les onades del mar, mil variacions sobre el tema del cavall omplen els seus quadres i donen vida als seus bronzes fins al dia d'avui.

Sassu s'enlaira als cims de l'e-

● Sobretot desenvoluparà el gènere del paisatge

En aquesta darrera plaça fins i tot havia arribat a botar a l'arena com a espontani.

Però sobretot desenvoluparà el gènere del paisatge. L'encisen les cales, les serralades i els alzinars. Sovint se'ls imagina poblats per faunes i sàtirs mitològics. Esdevenen els paratges ideals per als genets i les batalles de ressonàncies clàssiques. La muntanya, les serres agrestes i salvatges, amb platges amagades, amb esgarriposos penyasegats, amb

● La seva vida transcorre entre Pollença i Milà

pins arrapats al rocam que guaita damunt el mar, les oliveres de soques torturades i fullam argentat, les alzines ombrívols i misterioses són les imatges que el colpeixen i impressionen. *Formentor, Cala Murta, el Colomer, el Cavall Bernat, una natura retòrica, barroca i no exempta de dramatisme*, aparei-

xerà ara i suara en les seves teles. Roques tenyides de roses esclatants, mars de verds esmaragdins, cels blavíssims. Arbres de tronc sinuosos amb fullatges encesos. Muntanyes nervioses, plenes de vida i llum. Acrílics, amb transparències, veladures i relleus, amb taques de color feridores, quasi informals, abstractes, on pedra, aigua, vegetació i home s'unifiquen, gairebé es confonen, bellugadissos i vitals.

Com a contrapunt, de vegades la seva mirada es deté sobre les formes geometritzants, cúbiques, nues, sòbries, tranquil·les de l'església d'Alcúdia. L'atreu aquella juxtaposició de volums despallats, aquell marès que s'embolcalla de roses melangiosos o s'encén de carabasses llueus, aquella majestuosa serenitat.

Aligi Sassu, en poques paraules, ha volgut i sabut traçar un pont entre la tradició clàssica i les troballes de la modernitat. Una iconografia de lluites mitològiques, apropiada al món renaixentista i barroc, i de paisatges, sovint romàntics, s'uneix amb un cromatisme lliure i viu, propi del fauvisme, amb la deformació expressionista, amb una disposició de taques acostada a l'informalisme o amb la realitat més quotidiana dels ciclistes, bagasses i cafès ●

● Els cavalls han esdevingut també un dels eixos centrals de la seva producció

ternitat amb les escenes mitològiques i baixa a la realitat més quotidiana i dramàtica amb els ciclistes, bars, prostitutes i afusellaments.

A partir de 1948 treballa la ceràmica a Albisola juntament amb Lucio Fontana. Ja el va conèixer el 1928 a l'Acadèmia de Brera quan aquell estava estudiant escultura. Aleshores el mirava amb enveja per la quantitat de doblers que manejava i per les diversions de què gaudia. Ara tornen a coincidir a Albisola. Molts dels treballs escultòrics i ceràmics dels dos mestres són d'estil semblant. Lucio Fontana, l'artista de l'abstracció espacialista, de les sòbries teles esquinçades per dramàtics forats o encetades per nets i elegants talls, també és autor de peces escultòriques que representen figures humanes o batalles abarroacades, expressionistes i, pel tractament de les textures, gairebé informals, molt parescudes a les d'Aligi Sassu.

Pel Nadal del 1963 visita per primer cop Mallorca. El paisatge illenc l'entusiasma fins a tal punt que ja el 1964 es compra una casa a la Cala de Sant Vicenç. A partir d'aquells moments la seva vida transcorre entre Pollença i Milà. L'obra experimentarà canvis, especialment de tipus temàtic. Apareix amb força la tauromàquia. L'espectacle taurí no li era nou, ja havia presenciat corrides de toros a Nîmes i Vallauris.

Escena mitològica.

D'esquerra a dreta: Josep M. Llopart, Miquel Alenyar, Ignasi Ribas, Climent Garau, quatre presidents de l'OCB, quatre etapes en la història de l'entitat. (Foto Fc. Amengual).

ELS OBJECTIUS DE L'OBRA CULTURAL BALEAR

(Fragment del pregó de les festes de Montuiri llegit el 15-08-88)

MIQUEL ALENYAR I FUSTER*

De molt bon grat vaig acceptar la invitació del vostre Batle de fer el pregó de les festes d'enguany perquè anava adreçada al President de l'Obra Cultural Balear. S'adreçava a aquest en testimoniatge de reconeixement dels mèrits contrets per aquesta institució, cívica i cultural, en el vint-i-cinquè aniversari de la seva fundació. La invitació suposava una distinció lluada i, a més i sobretot, una ocasió oportunitat per fer un acte, un acte important en tot cas, de normalitat, de pluralisme, de realisme i d'obertura a la realitat del nostre poble i del país.

L'Obra durant els deu darrers anys del règim anterior es va identificar, sense reserves i sense embuts, amb la lluita per la democràcia. En aquells moments els capdavanters del moviment polític eren tenguets tots per esquerrans. La propaganda oficial del moment bé s'encarregà de proclamar-ho a tot vent i a tota hora. El cert és que, com s'ha vist després, el movi-

ment democràtic d'aleshores era un anhel de l'esquerra, del centre, de la dreta i de tot l'estat. Malgrat això, a l'Obra li quedà el llast d'una imatge falsa, ben falsa, d'esquerranisme. Dic que aquesta imatge no respon a la realitat perquè ningú no pot negar que entre les quinze mil persones que es mouen a l'entorn de l'Obra, com a socis, amics, simpatitzants i col·laboradors, hi ha gent de totes les ideologies i n'hi ha sense ideologia. Hi ha gent de totes les tendències i de tots els parers. Hi ha mallorquins, forasters i estrangers. Hi ha de tot, com a Mallorca hi ha de tot. L'Obra no vol ser altra cosa que el reflex genuí, clar, transparent i directe de la realitat mallorquina més pura, més legítima i més pròpia.

Mallorca no és una realitat plana i grisa. Hi ha rugositats de totes les formes i hi ha matisos infinits de tots els colors. A Mallorca hi viu una societat inquieta, llesta, ferma, eixerida i

● L'Obra no vol ser altra cosa que el reflex genuí de la realitat mallorquina

també tenaç, esforçada i feïnera. Per això hi ha una amplíssima diversitat d'opinions, de posicions i d'opcions, que l'Obra vol recollir i de fet recull íntegrament i sense cap casta de distincions.

Resumint molt, un pot dir que l'Obra pretén sobretot dues coses. Desitja una Mallorca rica en diversitats i matisos i per això la vol respectuosa, tolerant, anti-sectària, anti-exclusivista, anti-dogmàtica, transigent, plural i pluralista. Val a dir que a Montuiri, després d'onze anys de democràcia, aquestes condicions no solament es donen de manera esperançadora, sinó que reten ja fruits esperosos i exemplars.

Altrament, l'Obra vol convocar i convidar tots els mallorquins, sense cap exclusió, i també els forasters i estrangers que viuen a Mallorca, perquè apliquin una quantitat important i suficient d'esforços públics i privats a l'obtenció d'un parell d'objectius:

-Primer: generalitzar de manera tan àmplia com sigui possible el coneixement profund i el domini fluid de la nostra llengua: una llengua que compartim amb menorquins, eivissencs, valencians i catalans; una llengua que vol ser emprada per somniar, pensar, parlar, llegir i escriure.

-Segon: aconseguir l'ús plenari i general de la nostra parla mallorquina, mallorquina de nom i de fets, que tan bé es conserva en els pobles del pla com és ara Sant Joan, Petra, Porreres i Montuiri.

-Tercer: preservar, fomentar i fer fruitar la nostra cultura, que es demostra en jocs, festes, bulles, dites, hàbits, tradicions, escrits de tota casta i en la sàvia experiència dels nostres padrins.

-Quart: redreçar la nostra identitat històrica, reconeguda a l'Estatut d'Autonomia, que batega amb força en el nostre interior i que pugna per manifestar-se sense restriccions, sense temors, sense inhibicions i amb plenitud.

• Durant els deu darrers anys del règim anterior l'OCB es va identificar amb la lluita per la democràcia

-I finalment, desvetllar la nostra consciència nacional, que ens diu que els mallorquins no formam ni una província, ni un partit judicial, ni un dis-

tricta regional, perquè som un poble amb una personalitat pròpia, amb una llengua pròpia i amb una història pròpia prou ben diferenciada.

Aquesta tasca d'enfortiment de la mallorquinitat dels mallorquins és la tasca a què l'Obra Cultural aplica els seus esforços i a la qual convida tots els que viuen a Mallorca. No és una tasca d'un sol partit, d'una sola ideologia, d'un sol grup. És una tasca que està per damunt de les contingències dels partits i de la política, de les dretes i de

• A Mallorca hi viu una societat inquieta, llesta, ferma i també tenaç, esforçada i feinerà

les esquerres, perquè és una tasca patriòtica que demana la participació generosa de tothom.

* Miquel Alenyar i Fuster, és president de l'OCB.

Els premis 31 de desembre 1988 de l'O.C.B.

Ben prest farà un any que celebrarem el XXV aniversari de l'O.B.C. i que es concedien per primera vegada els Premis 31 de Desembre. Han passat volant dies i mesos, immersos en tota mena d'esdeveniments personals, comunitaris, polítics... i ara, com deien a la pàgessa, «Ja hi tornam a esser a sa parada de ses cebes»!.

Cap al 15 de setembre enviarem als socis de l'Obra, d'El Mirall, de Voltor, de la CENC, del Moviment d'Escoles Mallorquines i als congressistes del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana, una carta i una convocatòria convidant-los a participar, i sobretot, a promoure candidats. Una carta semblant, més formal —diguem-ho així— s'envià també a les institucions i entitats públiques i privades.

Dia 17 acabàrem de tancar carpetes i preparar els paquets per trametre als membres del jurat. El dossier com-

plet, que inclou 4 llibres, pesa 5,100 Kgs.! Ho sabem cert perquè n'hem enviat un a Barcelona al Sr. Isidor Marí, que és membre del jurat.

Ara comença la tasca d'aquest jurat, que serà difícil, perquè els treballs són bons i perquè cal que tinguin present la filosofia que presideix els premis.

No són grans obres ni grans figures les que hi són cridades. Són uns premis d'impuls, d'estímul, de marcar un camí cap el que puguin esser els del 89. Uns premis que, en definitiva, comporten l'ideari de l'O.C.B. En cada un d'ells s'inclou implícitament i explícitament que és necessari «la normalització de la llengua, la cultura i la personalitat nacional» (Premi F. de B. Moll), que «el treball premiat haurà de facilitar la comprensió de qualsevol aspecte de la realitat present de les Illes Balears (p. G. Alomar), que «sigui especialment orientada cap a la

normalització del català» (p. E. Darder) i que «hagi contribuït a la normalització lingüística i a la difusió de l'ús del català, en un àmbit concret» (p. B. Oliver).

L'acte del lliurament serà dia 15 de desembre —una vegada acabada l'Assamblea Gral. de socis de l'Obra— en el decurs d'un sopar.

L'O.C.B. s'ha guardat fins a darrera hora, una petita sorpresa per a aquest acte: es tracta d'Aina Moll.

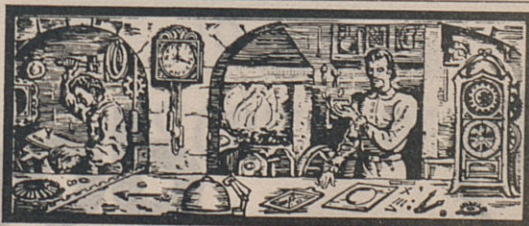
La Junta Directiva i les delegacions als pobles el mes passat varen fer un sopar en què Aina Moll fou la convidada d'honor, per donar-li la benvinguda a casa. Ara la Junta creu que és el moment de dir-li alguna cosa més que un «siau benvinguda» En el marc dels premis 31 de desembre, i dins l'esperit que els condueix, de cap manera pot quedar al marge la tasca que N'Aina va fer a Mallorca abans, du-

rant i després d'anar-se'n i, sobretot, la disposició d'ànim, les ganes, l'entusiasme amb què s'ha ofert a l'Obra per treballar en comú, cosa que ja ha començat a fer.

Una trajectòria tan llarga sempre al servei de la causa del seu país la fan més que mereixedora d'ocupar aquest vespre un sítol d'honor i rebre —si és possible dir-ho així— el càlid reconeixement el seu «esser qui és» de sempre.

A tots vos esperam a aquest sopar. Motius no en falten: el sopar serà bo (ben segur), l'alegria d'uns premis que ha d'esser encomanadissa, la presència d'Aina Moll, el record als qui donen nom als premis i, què tinyetes! (com deia una tieta meua), per retrobar-nos i estar junts i a gust, que d'ocasions com aquesta no se'n presenten massa sovint.

(Per a més informació, telefonau a l'OCB).

Feljoeria Española S.L.

FUNDADA EL 1885

Pl. Sant Antoni, 28
Tel. 71 43 69

PALMA

Colón, 12
Tels. 72 15 63 - 72 43 44

PREMIS 31 DE DESEMBRE 1988

Relació de propostes presentades

Proposta

La presenta

PREMI FRANCESC DE BORJA MOLL

- A l'Escola Municipal de Mallorca, de Manacor
- A Marià Villangómez Llobet, d'Eivissa
- Al Sindicat de Treballadors de l'Ensenyança de les Illes (STEI)
- Al Grup d'Ornitologia Balear (GOB)
- A la Universitat de les Illes Balears
- A Sebastià Cardell i Tomàs
- Al setmanari EL TEMPS
- Al Centre d'Anàlisis Biològiques
- Al Grup Blanquerna

Antoni Pasqual Garcia
Inst. d'Estu. Eivissencs
STEI
Joan Mayol i Serra
L'OCB de Sant Joan
L'OCB de Llucmajor
L'OCB d'Algaida
Junta Directiva OCB
Junta Directiva OCB

PREMI GABRIEL ALOMAR I VILLALONGA

- A la Coordinadora de Minusvàlids de Balears per l'obra «De l'aïllament social a la immersió de la comunitat. Experiència de sis anys a Mallorca»
- Al treball «Base per a la planificació de l'Acció Social a Mallorca. Escola de Treballadors Socials
- Al programa «Lletra menuda», del professor Josep A. Grimalt a l'Informatiu Balear de RTVE

Coordinadora de
Minusvàlids de Balears
Junta Directiva OCB
Junta Directiva OCB

PREMI EMILI DARDER

- A la Societat Balear d'Educació Ambiental
- A la Societat Balear d'Educació Ambiental
- Al Col·legi Pius XII, de Palma
- Als Col·legis Es Puig i Sant Vicenç de Paül, de Sóller
- A la Cooperativa «AIRE»

L'OCB d'Algaida
Junta Directiva OCB
Junta Directiva OCB
Junta Directiva OCB
Junta Directiva OCB

PREMI BARTOMEU OLIVER

- A l'obra publicada, enguany i anteriorment, per Josep Grimalt Vidal, de Cas Concos des Cavaller
- A la Llibreria Quart Creixent, de Palma
- Al Centre d'Estudis Teològics de Mallorca (CETM), per la versió catalana del Nou Testament
- A la Federació de Televisions Locals
- A la Federació de Ràdios Locals

Diversos socis de l'OCB
Junta Directiva OCB
Junta Directiva OCB
Junta Directiva OCB
Junta Directiva OCB

Palma, 16 de novbre. 1988.

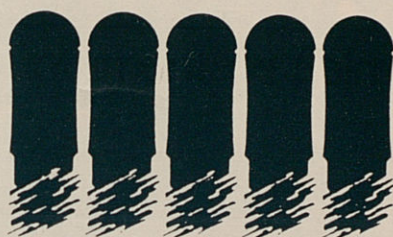
FAJAS REINA

José Tous Ferrer, 1 - Tel. (971) 71 6033
07002 Palma de Mallorca

dona
corseteria

J. Masdeu

Colón, 20 - Tel. (971) 71 65 58
07001 Palma de Mallorca

PALAU SOLLERÍ

Centre d'exposicions i documentació
de l'Art Contemporani

Ajuntament de Palma

21 de Desembre - 14 de gener
MANOLO MIRALLES

19 de Gener
PREMIS CIUTAT DE PALMA

Donam la mà als ajuntaments,

construïm Mallorca plegats.

El Consell Insular de Mallorca du a terme en col·laboració amb els municipis petits de l'illa, un ambiciós programa de realitzacions que és el resultat d'una estreta cooperació en matèria tècnica, jurídica i econòmica i en una àmplia plataforma d'accions en els camps més importants de l'activitat ciutadana diària.

El Consell Insular de Mallorca ofereix als diversos municipis una ajuda inestimable en matèria d'assistència social als ciutadans, de foment de la cultura popular, de dotacions d'infraestructura esportiva als pobles, de potenciació de les activitats econòmiques i socials, de creació de llocs de feina, de construcció de carreteres, de protecció del medi ambient i de tot quant s'ha de menester perquè els petits municipis de la nostra illa puguin disposar d'unes dotacions d'infraestructura adequades a les seves necessitats.

**Per nosaltres,
els més petits són els
més grans.**

CONSELL INSULAR DE MALLORCA